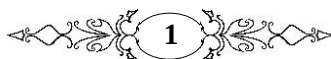


Ə M İ R İ

**SEÇİLMİŞ
ƏSƏRLƏRİ**

Bakı – 2022





Uluslararası Türk Kültürü Təşkilatı
TÜRKSOY kitabxanası seriyası – 59

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası
Folklor İnstitutu Elmi Şurasının
qərarı ilə nəşr edilir

Elmi məsləhətçi:
Özbəkistan FA-nın vitse-prezidenti,
Prof. Dr. Bəhram ABDUHƏLİMOV

Elmi redaktarlar:
Prof. Dr. İsa HƏBİBBƏYLİ,
Prof. Dr. Şöhrət SİRACƏDDİNOV

Rəyçi:
Prof. Dr. Dilməvaz YUSUPOVA

Əmiri. Seçilmiş əsərləri.
Bakı, Füyuzat, 2022, 168 s.

Tərtib edən, özbəkçədən uyğunlaşdıran, ön söz,
qeyd və şərhlərin müəllifi: Prof. Dr. Ramiz Əskər

Əmiri klassik özbək ədəbiyyatının ən tanınmış nümayəndələrindən biridir. Onun müxtəlif janrlarda qələmə aldığı zərif və şux əsərləri iki əsrdən artıqdır ki, oxucuların zövqünü oxşayır. Kitabda şairin həyatı və ömür yolu haqqında məlumatlarla yanaşı yaradıcılığından nümunələr verilmişdir.

Kitab ali məktəblərin filologiya fakültələrinin müəllimləri və tələbələri, habelə geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

ISBN - 978-975-7213-83-3

© Əmiri © Ramiz Əskər

EŞQ MÜLKÜNÜN ƏMİRİ

Türk tarixində həm şair, həm də hökmdar olan şəxsiyyətlər çoxdur. Məsələn, Osmanlı xanədanı üzvlərindən Cəm Sultan (1459-1495), Yavuz Sultan Səlim (1466-1520), Sultan Süleyman (1494-1566, təxəllüsü “Mühibbi”), Sultan Bəyazid (1525-1562, təxəllüsü “Şahi”), Sultan Murad III (1546-1594, təxəllüsü “Murad”) divan sahibi olmuşlar. Azərbaycan şahlarından Qazi Bürhanəddin Sivasi (1344-1398), Cahan şah Həqiqi (1397-1467), Şah İsmayıl Xətayi (1487-1524), özbək hökmdarlarından Sultan Hüseyn Bayqara (1438-1506), Məhəmməd Şeybanixan (1451-1510), Zəhirəddin Məhəmməd Babur (1483-1530), Übeydullaxan (təxəllüsü “Übeydi”, vəfatı 1539), Abdullaxan (təxəllüsü “Əziz”, vəfatı 1551) eyni zamanda qələm, həm də qılınc sahibi kimi şöhrət tapmışlar. Bu nadir insanlar silsiləsinə Kokand xanı, Əmiri təxəllüsü ilə yazıb-yaradan tanınmış özbək şairi Ömər xanı da əlavə etmək olar.

Ədəbiyyat tarixində bəzi məşhur şairlərə „şair aləminin hökmdarı”, „məhəbbət dünyasının sərdarı”, „söz səltənətinin sultanı”, „qəzəl qitəsinin padşahı”, „eşq mülkünün şahı” kimi fəxri adlar vermişlər. Bu mənada parlaq istedad sahibi şair kimi tanınan, eyni zamanda Kokand xanlığının əmiri (xanı) olan Ömər xan Əmiriyə „söz mülkünün əmiri” deyilməsi çox təbii-dir. Əmiri gerçəkdən də ona verilən bu adı doğruldan nadir qələm sahiblərindən biridir.

Ömərhan Əmiri 1787-ci ildə Kokand xanı Nurbuta bəyin ailəsində doğulmuşdur. Şəcərəsi etibarilə özbəklərin min tayfasına və şahrxilər nəslinə mənsub olan, dolayısı ilə teymurilərle qohum olan Narbuta bəy (1749-1798) Kokand taxtına 14 yaşında keçmiş, dövləti 35 il uğurla idarə etmişdir. Onun dövründə ölkədə siyasi sabitlik bərqərar olmuş, iqtisadi baxımdan böyük canlanma baş vermişdir. Yerli tarixçi Məxdum Xocanın yazdığına görə, onun dövründə heç bir qayğı və qorxu, aclıq və bahalıq olmamış, ölkədə bolluq və firavanlıq hökm sürmüş, heç kim anbarlardan taxıl almamışdır, çünki taxıl hamıya pulsuz paylanmışdır. Bunu eşidən ətraf vilayətlərin əhalisi Kokanda köçüb gəlməyə başlamışdır ki, bu da Fərqanənin abadlaşmasına və çiçəklənməsinə gətirib çıxarmışdır.

Narbuta xan elm və sənət hamisi kimi tarixdə dərin izlər buraxmışdır. Onun dövründə xanlıqda geniş quruculuq işləri aparılmış, Süleymaniyyə, İşanxan Xoca, İmam Bəkir, Törə Həkim, Nurbuta bəy mədrəsələri açılmışdır. Xanın qayğısı və diqqəti sayəsində Kokandda Məhəmməd Qazi, Nadir, Cümənəzər Hüseyn, Məsləhəttədin Ümmətvəli, Məhəmməd Nəsirəddin, Məhəmməd Yaqub Axund kimi görkəmli mədəniyyət xadimləri fəaliyyət göstərmişdir. Xanın özü Məhəmməd Nəsirəddinin və Məhəmməd Yaqub Axundun müridi olmuş, oğlanları Əmin, Alimxan və Ömərhanın təhsilini, təlim-tərbiyəsini onlara həvalə etmişdir.

Ömərhan o dövrün ənənələrinə uyğun şəkildə mükəmməl saray təhsili almış, sonra mədrəsədə oxumuş, özbək, ərəb və fars dillərini, tarixi, ədəbiyyatı, coğrafiyanı, nücumu, təbabəti və başqa elm sahələrini öyrənmiş, hökmdar ailəsinin üzvü kimi xüsusi hərbi hazırlıq keçmiş, yeniyetməlik çağından sarayda xidmətə başlayaraq idarəçiliyin nəzəri və praktik əsas-

larını tam şəkildə mənimsəmişdir. Dilə, ədəbiyyata, əruza və poetikaya xüsusi maraq göstərən Ömər xan qoca Şər qın Nizami, Dəhləvi, Firdövsi, Hafiz, Cami, Nəvayi, Füzuli kimi dahi nümayəndələrinin yaradıcılığını da dərindən öyrənmiş, ilk gənclik çağlarından etibarən şeir yazmağa başlamışdır. Məhəbbəti həyatın və varlığın mənası hesab edən şair bir çox qəzəllərində özünü “eşq mülkünün əmiri”, “qəlb mülkünün əmiri”, “kənül taxtının əmiri”, “cünun şəhrinin əmiri”, “vəfa iqliminin əmiri” adlandırmışdır.

Narbuta xanın ölümündən sonra oğlu Alim xan Kokand taxtına çıxmış (1798), Ömər xan da dövlətin idarə olunmasında ona yaxından kömək etmişdir. O, qardaşı tərəfindən Mərgilana hakim olaraq göndərilmiş, 1807-ci ildə dayısı, Əndican hakimi Rəhmanqul bəyin qızı Nadirə ilə evlənmişdir.

Alim xan hökmdar olduğu zaman rəiyyətlə, əmirlərlə və bəylərlə çox amansız və rəhmsiz rəftar etmiş, qonşu ölkələrlə münasibətdə ölçünü qaçırmış, dəfələrlə Ura-Tübəyə, Çimkəndə, Sayrama, Daşkəndə və başqa şəhərlərə işğalçı yürüşlər təşkil etmişdir. Buna görə də 1810-cu ildə baş verən saray çevrilişi nəticəsində bəyzadələrdən Qənbər Mirzə tərəfindən öldürülmüş, oğlu və vəliəhdi Şahrux isə edam edilmişdir. Kiçik qardaşı Ömər xan taxta çıxmış, bundan sonra ölkədə ədalət və nizam bərpa olunmuşdur.

Ömər xanın dövründə Kokand xanlığı xeyli inkişaf etmiş, onun hüdudları genişlənmiş, xalqın rifahı yüksəlmişdir. O, 1815-ci ildə Türkünstan şəhərini ələ keçirmiş, Xoca Əhməd Yəsəvinin məqbərəsini ziyarət etmiş, 70 qurban kəsdirmiş, bütün şeyxlərə və din adamlarına qiymətli hədiyyələr vermişdir. Cümə günü adına oxunan xütbədə bundan sonra ona əmir əl-müslimin deyilməsi və hökmdarın şərəfinə xüsusi sikkələr kəsilmə-

si buyurulmuş, dövriyyəyə mis (pul), gümüş (dirhəm və miri) və qızıl (tilla) sikkələr buraxılmışdır. Bu sikkələrin üstündə “Əmir əl-müslimin Səid Məhəmməd Ömər” ibarəsi həkk edilmişdir.

Daha sonra Ömər xan Ura-Tübəni, Cizakı, Kaşğarı Buxara əmiri Heydər dən alaraq öz torpaqlarına qatmış, Sır-Dərya boyunda yeni-yeni kənd və qəsəbələr salmış, Qamışkurqan, Ağ məscid, Yenikurqan, Cankurqan, Çimkurqan, Qoşkurqan (bura məşhur türko loq Xalid Səid Xocayevin vətənidir), adlı yaşayış məskənləri qurmuşdur. Maarifə, abadlığa xüsusi diqqət yetirən xan Kokand, Daşkənd, Sayram, Çimkənd və Övliya-Atada yeni məscid və mədrəsələr tikdirmiş, kanallar və suvarma sistemləri, yollar çək dirmiş, qəbiristanlıqları səliqəyə saldırmış, Şəhrixan şəhərciyini bərpa etdirmiş, sənətkarlığın inkişafına çalışmışdır.

Ömər xan Xivə xanlığı, Buxara əmirliyi, Rusiya və Osmanlı dövləti ilə diplomatik əlaqələr saxlamışdır. O, 1819-cu ildə Hacı Mir Qurbanın başçılığı altında İstanbula heyət göndərərək öz sədaqətini izhar etmişdir. Dünya müsəlmanlarının xəlifəsi və sultan II Mahmud da öz növbəsində xalat, binokl, tapanca və məşur yollamaqla Ömər xanı xanlar xanı kimi tanıdığını bildirmişdir. Bundan xeyli əvvəl Buxara əmiri Heydər də eyni cür hərəkət etmiş, Mirzə Xoca Sabiri səfir kimi sultanın yanına yollamış və eyni şəkildə ondan hədiyyələr almışdır.

XIX əsrin ilk rübündə Kokand Orta Asiyadakı ən mühüm elm, təhsil, mədəniyyət və ədəbiyyat mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. Bu işdə Ömər xanın özünün və həyat yoldaşı Nadirənin şair kimi bir-birindən dəyərli əsərlər yaratmaları xüsusi rol oynamışdır. O dövrdə bu iki sənət məşəlinin ətrafında 70-dən çox şairin toplaşması bunu sübut edir. Ömər xanın əmri ilə məşhur Kokand şairi Molla Əbdülkərim Fəzli “Məcmuət üş-

şüəra” adlı antologiya tərtib etmişdir. Orada 63 şairin bioqrafıyası və əsərlərindən nümunələr verilmişdir. Antologiyada Fəzlinin özünün və müasirlərindən Əkməlin, Müşrifin, Gülxaninin, Xazikin, Məxmurun, Nazilin, Ədanın və başqalarının həyatı və yaradıcılığı haqqında qiymətli məlumatlar var.

Ömər xanın özünə gəlincə, o, şeirlərini Əmiri təxəllüsü ilə yazmışdır. Şairin yaradıcılığının əsas xüsusiyyəti dərin, incə lirizm, şux və oynaq poetik təhkiyədir. Onun əsərləri arasında zamanədən şikayət, həyatın faniliyi və ömrün vəfasızlığı kimi motivlər yoxdur. Bu, xanın şəxsi taleyi və xoşbəxtliyi ilə bağlıdır. O, ömrü boyu heç bir şeydən korluq çəkməmiş, heç bir məsələdə problemlə üzləşməmişdir.

Ömər xan Əmiri sənətkar kimi Əlişir Nəvayi məktəbinin davamçısıdır, O, Lütfi, Cami, Füzuli, Bidil kimi şairləri özünün müəllimi hesab etmiş, onların əsərlərinə nəzirələr yazmışdır.

Əmirinin qəzəlləri əruzun ən gözəl, sadə və oynaq bəhrlərində qələmə alınmışdır. Olduqca axıcı və lirikdir, əsasən 6-9 beytdən ibarətdir, əksəriyyəti rədiflidir. Ara-sıra klassik özbək poeziyasında rastlanan hüsni-mətlə və ya zibi-mətlə hadisəsinə, yəni həm qafiyə olan ilk beytdən sonra ikinci beytdə də misraların öz arasında qafiyələndiyinə şahid oluruq. Məsələn:

Bağ ara dey şiddəti birlə fəzası qalmamış,
Gül bilə bülbülün həm bərg ü nəvası qalmamış.

Eşqində indi mana vəsli həvası qalmamış,
Neçə kim qıldım vəfa, onun cəfası qalmamış.

Əmirinin “Çəkən” rədifli qəzəlində də birinci və ikinci beytlər eyni şəkildə qafiyələnir:

Varmıdır eşq içrə mən tək xəsteyi-zəhmət çəkən,
Hər nəfəsdə yüz sitəm, hər dəmdə yüz möhnət çəkən?

Sənsən, ey rə'na, elimin daməni-rəğbət çəkən,
Dəmbədəm əğyar birlən badeyi-işrət çəkən.

Şairin yaradıcılığında obrazlılıq çox qüvvətlidir. Gözlənilməz bənzətmələr, təşbeh və istiarələr oxucunu həyrətə salır. Misal üçün, məşuqun hər gözünü bir ahuya bənzədən şair özünün gözlərindən car olan sərçəşmənin o iki ahu üçün bulaq olduğunu bəyan edir:

Məni ki məstlikdən gözlərin öldürdü, sağ olsun,
Gözüm sərçəşməsi ol iki ahuya bulaq olsun.

Əmiri bir çox fikrini bədii təzad üzərində qurur, yar-əğyar, vəfa-cəfa anlayışlarından istifadə edir. Bu beytə baxaq:

Yarın əğyara əhdi-vəfası var ikən,
Aşiqi-biçarəyə cövr ü cəfası var ikən.

Ömər xan Əmiri dərin tarixi-ədəbi bilgisi olan sənətkardır. Onun şeirlərində Adəm və Həvvə, Süleyman və Bilqeis, İskəndər və Dara, Fərhad və Şirin, Leyli və Məcnun, Vamiq və Əzra kimi tarixi-əfsanəvi şəxsiyyətlər, Yəmən, Bədəxşan, İran, Turan, Fırəngistan, Hindistan, Çin, Maçın, Misir, Kənan, Ədən, Xütən kimi coğrafi məkanlar, qeysər, xaqan kimi titullar öz əksini tapır. Bu, şairin klassik irsi dərindən bildiyini, geniş erudişiya və məlumat sahibi olduğunu, dolayısı ilə öz dövrünə görə parlaq təhsil aldığını göstərir.

Şair-hökmdar öz sarayında tez-tez bədii məclislər keçirərək ədəbiyyatın inkişafına güclü təkan vermişdir. Bu məclislərdə onun həyat yoldaşı, istedadlı şairə Nadirə də salonda pərdə ilə ayrılan bölmədə oturaraq iştirak etmişdir. Əmiri həm Nadirənin bir şairə kimi püxtələşməsində, həm də “Xan” təxəllüsü ilə irəlidə gözəl şeirlər yazan oğlu Məhəmməd Əlinin yetişməsində böyük rol oynamışdır. Maraqlıdır ki, Nadirə ilə Əmiri, necə deyirlər, qoşa imza ilə qəzəl yazmışlar. Bu kitabda verilmiş “Var” rədifli qəzəl müşairə tərzində meydana çıxmış, yəni onun bir misrası Əmiri, digər misrası isə Nadirə tərəfindən yazılmışdır. Dövrün məşhur sənətkarlarından Cahan Üveysinin və Dilşad Bərnənin Kokanda gəlişi xanlıqda ədəbiyyatın çiçəklənməsinə xüsusi təsir göstərmişdir.

Ömər xan Əmirinin ədəbi irsi xeyli zəngindir. Onun qəzəllərinin və digər janrlarda qələmə aldığı əsərlərinin ümumi həcmi on min beytdən artıqdır. Hazırda şairin müxtəlif vaxtlarda üzü köçürülən əsərlərinin 26 əlyazması mövcuddur ki, bunlar Daşkənd, Səmərqənd, Buxara və Sankt-Peterburq kitabxanalarında saxlanılır. Əlyazmalar elmi şəkildə təsnif və tədqiq edilmişdir. Özbəkistan Elmlər Akademiyası Əbu Reyhan Biruni adına Şərqşünaslıq İnstitutunun əlyazmalar fondunda Əmirinin 17 əlyazması qorunur. Bunlardan başqa, şairin litoqrafiya üsulu ilə çap olunmuş divanları, bəzi bəyazlarda verilən əsərləri də var.

Ömər xan Əmirinin bizə qədər 544 şeiri gəlb çatmışdır. Onlardan 465-i qəzəl, 53-ü müxəmməs (hər bəndi 5 misradan ibarət olan şeir növü), 6-sı müsəddəs (6 misralıq bənd), 5-i müsəmmən (8 misralıq bənd), 16-sı tuyuğdur. 307 şeir özbəkçə, 159 şeir fars dilindədir.

Bu kitabda Əmirinin müxtəlif janrlarda qələmə aldığı əsərlərindən nümunələr verilmişdir. Oxucular bunları oxuyub onların yüksək bədii səviyyəsini görəcək və dərin zövq alacaqlar. Biz şairin tuyuqları barədə bir neçə kəlmə demək istəyirik. Tuyuq janrı yalnız türk poeziyasına xasdır. Bu, formaca (aaba) fars şeirinin rübai janrına bənzəyir. Məzmunca da ona yaxındır, əsas fərqi tuyuğun qafiyə sisteminin bir qayda olaraq sözlərin çoxmənalılığına, dolayısı ilə cinasa söykənməsidir. Məsələn, bu tuyuğa baxaq:

Cilvə eyləb səyridəndə sərkəş at,
Naz oxun cövlan edib canıma at.
İtlərin xeylinə xidmət eylədim,
Qoydular “əhli-vəfa” deb mənə ad.

Burada çoxmənalı “at” sözü cinas qismində işlədilmişdir. Birinci misrada doğrudan-doğruya cövlan edən yüyrek at nəzərdə tutulur. İkinci misrada həmin sözü atmaq felinin əmr forması olan at, dördüncü misrada keçmiş dövrün imlası ilə at, yəni ad, insan adı şəklində görünürük

Yaxud aşağıdakı tuyuğa diqqət yetirək:

Ol pəri ta eylədi əzmi-Buxar,
Dudi-ahımdan fələk üzrə buxar,
Gülün rüxsarı deyən fərq etmədi
Kim lətafət içrə ol güldr, bu – xar.

İlk misradakı Buxar sözü Buxaraya aiddir. İkinci misradakı buxar sözü buxarlanan şeyi, yəni buxarı ifadə edir. Son misradakı bu – xar isə bu – tikandır mənasındadır.

İstedadlı şair, mahir sərkərdə, tədbirli dövlət başçısı Ömər xan Əmiri 1822-ci ildə yaradıcılığının ən parlaq dövründə 35 yaşında vəfat etmiş və “Daxmayi-şahan” adlanan yerdə dəfn edilmişdir. Onun vaxtsız ölümü ölkəsini yasa boğmuşdur. Xüsusilə vəfalı həyat yoldaşı Nadirə dərin sarsıntı keçirmiş, bu ölümü heç cür qəbul edə bilməmişdir. O, Əmirinin ölümünə bir çox əsər həsr etmişdir. Bir qəzəlinə belə yazmışdır:

Mən ki, tün canan ilə qıldım vida.
Guya can ilə qıldım vida.
Oldu bəzmi-işrətim matəmsərə,
Həzrəti-sultan ilə qıldım vida,

Xaksar ü natəvan olmam necə,
Xosrovü-dövrən ilə qıldım vida.

Rüzgarım tiyrədir qəm şamında
Ol mahi-taban ilə qıldım vida.

Çün əzimət vəqti yetdi yara,
Həsrət ü ərman ilə qıldım vida.

Eylədim axır bu gülşəndən səfər,
Lalə vü reyhan ilə qıldım vida.

Nadirə, necə yanmam hicran günü,
Ol şərarcövlan ilə qıldım vida.

Nadirə öz sevimli ərinə bir saniyə belə unutmamış, daim onun həsrətini çəkmişdir. Şeirlərinin birində öz duyğularını be-

lə ifadə etmişdir:

Neçə gün oldu ki, əql ü huşdan biganə mən,
Şahi-dövrən matəmində bixud ü məstanə mən,
Xəlqi-aləm içrə bikəslik bilə avarə mən,
Aləm əhli şad, leyk həsrət odunda yanə mən,
Dəhr ara məhrumi-didari-şahi-Fərganə mən.

Nadirə Ömərخانın qəbri üstündə möhtəşəm bir məqbərə inşa etdirmişdir. Xalq arasında dolaşan əfsanəyə görə, Əmiri ölüm döşəyində Nadirəyə belə demişdir “Məni qəbiristanın giriş qapısında, astanada dəfn edərsiniz ki, içəri daxil olan hər kəs qəbrimi ayaqlayıb keçsin, çünki biz xan nəsli olaraq uzun dövrdən bəri bu xalqı öz ayaqlarımız altına aldığ, tapdadıq. Qoy indi də xalq ayağını mənim qəbrimin üstünə qoyaraq ötüb keçsin! Bunu heç kim başa düşməsin deyə, atamın qəbrinin yanında mənə saxta qəbr düzəldərsiniz!” Bunun rəvayət, yaxud gerçək olduğu bilinmir, sadəcə olaraq hökmdarın öz xalqına duyduğu sevginin təzahürü kimi qəbul edilir..

Tanınmış alim, biologiya elmləri doktoru, Daşkənd Ca-han Dilləri Universitetinin professoru Dilalam Yarmətova “Nadirəbəyim. Qissə” adlı kitabında bu əhvalatı böyük can yangısı və həyəcanla nəql etmişdir.

Bu il özbək ədəbiyyatı tarixində parlaq iz buraxmış görkəmli şair və dövlət xadimi Ömərخان Əmirinin anadan olmasının 235 illiyi tamam olur. Bu il eyni zamanda onun sevimli həyat yoldaşı və həmkarı, özbək ədəbiyyatının tanınmış nümayəndəsi, nadir şairə Nadirənin 230 illiyidir. Şübhəsiz ki, bu yubileylər bütün türk dünyasında təntənə ilə qeyd ediləcək. Mən Özbəkistanın Azərbaycan Respublikasındakı fəvqəladə və səla-

hiyyətli səfiri hörmətli Bəhram Əşrəfxanovla söhbətimiz zamanı Özbəkistanın Xurşid banu Natəvanı olan Nadirənin həyatı və yaradıcılığından bəhs edən kiçik bir kitab hazırlamağa söz verdim və 160 səhifəlik bir kitab hazırladım. Kitab üzərində çalışarkən şairənin həyat yoldaşı Ömər xan Əmirinin də yubileyi olduğunu öyrəndim. Tale onların nakam ömrünü tez kəsmiş, bir-birinə doymadan onları erkən ayırmışdı, biz ayırmayaq. Qoy bu iki kitab bu iki görkəmli şairin ruhuna ərnağan olsun.

Tanrı Türkü qorusun!

Ramiz Əskər.
Bakı Dövlət Universitetinin
Türkologiya kafedrasının müdiri,
filologiya elmləri doktoru, professor,
Babur adına Beynəlxalq mükafat laureatı,
Nəvayi şəhərinin fəxri vətəndaşı,
“Turan” Elmlər Akademiyasının akademiki.
Bakı, “Jurnalist evi”, 1 aprel 2022-ci il.



QƏZƏLLƏRİ və
BAŞQA JANRLARDA
ƏSƏRLƏRİ

Zihi-hindi-xudavəndə ki, vardır xaliqu-əşya,
Yaratdı bir ovuc tufrağdan Adəm birlə Həvvə,

Göyərdir sünbül ü reyhan ü gül sun'i-baharından,
Çəmənlərini şahidlərini eylədi yüz rəng ilə rə'na.

Onun sun'i-riyazi-güllərindən, eləgil, bir gül
Ki, on səkkiz min aləmdən biridir aləmi-əşya.

Nə sani'dir ki, qüdrət birlə çərxi-nilgün üzrə
Gecə-gündüzə verdi şəm'i-mehr ü mah ilə ara.

Verib gülzar ara tabi-təravət səvi-sünbülə -
Ki, olmuş bülbül ü qumru ana şurideyi-şeyda.

Ərür ol padşah, vəsfini deyəndə dilim əlkən,
Gədayinin gədayi-Qeysər ü Xaqan ilə Dara.

Kərimə kim, onun ən'amıdır əm əhli-aləmə
Ki, vardır bəhrəvər ondan, əgər mö'min və gər tərsa.

Salmağa el başına sayeyi-rəhmət Mühəmmədi
Bülənd etmiş qəddi-qədrin bu gülzar içrə sərvəsa.

Xilafət bargahında Əmiri kamran eyləb,
Mükərrəm qıldı Adəmi, verib təşrif-i-"kərrəmna".

Cahan vücudu vücudundan öldü nəpeyda,
Üzün təcəllisindən tapdı yüz səfa peyda.

Cahan məzahirindən cəlvəgər olub hüsnün,
Camalın əksi-cahan güzgüsü ara peyda.

İki cahan çü sənin varlığının şahididir,
Olub tanuqluq üçün bu iki sərə peyda.

Ulusa qılalı əsrəri-himmətini əyan,
Zəlalət əhli ara oldu ənbiya peyda.

Bu bağ gülləri Məcnun tək ab ü rəng tapdı
Ki, qıldı şövqündə can bülbüli-nəva peyda.

Doqquz sipehrdən eşqin məqamı gəldi böyük,
Əcəb iməs ki, könül eyləsə həva peyda.

Müəssər oldu mənə dərgahın gədalığı, bəs
Əmirlikdən olub uşbu müddəa peyda.

Zih, san'ı ki, ondan var olub aləm ara əşya,
Zəbani-lalə vü süsən ərür həmdı üçün guya.

Bahari-hüsnilə daşdan çıxardı laleyi-əhmər,
Yasatdı yədi-qüdrət birlə yeddi gümbəzi-xəzra.

Təriqi-eşq görsətmək üçün məşşateyi-qüdrət,
Daraqqlar çəkdi Məcnun könlü birlə türreyi-Leyla.

Nə mümkün bəndədən vacibə yetmək elm ü fən birlə,
Mühal olmuş onun zatına yetmək fikr ilə dana.

Fələk xirgahına verdi kəvakib birlə ziynətlər,
Münəvvər eylədi ay məş'əli birlə şəbi-yelda.

Nəsimi-rəf'əti gər kuh ü xamun gəzmədi, neyçün,
Güli-sədbərg açar xar ü şərər zahir qılar xara.

Zihi-qüdrət qılıb bir əmr ilə kövn ü məkan peyda,
Olub bərpa ondan uşbu doqquz günbəti-xəzra.

Sənə yetmək təriqi-huş birlə heç imkan yox
Ki, zatin sirrindən qafil dürur cahil kimi guya.

Nə sani'sən ki, feyzi-növbəhi-baği-sun'undə
Çıxardın xar xaradan cərar birlə güli-xümra.

Neçün zikrinə zakir olmayıb mövcud etmişsən,
Verib təsdiq könlümə dilimi eylədin guya.

Kəmal-i-şəfqətin çün əfv edər yüz min günahları
Ki, lütfən yanında hacət iməs əfsus ü vaveyla.

Verib yüz güna ziynət göy rəvaqınə kəvakibdən,
Təmaşa qılalı adəmə verdin dideyi-biyna.

Olub lütfün Əmiri dəstgiri-aləm ü adəm,
Ərür üftadəyi-haki-rahin dünyayı mafiha.

Vəsfin qılında tapdı könül güzgüsü cila,
Həm zübdeyi-bəşərsən ü həm xətm-i-ənbiya.

Bətha münəvvər etdi camalını təl'əti,
Yümni-qüdumun ilə tapıb Mərvə yüz səfa.

Məhşərəcən ümmidi-şəfaət bilə xoşəm,
Ey hamiyi-şafe'i-üməm, sənə mərhəbə.

Cürm ü günah şəfaəti səndən ümid edib,
Nə'tin həvasın eylədi bu zari-binəva.

İki bölündü göy üzə ay bir işarədən,
Ol dəm ki böldü talibi-e'caz əşkiya.

Ol sayədə ki, etdi günəş bəzmi-arzu,
Qıldım həvayi-vəslin üçün sənə iltica.

Olsam gədayi-dərgahın, oldur Əmirlik,
Mana bu səltənətdən ərür uşbu müddəa.

Məhi-rüxsarın üzrə ol iki geysuyi-ənbərsa,
Səvadi-leylət ül-qədr ü şü'ayi-mühri-istila.

Məlaik ortasında Hamid ü Məhmud ü Əhmədsən,
Bəni-adəm ara derlər "Müəmməd xaceyi-Taha.

Təmuğun odundan tapmaq nicat ümmidi səndəndir,
Məni-biçarəni ol gün fəramuş eyləmə, cana!

Güli-ruzsari-sərvi-qəddinə süsən zəbanından,
Bələfzi "əşxədən" verdi şəhadət lələ vü rə'na.

Doqquz xirgahın me'rac şami kim Əmirisən,
Nişani-navəkindir "qabə qövseyin" ilə "əv ədna".

Həq, ilaha, hüsn ilə ömrünə çox qılsın əta!
Çərx dövrü-fanı ölüncə sənə olsun bəqa!

Tiyrə bəxtimi bənagüşünü süubhi yarutub,
Şami hicranımı rövşən eylədi, ey məhliqa!

Can verib, dərdini aldım, vermək ü almağı gör,
Məndədir yüz mehnət ü qəm, səndədir cövr ü cəfa.

Mehri-rüxsarın könlümü gərçi rövşən eyləmiş,
Rüzgarım sürmədən müjganın eyləbdir qara.

Vəsl ümmidi məni-məhzunə imkan yox ki, var
Sən qəni, mən binəva, sən padşahsan, mən gəda.

Sənə yoxdur həddi kim, qarşu düşər ol xirə göz,
Əksi rüxsarın görüb, ayinə döndürdü səfa.

Oldu ta hüsnünün şahı eşq mülkində Əmir,
Can ü dil birlə könül divanəsi eylər dua.

Ey münəvvər arəzin ayınəyə vermiş səfa,
Ay günəş rüxsarından öylə ki, kəsib etmiş ziya.

Yadı, rüxsarın-la əşk ü ahım eyləbdir üruc,
Tabişi-xurşiddən şəbnəmi qurtardı həva.

Səndən ayrılğac mənə zindani-qəm oldu vətən,
Bül məsəldir: “Olmasın heç bəndə sultandan cüda”.

Mən kimi yoxdur bu aləm içrə yəksan sayə tək,
Sən kimi xurşiddən bir zərrəcə yoxdur vəfa.

Bazuyi-ehsan ilə acizi eylərsən qəvi,
Tan iməs, üftadəyi-lütfündən ər tapsa əta.

Ğəbgəbin sorğac, kişiyə tazə can hasil olur,
Guyiya çahi-zənəxdanındadır abi-bəqa.

Baş çıxarıb hər səhər göy mənzərindən aftab,
Dəmbədəm hüsnün Əmirinə demiş: “Yüz mərhəba”.

Hizr heyvan suyundan içən kimi, ey dilruba,
Hər kişi kam alsa lə'lindən, tapar mülki-bəqa.

Qayıbanə laf urar ərdi səfadan ayinə,
Rubarə olğac özünə, onu su qıldı həya.

Aşnalara desən kim qılmayın biganəlik,
Olmagil, məhcəbin , beganəlgə aşna.

Sürməyin tövfiq, ya kühl ol – cəvahirdir mana,
Gözlərim tapdı əyağın tufrağından tutiya.

Bağ ara görgəc nihali-qamətin sərvə-sihi,
Əcz ilə tə'zim etdi qamətin eyləb duta.

Şişəa dağ altında qalan bu yanlıq biəsər
Oldu, könlüm kuhi-dərdin altında səbrəzma.

Bir şəkərləb, gülcəbin övsafını qıldım, Əmir,
Örgənir bu şe'rdən, tuti əda, bülbül nəva.

Ey nihali-sərv qəddi, gülbüni-baği-vəfa,
Qamətinə sərv ilə şümşad der: yüz mərhəbə!

Qədd ü gülgün xəl'ətin heyranıyam, ey nazənin,
Görmədim sərv ki, olsun bağ ara gülgün qəbə.

Zülm edər, qılsam təzəllüm, naz edər, qılsam niyaz,
Rəhm qılmaz halıma ol şuxi-kafir-macara.

Gecələr məhrum iməs viranələr ay nurundan,
Sal bozuq könlümə hüsnün pərtövin, ey məhliqa!

Gül kimi nazik əyağın pəncəsini öpəli,
Baş çəkər tufrağdan yüz arzu birlə hina.

Badeyi-gülgün ləbindən nəş'ə peyda eylədi,
Sağəri-səhba camalın əksindən tapdı cila.

Eşq mülkünün Əmiriyəm, məhəbbət zivərim,
İstərəm ta sübhi-məhşər yar vəslindən liqa.

Zahir etmiş gər şəfəq ol lü'li-xəndandan həva,
Ağlamaq kəsəb eyləmiş bu çeşmi-giryandan həva.

Olmayan olsa əgər lə'lin meyindən sürxruy,
Nə üçün hər tünləri zahir qılar qandan həva.

Salmamış gül birlə sünbül sarıya Məcnun nəzər,
Tapmış ol muyi-sər ü zənəxdandan həva.

Gülüstan narı kimi yüz parə könlüm oldu qan,
Müjdə ta yetişdi ol sibi-zənəxdandan həva.

Bunca rəf'et kim nümayandır fələk bünyadında,
Çərx saman etdi bizi beyt ül-əhzandan həva.

Arəzi-xət hüsnə-bağına təravətbəxş ərür,
Tapdı bu gülzar ol gül birlə reyhandan həva.

Əhli-dövlətdən ərür dünya ərusi-kamyab,
Tan əməs, Bilqis əgər tapsa Suleymandan həva.

Ta məlahət kanında lə'lin əqiqi oldu faş,
Yüz yüyürmüşdür Yəmən birlə Bədəxşandan həva.

Ru'yəti eşq ü məhəbbət aşkar etdim, Əmir,
Rövşən oldu axtarı-mülki-Turandan həva.

Tapdı cismim tufrağı ol bərqi-cövlandan həva,
Zərrə yanlıq kim tapar xurşidi-tabandan həva.

Yar kuyi-tufrağından ətr gətirdi nəsim,
Gül iyi yetirdi bülbulə gülüstandan həva.

Qəddi-nəhlinə könül ta oldu aşiq, nazı var,
Faxtə tapan kimi sərv-i-xiramandan həva.

Ah çəkdim, ağladım çəndən firaqın dəştində,
Doldu uşbu bərqi-lami' birlə tufandan həva.

Səltənət ol hüsn şahı eşqindən tapmış könül,
Böylədir halı əgər qul tapsa sultandan həva.

Əşk ü ahımdan cahan əhlinə yanmaq, ağlamaq
Adət oldu, halı ərməs bərq ü barandan həva.

Tari-zülfün yad edib, bixast fəryad eylədim,
Hicr şamı tiyrə oldu dövri-əfğandan həva.

Nafeyi-müşki-Xütən ətrin fəramuş eyləyib,
Dolanır hər ləhzə ol zülfi-pərişandan həva.

Çün ərür hər misra'ım bir tiği-cövhardar, Əmir,
Getmiş onun xəvfində fəğfur ü xaqandan həva.

Ey gözü üzün heyvəti-asarı təməşə,
Nəzzareyi-hüsnün güli-bixarı təməşə.

Könlüm tərifi eylədi sevdə əlini xoş,
Divanə ərür rəvnəqi-bazarı təməşə.

Müft oldu həvəs əhlinə sevdəyi-visalin,
Bimayə tapar sud xiridarı təməşə.

Könlüm quşunu dağların qıldı müzəyyən,
Şövq etdi bu tavusi gülzarı təməşə.

Naz eyləmə, görkəz mənə didar ki, vardır,
Dil müztərib ü didə tələbkarı təməşə.

Mahiyyəti-xurşidi xüffəş nə bilsin,
Hər didə əməs məhrəmi-əsrarı təməşə.

Dil didəsi birlə görəyin yar üzünü,
Ta ölməsə əğyar xəbərdarı təməşə.

Könlümü qılıb qəsri-vəfa eşq, Əmiri,
Göz mənzərəsin eylədi ənzarı təməşə.

Eşq əsrarını pinhan eylərəm əğyar ara,
Bir müsəlmandır ki, dinin yasürur küffar ara.

Ta könüldür müştəri geysu yü xətt ü xalına,
Yüz tümən sevda ərür başımda bül bazar ara.

Gülşəni-rüxsarın üzrə düşdü qaşın sayəsi,
Şəkli-xətti-sərv peyda oldu bül gülzar ara.

Gül üzə reyhanmı ya müşkin qaşının sayəsi,
Ya xəttinin səbzəsidir gülşəni-rüxsar ara.

Eylədi zahid güman kim, sübheyi-səddanədir,
Düşdü zülfündən girihlər həlqeyi-zünnar ara.

Gər darar olsan saçını, çəkmə bipərva daraq,
Bəs ki vardır yüz əsir olan könül hər tar ara.

İki cadu nərgisindirmi üzün bağında məst,
Ya xarab olmuşmu bül bimarlar gülzar ara.

Gözlərin bidadını hüsnün Əmiri sormasa,
Neylər ərdi can bu iki zalimi-xunxar ara.

Ol fəqiri kim, qənaət var idi adət ona,
Şah bəzmindən ərür mərəğubraq üzlet ona.

Xoş keçir, asudədir dərviş ki üzlet küncündə,
Baisi-bəhcət olur külfət bilə möhnət ona.

Padşah kim, təriqi-fəqr tutsa, tan əməs,
Olsa gün-gündən füzun dövlət bilə izzət ona.

Hər gəda kim guşə tutmaq birlə adət eyləmiş,
Bir mühal əmr dürur meyl eyləmək söhbət ona.

Padşahlıq süvrətində sə'b olur dərvişlik,
Xassə ol şaha ki, bu süvrət dürur siyrət ona.

Padşah almış dua dərvişdən nüsət üçün,
Gör, nə hacət ariz oldu buna, nə dövlət ona.

Fəqr yolun şahrahi səltənətdən xoş bilər,
Ol Əmirə kim ərür dərvişlik niyyət ona.

Düşdü ta zülfü üzündən könlüm içrə pib ü tab,
Şö'leyi həsrət bilə, ey şux, örtəndim tutab.

Şadman oldum, mənə yetdi pəyami vəslindən,
Getdi şami-fürqət ü qəm, gəldi əyyami-tərəb.

Almadı ol şux daş nəqdilə könlüm şişəsin,
Kəmbəha oldu məgər kim cinsi bazari-Hələb.

Qaşların tağına, ey siminbədən, mayiləm mən,
Eylədim bu beyti hüsnün dəftərindən müntəxəb.

Mən udub xunabeyi-həsrət firaqi-şamində,
Badeyi-gülgün içər əğyar ilə ol nuşləb.

Hər nə dəysə dəstindən, könlümə çox mərgub ərür,
Bu cihətdən təkru olmuş mənə lütf ilə qəzəb.

Badeyi-cami məhəbbət kim nişatəngizdir,
Hər gədə içgəç, Əmiri əhd olsa, nə əcəb.

Sərvi-güldən zahir etdi şahidi-gülzar zib,
Bağ ara vermiş məgər ol sərvi gül rüxsar zib.

Ol güli-xəndan kimi hərgiz müzəyyən görmədim,
Gərçi görmüşmən cahan bağı ara bisyar zib.

Küfr zülfi-həlqəsindən görsədib rüxsarını,
Çıxmayın, ey əhli-dan, vermiş özünə yar zib.

Eşq heyrət əşkindən çöhrəmi gülgün eylədi,
Tapdı ol nəqqaşdan bu süvrəti-divar zib.

Gül niqabın açmadı, gülşəndə sünbül tutmadı,
Verdi ta rüxsarına ol türreyi-tərrar zib.

Qan tökər hər ləhzə yaş yerinə göz mərdümləri,
Ta veribdir gəzə birlən arəzinə yar zib.

Arəzi-xətt zahir eyləb, oldu mənzuri-Əmir,
Verdi bu ayineyi-iqbalə zəngar zib.

Səbzeyi-xətt birlə tapdı arəzi-dildar zib,
Gərçi verməz güzgü rüxsarı üzə zəngar zib.

Küfr zülfi-zahidi-xudbin sarı etmiş xitab,
Daneyi-təsbiyə vermiş rüşteyi-zünnar zib.

Nəsli-adəmdən sənin tək gəlmədi, ey nazənin,
Kim, bənaguşinə verdi zülfi-müşkin tar zib.

Qanlı aşkimdən müzəyyən eylərəm müjganlarım,
Lalədən öylə ki tapmış türreyi-dəstar zib.

Xətt ü rüxsarın təmännasında xoşdil mən, Əmir,
Səbzə birlə lalədən tapan kimi gülzar zib.

Xətti-ənbərfam ilə verdi özünə yar zib,
Səbzədən öylə ki, tapar arəzi-gülzar zib.

Hər gəda təb'i nə bilsin sözün qədr ü qiymətin,
Şah qulağından tapar bu gövhəri-şəhvar zib.

Qönçeyi-lə'lin xəyalı oldu könlüm ziynəti,
Laleyi-sərabdan tapan kimi dəstar zib.

Verdi ziynət qətrə-qətrə qan yaşı mütəmizimə,
Tapdı guya bağ ara gül xə'ətindən xar zib.

Xali-hindusi bənaguşunu rövşən eylədi,
Fəslə dey tapan kimi zahı-siyəhdən qar zib.

Kürəyim çəkinə şirin surətini çəkmişəm,
Tışeyi-Fərhaddan tapan kimi kuhzar zib.

Zulf ilə xəttin Əmir övsafından tapdı tiraz,
Öylədir kim, yaxşı söz birlə tapar əş'ar zib.

Gər götürsən üzdən, ey şuxi-pəripeykər, niqab,
Harda gətirsin ona xurşid birlə mahtab.

Həlqə-həlqə kakilini tərpadir badi-səba,
Kaş düşsə gərdanıma uşbu müşkəfşan tənab.

Həsreti-zülfün gözüm yaşını tufan eyləmiş,
Mövcü-tüğyanından öylə kim əyan olmuş hübab.

Yar hər məclisdə sağər çəksə əğyarı bilə,
Nalə eylərmən eşikdə oturub misli-rübab.

Ləm'eyi-hüsnün nümayən olsa, qan ağlar gözüm,
Öylədir kim bərq qılan çağda giryandır səhab.

Özgələr birlə mey içdi yar, onun rəşkindən,
Yaş töküüb, qanlar udub, qəm oduna oldum kabab.

İsa vü xurşidə dördüncü tarəmdir məqam,
Görmədi dövrən gözü sən mah tək alicənab.

Ömrlərdir kim, yolun üstündə tufraq olmuşam,
Qaş birlə yol “aşıqi-biçarə” deb qılsan xitab.

Arəzin pinhan qılar, qanlı yaşım görgəc, Əmir,
Öylə kim yağın günü düşmüş günəş üzrə səhab.

Gecələr sərxuş çıxıb, alma camalından niqab,
Düşər aşub aləmə, gər gecə çıxsə aftar.

Vadə tabından gözun şövqi-çəmənə urdu od,
Köydürüb gülşaxi-bərgin, qıldı bülbulün kabab.

Ta gözüm zülf ü üzündən ayrı düşdü, görmədim,
Güldə abu rəng ü sünbül türresində piçtab.

Qalmadı könüldə lə'lin arzusi yaşurun, xatt
Ol sifət kim, şişədə pinhan iməs gülgün şərab.

Saqia, mey tut ki, peyman bağladım peymanəyə,
Gərdişi-dövri fələkdən görmədim cüz inqilab.

Ya əcəl, ya möhnət ü hicrin məni öldürəcək,
Qıl onlardan irəli can almaq istərsən şitab.

Kimki qıldı yar kuyində gədalıq ixtiyar,
Səltənət iqlimində derlər Əmiri-kamyab.

Ol gül-i-rə'naya vardır gülşəni-rüxsari-xub,
Həm ləbi-canbəxşi-mərgub ü qədd ü rəftarı xub.

Sərv qamətləri rüxsari-təmaşa qılsa həm,
Sən ərürsən müddəa, hərçənd olsa varı xub.

Sərv qəddin üzrə lə'l ü arəzin heyranı mən,
Türfə nəxl edir onun şəftali birlə narı xub.

Qəd bilə arəz giriftarı olubdur bu könül,
Zülfi-sünbulfamin hər həlqəsində tarı xub.

Yar eşqindən məni mən' etmə, ey zahid, əgər,
Sənə cənnət arzu olsa, mənə didarı xub.

Nə nəzakətlər ki vardır yar bel ü ağzında,
Həm ədəm birlə vücudu, yoxu birlə varı xub.

Vəsl ara təklifi cənnət qılma kim, məqbul iməs,
Hur qılmaz arzu hər kimin olsa yarı xub.

Namə birlə bu qəzəli ərzə qıldım yara,
Güldü və dedi: “Əmirim kilki-ənbərvarı xub”.

Ləbindən kam alanda çini-zülfünü nəmudar et,
Qədəh tut, məst qıl, ondan keyin təklifi-zünnar et.

Sənə bixudluq ilə yarlıq istərəm, ey saqi,
Qədəh tutgil mana, ol bədəni əfyun ilə yar et.

Üzünün rəşkindən gül xatiri-cəm'in pərişan qıl,
Təbəssüüm eylə, qəmgin qönçələrin könlünü tar et.

İçib dürdi-meyi piri-muğan, meyxanədə öldüm,
Tənim tufrağı birlə deyr tə'mirinə divar et.

Dilər könlüm ki, aşıqlıqdə rüsvayi-cahan olsam,
Ol ayın hüsnünə, ya rəb, məni bundan betər zar et.

Könül avarə ol kim, mane'i-vəsl oldu nadanlıq,
Sənə kim dedi əğyar yanında eşqini izhar et.

Yəman göz dəyməsin hüsnünə, ey məhpublar şahı,
Əmir əş'arından bu rüq'əni boynuna tumar et.

Ey xərabi-çeşmi-məxmurin, könül, peymanə tut,
Bir qədəh lə'lin zəkatından verib, məstanə tut.

Hüsndür dövrü-qənimət, eyləgil tərki-cəfa,
Rəsmi ayini-vəfa yü işveyi cananə tut.

Tilbərək ətfal daşı birlə məcruh olmasın,
Həlqeyi-zülfünü-zənciri-dili-divanə tut.

Örtərdi könlüm şararından yeddi əflakı,
Arəzin hicranında can mülkin atəşxanə tut.

Gərçi mehr ü mah ərür, ey şux, sərgərdan sənə,
Can quşun həm arəzin şəm'inə bir pərvanə tut.

Hər sitəm qılsan, mənim canıma qıl, ey muğbeçə,
Qeyrdən bu şivəni-canın üçün biganə tut.

Artırar hər ləhzə naseh pənd ilə qəflət mana
El ara öylə ki uyqu baisi əfsanə tut.

“Qəm əlacın mey edər”, dedi Füzuli, həm Əmir,
Ey əsiri-dami-qəm, bir guşeyi meyxanə tut.

Necə salsın könlüm içrə hicr şamı nari-od,
Ey büti-şirin şəmayıl, lütf edib, mən sari od.

Bəs ki bihədd ağladım bir atəşinxu eşqindən,
Tan iməs, su yerinə olsa gözümədan cari od.

Nə üçün bərqi-bəla birlə ulusu köydürür?
Olmasa gər odlu ahım tək cahanın vari od?

Natəvan könlüm ki lə'lin həsrətindən xəstədir,
Bu səbəbdən oldu bu bimarın timari od.

Ol şəkərxu gülşən üzrə seyr edər, ey bağban,
Yanmagil kim, saçılır rüxsareyi-gülnari od.

Çox könüllərdir tələb dəştində sınan kasə tək,
Gər bu yol birlə ötərsən, xəstələrdən nari od.

İstər ərsən dəhrdən cəm'ıyyəti xatir, Əmir,
Uşbu aləmdə həva birlə həvəsdən ari od.

Qoydu ol çabuksüvari-kəcküllah baş üzrə tac,
Şə'n ilə geymiş necə kim padşah baş üzrə tac.

Rast gəlməzs hər kişi əynində dövlət xəl'əti,
Bu cihətdəndir ki, qoymazlar sipəh baş üzrə tac.

Şahlıq əsbabına mö'vquf iməs, himmət gərək,
Yoxsa bilmiş hər gəda çəki küllah baş üzrə tac.

Əfsər olmuş eşq əhlinə əyağın tufrağı,
Tapdı nəhli-qamətindən bargah baş üzrə tac.

Ol Əmiri hüsn könlüm mülkünün zəbtı üçün,
Gəh kəmər bağlab belinə, qoydı gəh baş üzrə tac.

Ol ki güldür üzü, nərgis kimi gözlər qıyğac,
Ona manənd iməs hər sümən ü hər qıyğac.

Meyi-gülrəng içib, sürmə çəkib hər gözüne,
Eylədi gözlərini naz ilə dilbər qıyğac.

Rast gəlməz sənə, hərçənd təzəllüm qılsam,
Əyridir sünbülün ü nərgis ü kafər qıyğac.

Xali-şahininə oldu iki qaşın iki bal,
Gözün üstündə uçar misli-kəbutər qıyğac.

Ayrı tədbir bilə kami-dil olmaz hasil,
Yetməz ox mənzilinə, olsa ona pər qıyğac.

Əyri yazdı iki qaşın əzəli-katibi-sun',
Rəqəm eylərdə məgər var idi mistər qıyğac.

Neçə bidil fiğanın çıxarıb göyə, gedər
Börkünü qaş üzə ol şuxi-sitəmgər qıyğac.

Var idim qətreysi-səhbaya tələbgər, Əmir,
Olmadı saqiysi-dövr əlində sağər qıyğac.

Lə'lin firaqında mənə oldu şərab təlx,
Hər dəm gözümlə tökdü ləbin istəb güləb təlx.

Yanan ürəyin şurini aşkim füzun edər,
Öylə ki, duz suyu bilə olar kabab təlx.

Sordum: "Nə mey ərdi gecə ağyar bəzmində?"
Şirin ləbin qəzəb bilə verdi cavab təlx.

"Çək oldu can yaxası" desəm acığın nədir?
Hərgiz deməz kətan sözünü mahtab təlx.

Əğyar birlə badə içib, zülm edib mana,
Eyşimi eylədin gecə, ey aftab, təlx!

Gəh zəhri-qəm udar mən ü gəh bihud olmuşam,
Ey gül, qəmində oldu mana xürr ü xab təlx.

Ey gül, nə oldu, pərdə qaldır sən camaldan?
Aşıqlərinin eyşini qıldı niqab təlx.

Şirin desəm ləbini, ona tünd olmayın,
Kövsər suyunu kim dedi, ey puritab, təlx?

Eşq ü vəfa təriqində şad olmuşam, Əmir,
Ta yarın rəqibinə oldu əzab təlx.

Ah kim, yar mana yar olmaz,
Qəmi öldürdü yü qəmxar olmaz.

Nə bəla naz ü təğafildir ona,
Yandım eşqində, xəbərdar olmaz.

Bülhəvəs eşq rəmuzin nə bilər,
Bixirəd məhrəmi-əsrar olmaz.

Zülfü birlə nə təlaşdır sünbül,
Hər xəşək nafeyi-tatar olmaz.

Arəzin gör, xəttindən olma məlul,
Hansı güldür ki ona xar olmaz.

Eşq viranəsidir türfə məqam,
Onda hərgiz dər ü divar olmaz.

Gülməyin siz mənim rüsvalığıma,
Tilbədə nəng bilə ar olmaz.

Nigarandır gözüm ayinə misal,
Niyə şayisteyi-didar olmaz.

Aşiq oldum, niyə səndən gizləyim,
Bigünah mücibi-inkar olmaz.

Bu cəmal ü bu lətafət birlə,
Kimdir ol səni giriftar olmas.

Hansı gündür ki üzün həsrətindən
Gözlərim əşk ilə sərşar olmaz.

Xəttindən şikvə nə hacət, ey göz,
Hansı ayinədə zəngar olmaz.

Nə bilər eşqin keyfiyyətini,
Yaxşılarla kişi həmrəz olmaz.

Hər könül eşqdən agah ərməs,
Hər sədəfdə düri-şəhvar olmaz.

Gövhəri-nəzm bəhasızdır, Əmir,
Ona hər siflə xiridar olmas.

Ol şux ki, var ona vəfa qeyri-mükərrər,
Lütf ü nigəh ü rəmzi-ədə qeyri-mükərrər.

Ayineyi-su eylədi xurşid camalı,
Yüz özgəcədir, şərm ü həya qeyri-mükərrər.

Üşşaclara qəmzə bilə nazi-böləkcə,
Bidadi bilə cövr ü cəfa qeyri-mükərrər.

Şah ki, ərür şəfqəti-nadir fuqərayə,
Könüldə vəfa, dildə dua qeyri-mükərrər.

Ayineyi-insafında tövfiq sifati,
Etmiş onun zatını xuda qeyri-mükərrər.

Çün qeyri-mükərrərdir onun səltənəti var,
Şahlardan eşiyyində gəda qeyri-mükərrər.

Ədli füyqəralara qılar özgəcə şəfqət,
Şükrənə yazarlar füyqəra qeyri-mükərrər.

Ol hüsn Əmirini dua özgəcə qıldım,
Tapdım kərəmi birlə nəva qeyri-mükərrər.

Niyə ərbbabi-xirəd əhli-cünundan arı var?
Kim bular üryan, onların cübbə vü dəstarı var.*

Gül üzün yanında zahir qıldı şəbnəmdən ərəq,
Qönçə xəmuş ü ləbinin gövhəri-göftarı var.

Olma məhzun bağban, bağına girməz məhvəşim,
Sərvdir qəddi onun, rüxsarından gülzarı var.

Saqiya, mey birlə bir saət məni şadan qıl,
Natəvan könlümün hicran dərdindən azarı var.

Ey könül, dinini pünhan saxla eşq ətvarında,
Qaşının hər bir xəmində göz deyən əyyarı var.

Kuhkən Şirinə aşiq oldu, Məcnun Leyliyə,
Kim məhəbbət şəhrində hər kimsənin bir yarı var.

Riştəyi-zülfünü boynumda görüb tə'n eyləmə,
Bir birəhmən büt yolunda boynunda zünnarı var.

Yar eşqindən pərilər e'tiraz eylər məgər,
Hər birinin boynunda tə'viz ilə tümmarı var.

Dilrübalar içrə yektalığa məşhur olsa, lek
Kuyində mən tilbə yanlıg binihayət zarı var.

Ey pəri, bir gün sınıq külbəm sarı qılqıl xiram,
Heç əgər yoxdur zamanə sayeyi-divarı var.

Nə səbəbdən olmasın abad könlüm kişvəri,
Eşq şahı tək Əmiri mə'dilət asarı var.

* Bu qəzəl Əmiri və Nadirə tərəfindən müşairə tərzində, yə'ni onun bir mısrası Əmiri, digər mısrası Nadirə tərəfindən yazılmışdır.

Oldu tabından hərifi-lə'li-cananım ənar,
Gül qılar xuni-ciyərdən xari-mijganım ənar.

Hüsn bağı meyvəsinə yar naz eyləb dedi:
Ləblərim əncirdir, sibi-zənəxdanım ənar.

Bağ gül birlə ənarına əgər naz eyləsə,
Yar aydır: Arəzim gül, lə'li-xəndanım ənar.

Ləbləri şaftalusuna zar mən, ey bağban,
Tökməsin bihudə istiğna bilə qanım ənar.

Şərbətim qandır əgər tapsan ol ay bəzminə var,
Lə'li-xədanına yetir ərzim, ey canım, ənar.

Yaralı könlümü göz yaşında qıldım pərvəriş,
Kim ərür bu bağ ara məqbuli-sultanım ənar.

Səbi-ğəbgəblər firağında bihi tək saralıb,
Qan udaram kim iməkdir babi-dəndanım ənar.

Göz, ləbin ünnabi-hicranında ağlar kim, tökər
Qətrə-qərtə qan yaşımdan ceyb ü damanım ənar.

Arəzin rəmmanını bu bağ ara istər, Əmir,
Müddəadır ona, ey sərv-i-xuramanım, ənar.

Cəfa tiği bilə gərçi məni bimar dermişlər,
Səni şuxi sitəmkar ü vəfabezar dermişlər.

Könlünü bənd edib zülfi ara, məndan nişan istər,
Onu əhli nəzər bu şevədan əyyar dermişlər.

Təaləllah, nə rə'na nəxl ərürsən bu çəmən içrə,
Saçın sünbül, qəddin şümşad ü lə'lin nar dermişlər.

Ləbin qılğac təkəllum, mürdələr can tapsa, tan ərməs,
Nədən kim, ol Məsihanı şəkərgöftar dermişlər.

Tənimi tiyrbarani-qəmindən yüz şigaf etdin,
Fiğanımı eşidən sazi-musiqar dermişlər.

Əmiri eşq ərür mən, gözlərim rövşən camalından,
Məni Məcnun, səni şuxi pərirüxsar dermişlər.

Ol təğafül peşə kim, yüz naz mijganındadır,
Fitnə məhkumu ərür, aşub fərmanındadır.

Sünbülü zülfimüdürlük gül tək üzari tərfində,
Yaxı bitən “dal” kim, xurşidin yanındadır.

Tan əməs, aşıftəlikdən gər müşəvvəş olmasam,
Könlümün cəm’iyyəti zülfi-pərişanındadır.

Nə sənubərdən mübərən oldu, nə şəmşaddan,
Ol nəzakət kim onun sərvə xiramanındadır.

Kelturur yüz fitnə yü aşub dövrən əhlinə,
Badədən naz uyqusu ya çeşmi-fəttanındadır.

Hər haçan meydanda cövlan etsə ol çəbuksüvar,
Güy tək başım niyazi-zülfi-çövganındadır.

Dəhr təkxi üzrə onun sayəsi ərmış, Əmir,
İki aləm şövkəti bir hüsn sultanındadır.

Tablar kim sünbülü zülfi-pərişanındadır,
Hər biri qüllab tək eşq əhlinin canındadır.

Zülfi-şəbrəngi əyağı üzrə qoymaqlığa baş,
Sayə yanlıg sərnigün sərv-i-qəddi yanındadır.

İki müşkin qaşları sətri bu zibalıq bilə,
Şahbeytidir yazılan hüsnü divanındadır.

Və'dələr eyləb, əgərçi qılmanın bircə vəfa,
Lək bu Məcnun əvvəlki əhd ü peymanındadır.

Fitnə tiği, qəmzə neyrəngi, təğafül surəsi,
Bu ədalar bərçə onun nazi-müjganındadır.

Olmasa kövsər suyu birlə zulali-Xizr ara,
Ol həlavət kim əqiqi-lə'li-xəndanındadır.

Yox əcəb, gər versə ölənə təkəllüm birlə can,
Mö'cizi-İsa ləbinin abi-heyvanındadır.

Ol pəri təl'et ki sultandır məlahət mülkündə,
Yusif-i-Misri mühəqqər qulları sanındadır.

Mən kim ü zühd ü vərə', ey pərsə, mə'zur tut,
Natəvan könlüm Əimri-eşq-fərmanındadır.

Ol pəri kim, fitneyi-əyyam fərmanındadır,
Yüz qiyamət cəlvəsi təhriki-müjganındadır.

Nə qəmərdən oldu zahir, nə günəşdən aşkar,
Ol təcəlli kim, üzün xurşidi-tabanındadır.

Demən, ey cəm'ıyyət əhli, "Nə üçün aşuftəsən?"
Tilbə könlüm mənzili-zülfi-pərişanındadır.

Hindu ədörmü vətən tutmuş Bədəxşan mülkündə,
Ya ki müşkin xal yarım lə'li-xəndanındadır?

Ayəti-və-l-leyl ərür tə'bir zülfün şamından,
Sureyi-və-ş-şəms xurşidi-üzün şanındadır.

Tilbəlikdən hər yana avarə yürmüşəm, vəli
Zülfü tək aşuftə könlüm ol pərişanındadır.

Verdi könlüm kişvərin axır cəfa taracına,
Cövrələr kim ol Əmiri-hüsn dövrənındadır.

Kuyində can verdim, ondan ötdü canan bixəbər,
Yolunda gərd oldum, ol sərv-i-xiraman bixəbər.

İztirab ü şövq ilə tökər xəcalə tərləri,
Mizban öyünə naghah gəlsə mehman bixəbər.

Yar vaqif ərdi, mən vəslindən etdim şikvə,
Düz deyim kim, dedim bu sözü yalan bixəbər.

Can ü dil qıldım nisar, olmadım ondan xilas,
Qəsd-i-iman eylədi ol namüsəlman bixəbər.

Eyləməz eşqində pərvə, hər kişi olsa şahid,
Olmayasız zinhar ol aya qurban bixəbər.

Hər kəsəl vardı təbib yanına yü mən varmadım,
Yox əcəb, eşqi-mərizi tapsa dərman bixəbər.

Eşq mülkündə Əmir olmaq müsəlləmdir mana,
Ki, əməs yadında könül, qafil ü can bixəbər.

Ta gözun aşıqlərə naz ü itab üstündədir,
Eyni xurşidi-lətafətdir ki, tab üstündədir.

Sərv qəddin şuxluqdan bir nəfəs sakin degil,
Ol “əlif” yanlıg ki, daim iztirab üstündədir.

İki-üç xalınmıdır meygün ləbinin üstündə?
Ya məgər ol nöqtələrdir kim, şərab üstündədir.

Parə-parə könlüm əvraqın pərişan qıldı yar,
Bəs ki ol bibak əyağı bu kitab üstündədir.

Arəzin lövhündə bu iki müqəvvəs qaşların
Hər tərəf bir mədd ətur kim, aftar üstündədir.

Atəşin rüxsarələr könlümü yüz dağ etdilər,
Bunca “kaf”i kiynə bir yanan kitab üstündədir.

Piç ü zülfün tab gətirməz üzünün tabına,
Od ara düşən ilan tək piç ü tab üstündədir.

Lə’lində mey sağərin gülgün görüb sordum, Əmir,
“Vəh, nə zibə lələ bərgi-lə’li-nab üstündədir?”

Mey içib, etmiş üzün sərvə-xıramanın ənar,
Qanlı aşkimdən tapar yüz günə müjganım ənar.

Arəzi-fikri ilə tökdüm sirişki-lə'lfam,
Qan bağırdan dolu etdi ceyb ü damanım ənar.

Aldı könlümü turuncu gəbğəbi asib ilə,
Açsa gər rüxsarını, ol gül alar canım, ənar.

Qönçə birlə təngrudur könlüm neyçün qan olmasın,
Bağı-dəhr içrə qəmindən oldu samanım ənar.

Saralan çöhrəmi əşki al ilə etgil qızıl,
Xoşdur ərmiş bu gülüstan üzrə cananım ənar.

Ağlaram lə'lin xəyalından müdam, ey simbər,
Gər çıxarsa, tan iməs, gözdün bağır qanım ənar.

Necə çəkdim sağəri-xubani-dövran əlindən,
Eylədi güya Əimri dəhr ehsanım ənar.

Ey ləbin dövründə səf çəkən xətti-ənbərmidir?
Ya Bədəxşan üzrə hindu xeylindən ləşkərmidir?

Üzmüdür, ya bərqi-aləmsuz , ya mehri-münir?
Ləm'eyi-şəm'i-təcəlli, ya məhi-ənvərmidir?

Qədmidir, ya nəhli-gül, ya şəm'i-məclis ba "əlif"?
Ya sənubər, ya sihi, ya sərv-i-siminbərmidir?

Nazəninlər şahısan, gülçöhrələr sərdəftəri ,
Hüsn iqlimində, ey məh, təl'ətin yavərmidir?

Ləblərinmi qıldı zahir səbzeyi-xəttin səfa,
Ya zulali-Xızr, ya sərqəşməyi-kövsərmidir?

Bir baxıb, yüz binəva qanın tökərsən bigünah,
Gözmü ya cəllad ərür, kirpikmi ya xəncərmidir?

Eşq vadisində bir avvarə gördüm, ey Əmir,
Tilbə Məcnundurmu, ya bu zari-qəmpərvərmidir?

Bu gülşən içrə çox sərvî-sərəfraz,
Vəli yoxdur sənin tək sahibi-naz.

Gözümə çıxdı əşkim yaşlığından,
Üzümə gəldi, oldu kaşifi-raz.

Füsunsaz oldu yüz neyrəng birlə,
Neçün kim nərgisindir sehrpərdaz.

Neçün məxmurluqdan çəkməyib ün,
Qılar sağər tihi olanda avaz.

Cahan soyuqluğunda var istilik,
Nə üçün kim gəlir qışdan sonra yaz.

Qılar məğlubları eşq qalib,
Kəbutərdir bu vadi içrə şahbaz.

Məhəbbət kişvəri içrə Əmirəm,
Mənim tək var ikənmi tale'i saz?!

Bir günəşsima, mələkvəş söhbətin qıldım həvəs,
Bəs ki ol Yusif liqa yü həm ərür İsa nəfəs.

Ey nəzakət gülşəni, çox qılma məndən ehtiraz,
Bağ ara gül vəslindən məhrum iməsdir xar ü xəs.

Heç kim, ya rəb, gülündən ayrılıb, xar olmasın,
Vay ol bülbülə kim, olmuş giriftari-qəfəs.

Lə'li-ünnabın üzə xalın ərürmü ya məgər
Bal istəb, qondu ol şəkkər ləbin üzrə məgəs?

Saqi, fəryadım eşit, qurtar məni qəm xeylindən,
Meyə əfyun qoş, xumarım dəf'inə, fəryadəs!

Ol şikarı gər məqam etsə gözümdə kirpiyim
Layiq olarmı quşına abnusi bu çəkəs.

Bu iki bədkiynədən meyxanə əhli dad edər,
Mühtəsibin külfəti cövr ü bidadi-əsəs.

Kə'beyi-kuyun təmənnasında dil əfğan edər,
Hadiyi-rahım olur bu yolda fəryadi-cərəs.

Mən kim ü vəsl arzusunun təqazası, Əmir,
Lütf birlən bir nəzər salsə mənə dildar bəs.

Şəm' yanlığ eylədim ta məhfili-imkan həvəs,
Örtədi könlümü, qıldı yüz tikən saman həvəs.

Xar-xari-hicrindən gər vəhm edərsən, qılmağil,
Xubrular nərgisi-fəttanından müjgan həvəs.

Hər kişi könlündə öz meylincə vardır arzu,
Xızra – abi-bəqa, mənə ləbi-canan həvəs.

Arəzin şövqündə ağzını təmanna eylədim,
Qılmışam bu bağdan hər qönçeyi-xəndan həvəs.

Eşq meydanında başım güy ü çövkandır saçı,
Etməsin ol şux özgə güy ilə çövkən həvəs.

Hicr dəştində qoyun tək zar ü sərgərdan yürüb,
Vəslin eylər arzu ol bisər ü saman həvəs.

Aşiq oldur kim, ləbinin həsrətində can verər,
Yoxsa çoxdur bülhəvəslər könlündə yalan həvəs.

Keçgil özlükdən əgər bəzmi-visalın izləsən,
Qılmağil, ey xəstə könlüm, can bilə canan həvəs.

Daməni-iqbali-vəslin əlimə düşsə, Əmir,
Eyləməz mən mülki-Əfridun ilə Xaqan həvəs.

Bağ ara dey şiddəti birlə fəzası qalmamış,
Gül bilə bülbülün həm bərg ü nəvası qalmamış.

Eşqində indi mana vəslə həvası qalmamış,
Neçə kim qıldım vəfa, onun cəfası qalmamış.

Gəldimi gülzar seyri çün məgər ol simbər,
Bağ ilə gülün bugün nəşv' ü nüması qalmamış.

Ləblərin şövqü bilə zahid olubdur badənuş,
Girgəc ol meyxanəyə, onun riyası qalmamış.

Ol pəriru cəlvəsindən ta iraq düşdü könül,
Görünür bir güzgü yanlıg kim, səfası qalmamış.

Eşqində hər kim ki hu eylər məlamət çəkməyə,
Dəhr içrə eldən ona aşnası qalmamış.

Kişvəri-eşq içrə hər dilxəstə kim olmuş Əmir,
Mən kimi başı üzə dünya həvası qalmamış.

Ta zahir etdim ol gözü şəhlaya ixtisas,
Könlüm tapıb cünun bilə sevdaya ixtisas.

Üşşaqclar nə'mini visal içrə xas olub,
Ətfal daşı tapdı bu rüsvaya ixtisas.

Gülşən gülünün nazı qürur oldu şivəsi,
Kim, tapdı nalə bülbüli-şeydaya ixtisas.

Əhli-fəna gözünədir itdən zəlilraq,
Hər kim ki tapdı ciyfeyi-dünyaya ixtisas.

Zünnari-zülfi-şövqündə deyir içrə tapmışam,
Bu şivə birlə ol büti-tərsaya ixtisas.

Hər yerdə əm oldu cəmalın nəzzarəsi,
Heyranlıq etdi əhli-təməşaya ixtisas.

Abad qıl könlünü xirməni-eşq ilə,
Bu mülk ərür Skəndər ü Daraya ixtisas.

Can tazə ruh oldu ləbinin məzaqından,
Məxmur tapdı sağəri-səhbaya ixtisas.

Lə'lin bilə xəttinin xəyali könüldədir,
Tapdım, Əmir, Xizr ü Məsihaya ixtisas.

Bəzm ara hər dəm ləbin məxmurinə qandır əvəz,
Gecələr tan atınca xunabi-hicrandır əvəz.

Gər ləbin soranda qan etdim bədəl qıl qan-qan!
Lə'lin ər azurdə olmuşdur, ona candır əvəz.

Vəsl bəzmində sürür ü eyş qədrin bilmədim,
İndi fərqi içrə yüz fəryad ü əfğandır əvəz.

Ləblərin varında gər gül qönçəsini istədim,
Könlüm içrə hər tərəfdən zəxmi-peykandır əvəz.

Navəki-müjganların cövründə gər dad eylədim,
Köksümə hicr afətindən tiyri-pərrandır əvəz.

Olmayan olsam əgər qaşın qılıncından şahid,
Təndə qəm şəmşirindən zəxmi-nümayandır əvəz.

Gər qənimət bilmədim lə'lini şəkkərxəndəsin,
Zəhri-qəmdən kam təlx ü çeşmi-giryandır əvəz.

Arəzin görən zaman şükr etməyinə gül kimi,
Siyneyi-sədpərə, çaki-giribandır əvəz.

Kakilin sevdasından cəm'ıyyət istərdim, Əmir,
Xatiri-aşüfteyi-təb'i pərişandır əvəz.

Aşiq olsan yardan mehr ü vəfa qılma təmə',
Xublardan qeyri-azari-cəfa qılma təmə'.

Fəqr kuyində tənin tufrağı ta olmaz qubar,
Gözə bir iz tufrağından tutiya qılma təmə'.

İstəsən kim çəkməyəsən dəhr ara nakamlıq,
Aləm əhlindən hüsuli-müddəa qılma təmə'.

İstədim dərdim əlacını həkimi-əqldən,
Dedi: "Dərdi-əşqdir, məndən dəva qılma təmə'!"

Hacət ərməkdir dil onu istəb, ehsan eyləmək,
Bəs, kərəm eyləb, gədalardan dua qılma təmə'.

Xiyrəlik birlə baxar cananələr rüxsarına,
Sehr ü ayinədən şərm ü həya qılma təmə'.

Gər desən başqa məzəllət tufrağı saçılmasın,
Cudi-Hatəmdən gər ərməssən gəda, qılma təmə'.

Qılmadı Fərhad başının şikəsti-çarəsin,
Bisütun xarələrindən mumiya qılma təmə'.

Gənci-istiğna qənaət dəstgahıdır, Əmir,
Yoxsa bu viranələrdən kimiya qılma təmə'.

Yar kim qətlim üçün eylədi əğyara lütf,
Şad mən, qıldı bu rəng ilə məni zara lütf.

Yüz түмән xəstəyə bir lütf ilə aram verib,
Qılmadı lek məni bidili-əfgara lütf.

Qeyr başını əyağında sərəfraz qılar,
Hüsn gülzarında qılan kimi gül xara lütf.

Xətti-səbzi bilə lə'linin sözü diriltədi,
Guya Xızr ü Məsih eylədi bimara lütf.

Lütf etdi mana, heyrət ara anlamadım,
Nə bilər, qılsa kişi süvrəti-divara lütf.

İki qaşı əyilib, bir-birinə naz qılar,
Öylə kim qarşı durub yar qılar yara lütf.

Qələm rəhşəsi qəddini səvad etdi, Əmir,
Verdi lə'lin sifəti birlə bu əş'ara lütf.

Cahan, cana, camalına təsəddüq,
Dil ü can, xətti-xalına təsəddüq.

Çəməndə sərv ü şəmşad ü sənubər,
Ərür mövzun nihalına təsəddüq.

Ləbin sərçəşmeyi-abi-bəqadır,
Xızr xətti-zülalına təsəddüq.

Tutaram tən ara can ü kiramı,
Olar bir gün nisarına təsəddüq.

Qalıb ərdi vücudumdan xəyalı,
Onu qıldım xəyalına təsəddüq.

Ləbin hicrində zəhri-qəm udaram,
Hələvət yadi-balına təsəddüq.

Əürsən hüsn mülkünün Əmiri,
Cahan cah ü cəlalına təsəddüq.

Ol şəkərləb kim, ərür lə'li-şəkərbarı çüçük,
Ləbləridir hüsn ara şirin ü göftarı çüçük.

Hər qələm kim ləbləri vəsfində təhir etsə xətt,
Tutisidir kim, olur şəhd içrə minqarı çüçük.

Hicr əyyamında acı ağlasa, mə'zurdur,
Eşq ara hər kimin olsa mən kimi yarı çüçük.

Şad olur mən, hər necə canıma bidad eyləsə,
Bəs ki vardır ol cəfəpərvərin azarı çüçük.

Bağ-i-vəslindən həlavət istədim, dedi gülüb:
“Bu çəmənin alması şirin ərür, narı çüçük”.

Gərçi tünd ü sərəkəş ü zalimdir aşıqlərə yar,
Görünür qəndi mükərrər tək mana varı çüçük.

Nə üçün bir-birə yapışmış təkəllüm çağında,
Sözü tək gər olmasa lə'li-şəkərbarı çüçük.

Çeşni ta görmədi şəhdi-ləbinin şərhindən,
Olmadı şe'r içrə bu şairin əş'arı çüçük.

Bak iməs, olsa Əmir aşıqlıq içrə təlxkam,
Necə kim, vardır onun şuxi-cəfakarı çüçük.

Xəyal eylədim ol göz ü qaş ilə kirpik,
Üzümə inci tökər indi yaş ilə kirpik.

Gözüm qarasında qəmdən könül tikənləridir,
Kühl eyləmədim əş'aş ilə kirpik.

Müşəbbeyi eylədi köksüm nişanəsi, bilməm
Kim, onun qəmzə oxun ər tə'aş ilə kirpik.

Qaşın qılıncı tökər qanımı, tan ərməs kim,
Fıqar etsə könlünü xəraş ilə kirpik.

Visal çağında hüsni-füruğundan görünür,
Gözümə xətti-şü'a ol günəş ilə kirpik.

Xədəngi-qəmzə atar qövsi-nazdan necə kim,
Təsəvvüf eylədim ol əymə qaş ilə kirpik.

Mülayim olmadı könlü fiğanım ilə, Əmir,
Məgər ki, sürmə çəkər gözə qaş ilə kirpik.

Mənə iş hicran ara zəhrabi-qəm nuş eyləmək,
Sənə adət oldu bu qulu fəramuş eyləmək.

Tən qubarı paymalın ərdi, pamal eylədin,
Hacət ərməs indi bizi xanəbərduş eyləmək.

Zulf ilə xal ü xəttin çox biqarar etdi məni,
Bunca sevda birlə olmaz özün xamuş eyləmək.

Gözlərin birəhm ərürlər, sürmə çəkmə naz üçün,
Xub iməs ol iki kafiri siyahpuş eyləmək.

Aşiqi-dilxəstənin fəryadına salmaz qulaq,
Nə münasib qeyrinin pəndini dərguş eyləmək.

Şeyx pəndi birlə olma xanəgah içrə məlul,
Vah, nə xoşdur, cami-mey nuş eyləbən, cuş eyləmək!

Bəs ərür, gahi xəyali-yadıma düşsə, Əmir,
Mən kim ü ol mükəmər belini ağuş eyləmək.

Gər gözümdən qayıb olsa bir nəfəs mahım mənim,
Yandırar göy xirmənini şö'leyi-ahım mənim.

Mən kim ü vəslin təmənnə eyləmək, heyhat kim,
Hüsn iqliminin sultanı ərür şahım mənim.

Zahida, dersən ki, aşılıkdə məqsudun nədir,
Olmaya eşqindən özgə heç dilxahım mənim.

Yar kuyi-itləri xeylinə olsam pasban,
Bəs dürrur aləmdə uşbu dövlət ü cahım mənim.

Bəs ki, ol bədmehri naz uyqusından oyadar,
Kuyindən mərdud edər fəryadi-nakamım mənim.

Vəsl şəm'i birlə viranımı abad etmədi,
Tale'yi-aşuftə birlə bəxti-gümrahım mənim.

Mən gədayi-natəvanam kim, eşitməzdir Əmir,
Həddən aşdı bu eşikdə şey'ənlillahım mənim.

Ey ləbin hicrində qandır badeyi-nabım mənim,
Çeşm ü rüxsarın xəyalıdır xür u xabım mənim.

Qılmazam mən səcdə hərgiz qibləyə baş endirib,
Olmasa ol büt qaşı-ortada mehrabım mənim.

Gecə köksümü xəraş etdim - sədası çıxmadı,
Nə nəva saz etmərəm bu olsa mizrabım mənim.

Şah tək zahibfıraşım təkyeyi-icad ara,
Bəs ki, gülxən küllərindən oldu sincabım mənim.

Eşq dəryasında seyd etdin könül mahisini,
Həlqeyi-zənciri-zülfün ərdi qüllabım mənim.

Zülf ü rüxsarın təmənnasında, ey arami-can,
Gecə vü gündüz müsavidir təb ü tabım mənim.

İtləri birlə necə kuyində mə'va eylədim,
Olmadılar vaqifi-əhvalım, əhbabım mənim.

Ey sitəmgər, gözlərim hicrində çəndən ağladı,
Afiyyət mülkünü viran etdi seylabım mənim.

Şuri-məhşər aşkara eylər ərdim, ey Əmir,
Lek ün çəkməyə qoymaz pasi-adabım mənim.

Ləbin xeylində, saqi, mana şərab gərək,
Nə xud şərab, fərəhbəxş lə'li-nab gərək.

Qədəhi dolduruban, eyş öyün yarut ki, mana
Bu tiyrə şami-xumar içrə aftab gərək.

Oxub, mütalə qıl parə-parə dil vərəqin,
Desən ki: "Alimi-dəhrəm, mənə kitab gərək".

Ləbi-təkəllüm ilə can dilər, rəvan vergil,
Onun sualına bu tərz ilə cavab gərək.

Qəmində qan uduram, dağla yanar ürəyim
Ki, badə içsə kişi, nukl ilə kabab gərək.

Məni-şikəstə sarı gah bir nəzər qıla gör,
Desən ki: "Dövləti-hüsən içrə bir səvab gərək".

Əmiri mülki-cünun mən, buhuş xeylindən
Sipahi-biədəd ü xeyli-bihisab gərək.

Gər əməs bir ay qəmindən valehi-heyran fələk,
Nə üçün mən tək ərür aləmdə sərgərdan fələk.

Hicr şamı kim fığanımı eşitdi rəhm edib,
Oldu əncüm əşkini gözdən salıb giryan fələk.

Gah fürqət, gah hicran, gah şiddət görkəzib,
Yüz üqubətlər bilə bağrımı qıldı qan fələk.

Hər necə pinhan qəmindən eylədim agah onu,
Ah kim, bir müşkülümü etmədi asan fələk.

Oldu ta kətmi-ədəmdən etdi tarəm aşkara,
Görmədi hərgiz camalın tək məhi-taban fələk.

Bir gecə gördü visalini yü sonra tapmadı,
Qaldı bu ənduh ara bisəbr ü bisaman fələk.

Məhvəşlər mehr ü rüxsari-müyəssərdir Əmir,
Şükr kim, eylər mənim kamım bilə dövrən fələk.

Sünbülünü baş üzə, ey şux, pərişan eylədin,
Könlümü aldın, külah altına pinhan eylədin.

Gül xəcalətdən qızardı, sərv qamət çəkmədi,
Naz birlə ta gülüstan içrə cövlan eylədin.

Məst olub, çıxdın şərabi-nab içib, ey gül'uzar ,
Bizi şəbnəmdən üzün mehrinə heyran eylədin.

Bəndə oldular sənubər birlə sərv ü gül sənə,
Qədd çəkib, rüxsar açıb ta seyri-gülzar eylədin.

Can üzün ayın görüb, tapan zaman bəzmi-visal,
Xub qıldın, qəmzə tiği birlə qurban eylədin!

Şami-fürqəti yarutdu sübh-i-vəslin müjdəsi,
Bu tələttüf birlə rəf'i-daği-hicran eylədin.

Səfdil üşşəqdır bunlar üzün ayinəsi,
Cilvə qıldın özgələrə, bizi heyran eylədin.

Tazə oldu ləbrərindən xəstə könlüm suzüşü,
Bir təbəssüm birlə zəxmini nəməkdan eylədin.

Eşq meydanına məqsəd guyini aldım, Əmir,
Ta başımı guy edib, zülfünü çovqan eylədin.

Saqiya, gəl ki, mana söhbəti-əhbab gərək,
Xəstəmən rənc ü xumar içrə, meyi-nab gərək.

Düşdü divanə könül sünbülü-purtabi ara,
Natəvandır bu səlasildə, ona nab gərək.

Bəzmi-vəslin diləyən zarlara şəm' kimi
Ciyəri-suxtə yü didəyi-bixab gərək.

Baxma ayinə kimi yar üzünə küstax,
Vəsl xəlvətgahında aşiqə adab gərək.

Aşıqin nalə qılar, ah çəkər, əşk tökər,
Kimsə kim paşə qılar, bir hunər əsbab gərək.

Eylədin bağrımı qan, məstlik edib, eylə nişat,
Kim ki bu sağər ərür əlində, şadab gərək.

Mən kim ü zühd ü vərə', eşq ü məhəbbətdir işim,
Mənə qaşın xəmi yü zahidə mehrab gərək.

Gərçi aləmdə Əmirəm, sənə qulmam, billah,
İki zülfün xəmindən boynum qüllab gərək.

Ta sirişkim tökmədin, lə'lini xəndan qılmadın,
Qönçə tək azurdə könlümü dolu qan qılmadın.

Sünbülün tabındadır, ey gül, könül cəm'iyyəti,
Açmadın ol zülfü kim, halım pərişan qılmadın.

Hüsn elindən xubluq kuyini aldın, heyf kim,
Guy edib başım, xəmi-zülfünü çövqan qılmadın.

Tufragımı yelə verdim və'deyi-vəslin bilə,
Xub qıldın - mübtəlayi-daği-hicran qılmadın.

İxtilatından tutuşdum, yangıl, ey hicran odu,
Nə tügənlər eşqdən köksümə pinhan qılmadın.

Hansı yer üzrə xiram etdin ki, bu rüxsardan
Zib ilə ziynət verib, rəşki-gülüstan qılmadın.

Hüsn şahısan, Əmir ərdi sənə bir sayılə,
Göz ucundan bir nigəh, ey şux, ehsan qılmadın.

Qamətin tək bağ ara sərv ü sənubər görmədim,
Çərx lövhündə üzün tək mehri-ənvər görmədim.

Gərçi gördüm gülşəni-hüsn içrə rə'na cüvələr,
Sən kimi sərv ü güləndam ü sümənbər görmədim.

Qamət ü xətt ü göz ü zülfün kimi dövrən ara
Heç sərv ü nərgis ü reyhan ü ənbər görmədim.

Kakül ü zülfünü bir-bir seyr edib, dedi səbə:
“Dəhr bustanında öylə sünbül tər görmədim”.

Cülvə ver gülşən ara, qəddin kim ü mümtaz ərür,
Bir nihalın qamətin birlə barabər görmədim.

Tapmadım yaquti-lə'lini əqiqi-nab tək,
Dürr dişin tək dəhr bazarında gövhər görmədim.

Gərçi çox çəkdim sitəmpərvər sənəmlər cövrünü,
Bir sənin tək zalim ü şuxi-sitəmgər görmədim.

Eylədim nəzzarə divani-şəhadət səfhəsin,
Kirpiyin tək qan tökəcək heç xəncər görmədim.

Tökdü kilki-gövhərəfşanın göhərlər, ey Əmir,
Heç aləm şahını sən tək süxənvər görmədim.

Gecə kim bəzm içrə mahi-münəvvər görmədim,
Tiyrəlikdən göz qarası içrə gövhər görmədim.

Eşq dağından görüb mən səltənət, onun üçün
Səğəri-Cəm birlə mir'ati-Skəndər görmədim.

Bəzmi-imkan içrə neyçün zar ü məxmur olmayım,
Saqiyi-dövr əlindən sərşar sağər görmədim.

Bir baxış birlə nigarım aldı könlüm kişvərin,
Heç aləm şahsüvarın bunca səfdər görmədim.

Tərdən özgə arəzi-gülfamı üzrə calə tək,
Heç kövkəbi günəş üzrə müsəvvər görmədim.

Olmasın bir ləhzə aləm girudarı sənsizin,
Ədl ara sən tək Skəndər birlə Səncər görmədim.

Ta qədəm qoydum təriqi-fəqrə eşq içrə, Əmir,
Mülki-aləmdə özüm tək bir qələndər görmədim.

Ey təğafül birlə mən dilxəstəni şeyda qılan,
Bir baxışdan güzgü rüxsarın çəmənsima qılan.

Pəncəsin rəngin görüb, qanlı yaşım axsa, nə eyb,
Bu bağır xunabı birlə əlini bərna qılan.

Şəm' tək başdan kecər, pərvanə yanlığ örtənir,
Məhfili-dəhr içrə eşq əsrarını ifşa qılan.

Döndərər imandan, çıxma ki, ol kafir görüb,
Göz qaraları bilə din əhlinə əvda qılan.

Eşq əhlindən məni məhzuni-mümtaz eylədi,
Xublar içrə sənin hüsnünü müstəsna qılan.

Ya rəsulullah, mürüvvətli Əmirimsən mənim,
Sənsən, ey sultan, bu qulu bərçədən ə'la qılan.

Yarın əğyara əhdi-vəfası var ikən,
Aşiqi-biçarəyə cövr ü cəfası var ikən.

Zahid istər bağı-firdövs, mənə ol ay kuyini,
Hər kişinin könlündə bir müddəası var ikən.

Fitnəli qaşın təmənnasında çəkdim yüz cəfa,
Bilməm, ol ay başında hansı bəlası var ikən.

Dilrübalar cövr tiği birlə qanım tökdülər,
Eşq vadisinin dəsti-Kərbəlası var ikən.

Dudi-ahımı cünun dəştində görən el dedi:
“Uşbu vadinin bir odlu əjdəhası var ikən”.

Mən olub biganə yü yar aşnadan yar üçün,
Lek onun hər tərəf yüz aşnası var ikən.

Gözlərim gərçi üzün şəm'ində rövşəndir, vəlek,
Qaş ü göz ü xətt ü xalının qarası var ikən.

Badədir ya vəsl, ya tiği-əcəldir, ey həkim,
Ol ki dersən eşq dərdinin dəvası var ikən.

Nükteyi-canbəxşinə könül neyçün verməz, Əmir,
Dilrübalar içrə nütqi-xoş ədası var ikən.

Zülfündən mən, brəhmən zünnarından ayrılmasın,
Heç kim aləm ara öz karından ayrılmasın.

Qəmli könlüm gürqət içrə şamdan ta sübhdəm
Der idi: “Ya rəb, kişi dildarından ayrılmasın!”

Yetirin, ey dostlar, Məcnuni-sərgərdanına,
Mən kimi qəm dəşti içrə yarından ayrılmasın.

Getdi Məcnun ü cünun dəştində mən qaldım qərib,
Heç kim həmpəşə yü həmkarından ayrılmasın.

Olmasın dövrən ara şuri-qiyamət aşkar,
Cilvə çağrı pərdə gülrüxsarından ayrılmasın.

Bel ü ağzı hicrində həsrətdən öldüm heç kim
Mən kimi dəhr içrə yox ü varından ayrılmasın.

Zülfündən ayrı nə sevdalar düşübdür könlümə,
Bu həzin Məcnun cünun tumarından ayrılmasın.

Nuşdarıdır həzin könlüm üçün lə'li ləbi,
Ya rəb, ol bimar bu timarından ayrılmasın.

Hicr ölməkdən betərdir, açıq ü bixanüman
Candan ayrılısın, amma yarından ayrılmasın.

Baisi-rahət edər könlümə qəflət zülməti,
Bu sınıq ayinə öz zəngarından ayrılmasın.

Xəstə könlüm yar müşkin zülfündən ayrı, Əmir,
Düşməsin, yəni bu gövhər tarından ayrılmasın.

Tilbə könlüm yar zülfi-tarından ayrılmasın,
Bir nəfəs, ya rəb, gözum rüxsarından ayrılmasın.

Zülfündən ayrı könül tapmaz xəbər imandan,
Heç kafir eşq ara zünnarından ayrılmasın.

Sənsiz, ey arami-can, qəm xeyli öldürdü məni,
Kimsə mən tək sən kimi qəmxarından ayrılmasın.

Dəşt üzə Məcnun məni görgəc dedi həsrət bilə:
“Biz ikav tək heç aşiq yarından ayrılmasın”.

Gözlərim ayinəsi rövşəndir ondan, bir nəfəs
Ol pərivəş yarın didarından ayrılmasın.

Yar könlümü çüçük söz birlə xoşəlhan edər,
Tutuyi-dil lə’li-şəkkərbarından ayrılmasın.

Göz ü könlüm xal ü xəttin fərqi-tindən qan ərür,
Lalə öz dağından ü gül xarından ayrılmasın.

Xəstə canı kim, cəfa vü cövr ilə mü’tad ərür,
Ol sitəmgərin dəmi-azarından ayrılmasın.

Aldı könlümü yü xoş tutdu, ilahi, ta əbəd
Ol Əmiri-hüsn girüdarından ayrılmasın.

Varmıdır eşq içrə mən tək xəsteyi-zəhmət çəkən,
Hər nəfəsdə yüz sitəm, hər dəmdə yüz möhnət çəkən.

Sənsən, ey rə'na, elimin daməni-rəğbət çəkən,
Dəmbədəm əğyar birlən badeyi-işrət çəkən.

Vamiq ü Fərhad ü Məcnun gərçi möhnət çəkdi çox,
Eşq vadisində yoxdur mən kimi külfət çəkən.

Kim dürur eşq içrə mən tək bir pəri hicranında,
Süvrəti-divar yanlıq sağəri-heyrət çəkən.

Eşq tüğyanında aləm içrə sərgərdan olan,
Sənsizin əhli-cahan övza'ından vəhşət çəkən.

Yardan görməz mürüvvət, eyləyən tərki-diyar,
Vadiyi-dərd ü ələmə məhmüli-qürbət çəkən.

Kim dürur eşq ü məhəbbət kuyində mən tək, Əmir,
Yüz түмән əğyarından bir yar üçün minnət çəkən.

Ey ləbin xasiyyətiindən abi-heyvan tapdı can,
Xizr ondan nuş edib, eldən firavan tapdı can.

Lə'li-xəndan ü fədi-sərvi-rəvanını görüb,
Çəsmeyi-ruhi-rəvan zahir olub, can tapdı can.

Yəsmiın kəsb eylədi rə'na üzündən rəngu bu,
Qamətiindən bağ ara sərvi-xiraman tapdı can.

Gül üzün görgəc, gözüm gülşən təmaşa eylədi,
Xətt ü lə'lindən nəvidi-buyi-reyhan tapdı can.

Sünbülü-zülfünün zünnarına can oldu əsir,
Şad mən ondan ki, bu sevdada iman tapdı can.

Eşq yolında fəna ölmək ərür eyni-bəqa,
Kim ki öldü xəncəri-naz ilə, qurban tapdı can.

Küfri-zülfün macərasından, ləbin səhbasından
Hər tərəf yüz kafir öldü yü müsəlman tapdı can.

Səndən, ey can, natəvan könlüm vəfa görmədi,
Hər nə kim vəslindən etdin və'də, yalan tapdı can.

Eşq ara aşiqə ölməkdən nə qəmdir, ey Əmir,
Hər haçan yadına düşdü lə'li-xəndan, tapdı can.

Kim dürur zülfün həvasından pərişan olmayan,
Lə'li-nabın həsrətindən göz yaşı qan olmayan.

Tünsüz axşam görmədim, öylə ki, fərqsiz visal,
Varmı aşıqlar ara məhcur ü hicran olmayan?!

Yay qaşın müşkin hilali-cilvəgər olan zaman
Dəhr ara kimdir onu görəndə qurban olmagən.

Səngdil, bidadgərlər içrə sən tək görmədim,
Hər zaman qan töküb, bir dəm peşiman olmayan?!

Küfri-zülfün birlə tərsa gözlərinin dövründə
Varmı kim zünnar bağlab namüsəlman olmayan?!

Nə üçün məhv olmayan eşq əhli içrə yox dürur,
Güzgü yanlıq ol pəri görəndə heyran olmayan.

Arzu eylər mən iqbalı-visalını, Əmir,
Gəl bəri, mənə bir dəm munisi-can olmayan!

Pərişan etmə kakül dəstə-dəstə,
Olar aşüftə sünbül dəstə-dəstə.

Çəməndə yad edib rə'na qəddini,
Xəyalım bağladı gül dəstə-dəstə.

Yolub, ey gül, qəmindən verdi bərbad,
Pər ü balını bülbül dəstə-dəstə.

Qədəh lə'lini yetgəc mövci-meydən,
Gül açdı sağəri-mül dəstə-dəstə.

Könül mülkünü hicran ləşkərindən
Yetər hər dəm çəpavül dəstə-dəstə.

Xəttin reyhanına kilki-xəyalım
Yazar xətti-tərəssül dəstə-dəstə.

Əmir açıldı xaməm rəşhəsindən
Güli-baği-təcəmmül dəstə-dəstə.

Ey dodağın rəşki-kövsər, xətti-reyhan üstünə,
Səbzədir kim, çıxıbdır abi-heyvan üstünə.

Ol əlif boylu, qaşı-nunu ara halımıdır,
Ya yazılan nöqtədir kim, ölür can üstünə?

Ey mələksima, səməndin nə'linə etməz qəza,
Gər qurtarsa bu günəş gərdun ü gərdan üstünə.

Qani'əm hicrində, ey gül, bermə kelmək və'dəsin,
Vəsl dağı qoymagil ənduhi-hicran üstünə.

Məhliqaların xətti-dövrünə göz saldım, Əmir,
Görmədim sən tək qəmər simanı dövrən üstünə.

Dedim ərzi-dilimi yarə nagah,
Ki qılma kürəyimi parə nagah.

Gizlət eşqin, könüldə ehtiyat et,
Bu sir faş olmasın əğyarə nagah.

Könül Məcnununu kuyində bənd et,
Bu rüsva olmasın avarə nagah.

Çəkər mən ah, qorxub, köyməsə deb,
Fələkdə sabit ü səyyarə nagah.

Bugün mən tilbəni rüsva qılarsa,
Çıxar məst ol pərirüxsarə nagah.

Gözü bimar ərdi canım ol yar,
Ləbi-lə'lindən etdi çarə nagah.

Xəyal edən çağı ol lə'li-meygün
Könüldən çıxdı atəşparə nagah.

Görüb ol ay camali-aftabın,
Sığındım sayə tək divarə nagah.

Əgər salsa nəzər ol hüsn, Əmiri,
Olar yaqut səngi-xarə nagah.

Bixəbər zahid bilməz lə'li-dilbər qədrini,
Nə bilər cənnətdə, ya rəb, mövci-kövsər qədrini.

Xub süvrətlərin rüxsarına zivərdir səbəb,
Lek hüsnün artırar hər ləhzə zivər qədrini.

Naz tiğinin şahidi olmasa, bilməz kişi
Gözü kafir, qaşı yay, müjgani-xəncər qədrini.

Mən bilərəm qamətin qədrini, nə bilsin bağban,
Bixəbərdir bağ ara səvr ü sənubər qədrini.

Padşahlara münasib tac ilə əvrən ərür
Kim, gədə xeyli nə bilsin təxt üü əfsər qədrini.

Nüqsi-dövlətdir, uşal sultan ki baxmaz mərdə,
Şah namərd olsa, ol bilməz dilavər qədrini.

Təb'i-mövzun olsa, söz əhlinə mayildir Əmir,
Ol səbəbdəndir ki, bilmişmən süxənvər qədrini.

Qəm diyarında yetişdi mana canan müjdəsi,
Yetdi ondan xəstə olan cismimə can müjdəsi.

Lə'lindən xətt zahir olğac, verdi mənşuri-həyat,
Yetdi olanlara ondan abi-heyvan müjdəsi.

Şanə kimi çak-çak oldu könül sevdasından,
Ta səbadan yetdi ol zülfi-pərişan müjdəsi.

Valə ərdi, yar vəslindən yetdi pəyam,
Zərrəyə yetən kimi exurşidi-taban müjdəsi.

Ta təkəllüm qıldı lə'li qönçəsi, oldum qəşil,
Zəxmli könlümə ondan yetdi peykan müjdəsi.

Vəslindən verdi xəbər, mən tilbə şad oldum ona,
Rast iməs, çen desəm, ol əhdi-yalan müjdəsi.

Yardan qasid pəyamı vəsl yetirdi, Əmir,
Bu gədə sarıya guya yetdi sultan müjdəsi.

Neçə gün oldu ki, ol sərv-i-xuraman gəlmədi,
Vardı vəslini soraqlab kuyinə can, gəlmədi.

Deb idi canan ki: “Dərdinin dəvasıdır ləbim”,
Çıxdı can bu dərd ilə, sormağa canan gəlmədi.

Eybi yox, viranə könlümə xəyalın gəlməsə,
Necə kim, hərgiz pozulan öyə mehman gəlmədi.

Eybi-yar ü, tən'eyi-əğyardan eyləb həzər,
Yar ilə əğyardan bir gecə pünhan gəlmədi.

Eylədi bidad ilə bimar kafir gözləri,
Görəli ol bimürüvvət namüsəlman gəlmədi.

“Gecə gəlləm, - dedi - sərvəqtinə məhvəşlər bilə”,
Gəldi məhvəşlər, vəli ol əhdi-yalan gəlmədi.

Eşq ara dilxəstəyəm bir yar dərdindən, Əmir,
Bu gədə əhvalını sormağa sultan gəlmədi.

Qaşına dəydirməgil qələmi,
Bu xətt bilə pozmagil rəqəmi.

Bütخانələr içrə heç tərşə,
Bir görmədi sən kimi sənəmi.

Aşıqlərinə tərəhhüm etgil,
Çox eyləmə cövr ilə sitəmi.

Nəqşi-qədəmin müyəssər olsa,
Neylək bu cahanda cami-Cəmi.

Könlüm quşu teyiri-hərimin,
Seyd etmə kəbutəri-hərəmi.

Ta bivətən olmasın könüllər,
Zülfündən ayırma piç ü xəmi.

Lə'lin qəmindən gözümlə tökər qan,
Bihudə keçirməgil bu dəmi.

Sən yərdən özgə kimə deyim
Könlümdəki dərd ilə ələmi.

İqlimi-vəfa Əmirisən sən,
Ey şah, bu gədəyə qıl kərəmi.

Gəlin, ey dostlar, əhbab ilə söhbət qılalım,
Dövr peymanəsini sağəri-işrət qılalım.

Baş qoyub piri muğan dərgəhına bir neçə gün,
Mey üçün meykədə əvbaşına xidmət qılalım.

Deyr ara muğbeçələrin əlindən badə içib,
Neçə günlər mey ü mə'suq ilə adət qılalım.

Bizə ta çənd cahan külfəti yü dəhr qəmi?!
Badə içmək bilə dəf'i-qəm ü külfət qılalım.

Raz qızı birlə qılıb eyşi-müdam, ey əhbab,
Zühd ü təqvanın günahına kəfarət qılalım.

Badədan kam tapıb, məst çıxıb meykədədən,
Zühdi-ləbtəşnələrin meyə dəlalət qılalım.

Şahdır eşqi-cünun şəhrinin divanələri,
Gəl ki, ol zümreyi-hörmət tutub, izzət qılalım.

Vəsl peymanəsindən sərxoş olub, bir-birə
Fürqət əyyamında ötəni hikayət qılalım.

Cövhəri-eşq ü vəfa hər kişi gətirsə, Əmir,
Verəlim ona cahan mülkünü, himmət qılalım.

Mən ki səhrayı-cünun Məcnuni-sərgədanıyam,
Hörmətim tut kim, məhəbbət mülkünün sultanıyam..

Bəs ki vəhşilər cünun dəştində ramımdır mənim,
El güman eylər geyiklər xeylinin çobanıyam.

Qəm tünün rövşən qılar ahim odunun şö'ləsi,
Hicr ü firqət tiyrə şamının mahi-tabanıyam.

Gül üzündən zəxmlik könlümdə yüz min dağlar,
Eşq bağında məhəbbət zivərininkanıyam.

Rənc ü həsrət həmnəşinimdir, qəm ü külfət – nədim,
Guya əndux ü möhnət kişvərinin xanıyam.

Qəd büküldü yü ağardı muyi-sər, amma hənüz
Qaşı yayların nişani-navəki-müjganıyam.

Eydi-vəslindən mana yüz daği-xırmandır nəсіб,
Ta qaşı yayının yeni ayının qurbanıyam.

Görməsin zəngi-mələl ayineyi-fitrət, Əmir,
Bir pəripeykər cəməli-cilvəsin heyranıyam.

Ol yar cəfası məni bizabitə etdi,
Əğyara vəfası məni bizabitə etdi.

Hər qəhr ü itab etməyinə səbr edər ərdim,
Xalq içrə ızası məni bizabitə etdi.

Divanə könül birlə nə deb həmnəfəs oldum,
Fəryad ü nəvası məni bizabitə etdi.

Bir sərvqədd eşqində könül müztərib ərdi,
Zahidin əsası məni bizabitə etdi.

İcadi-bistamda idi cəm'i-qubarım,
Ol şux həvası məni bizabitə etdi.

Bir yerdə könül zərrə kimi tutmadı aram,
Ta mehri-liqası məni bizabitə etdi.

Ta qəmzə ilə naz edib, qıldı təğafül,
Müjgani-qarası məni bizabitə etdi.

Ol hüsn, Əmiri, mənə çox qıldı mürüvvət,
Lek ümərası məni bizabitə etdi.

Şöhrət vermiş xubluiq babında Gürcüstan eli,
Görmədi lakin bu yanlıg hüsni-dövrən eli.

İki fəttan gözlərinmi nazpıra üz-üzə,
Ya ki döndü Rum üzə başlab Firəngistan eli?

Gözlərin Fərgənə əhli-könlünü qıldı xarab,
Mahir ərmişlər qəm ü qarətə Türküstan eli.

Dudi-ahım zə'fdən məhzun könülə çirməşir,
Saç qoymuşlar neçün kim zülm ilə zindan eli.

Şükr kim, eşq ü məhəbbət dağının məhkumuyam,
Gərçi tabe'dir niginim hökmünə dövrən eli.

Ey könül, müjganından hər kimsəyə dad etmə kim,
Alsa olmaz cəhd ilə nərgisi-fəttan eli.

Mənə şərbətdən güvarədir könül xunabəsi,
Bəs ki qan udmağı bilmişlər giza hicran eli.

“Danə xalın üzün üzrə nədən ərmiş?” – dedim,
Dedi: “Gahi Rum üzə gəlmişdi Hindistan eli”.

Mülkət mehr ü məhəbbət üzrə olmuş mən Əmir,
Eybi yox, qılsalar təslim gər canan eli.

Mana can müjdəsi ol lə'li-şəkkərbardan gəldi,
Dəvayi-dərdi-dildir kim, ləbi-dildardan gəldi.

Demə dağ üzrə Fərhad ərdin ü səhradə Məcnunsan,
Biyaban əzmin eylər seyl çün kühsardan gəldi.

Mənim mey içməyimi tə'nə gün eylər idi zahid,
Onu gördüm səhərgəh, külbeyi-xəmmardan gəldi.

Fəsurdə cismimə hər ləhzə güya tazə can verdi,
Könüldə cövlər kim dəmbədəm dildardan gəldi.

Açıb bəndi-qəba, əlin salıb, sərxoş xarab eyləb,
Şəkərxənd ilə ol sərv-i-rəvan gülzardan gəldi.

Mükəddər et könlünü ah ilə, gər saf istərsən
Ki, səyqəl eyləmək ayinəyə zəngardan gəldi.

Əmir, əhli-cünunə sözlərim sərmayeyi-sevda,
Mana huy etdi hər divanən kim, bazardan gəldi.

Cünun dəryası tüğyan eyləməyi məndən örgəndi,
Təlatüm birlə tufan eyləməyi məndən örgəndi.

Qəm ü dərdi-məhəbbət gülşənində gül bilə qönçə,
Yaxa çək ü könül qan tufan eyləməyi məndən örgəndi.

Həmişə məhfili-gülşən ara ayinə yü qönçə
Xəyalın canda pinhan tufan eyləməyi məndən örgəndi.

Neçə kim şəm'i məhfil hasili-suz güdaz eylər,
Sirişk ü ahi-saman tufan eyləməyi məndən örgəndi.

Çəməndə iylədim çox ol gülü arəz firaqından,
Gözünü əbri-giryan tufan eyləməyi məndən örgəndi.

Öküş aşüftə ərdim zülfündən, badi-səba hər dəm,
Gül övraqın pərişan tufan eyləməyi məndən örgəndi.

Çü töküm əşki-atəşvar ol məhvəş xəyalında,
Gecə əncüm çıraqan tufan eyləməyi məndən örgəndi.

Müəllim mən bugün sevda dəbistanında, ey Məcnun,
Səhər çaki-giriban tufan eyləməyi məndən örgəndi.

Əmir, ol ay qəmindən iylədim dərdim əlacını,
Həkim-i-əşq dərman tufan eyləməyi məndən örgəndi.

Tərcibənd

Ta məni bivəfa hicrində bitab eylədi,
Şö'leyi-həsərət könlünü mövci-simab eylədi,
Çeşmi-giryan əşki-gülgün tökdü, selab eylədi,
Seyli-əşkim beyt ül-əhzanimdə girdab eylədi,
Ta firaq ənduhindən canım təb ü tab eylədi,
Qəm məni axir cünun dəştində nayab eylədi,
Halətim bəd, qüssə bihəd, vəsl məqsəd, nalə biş,
Bəxt vacun, dərd əfzun, didə pürxun, sinə riş.

Dağı-fürqət içrə Məcnun birlə həmdüş olmuşam,
Eşq ara avarəlikdə xanəbərdüş olmuşam,
Ta onu yad eylədim, eldən fəramuş olmuşam,
Bəzmi-həsərət içrə ta rindi-qədəhnuş olmuşam,
Məvhi-heyrət, tiflsuvrət oxşa xamuş olmuşam,
Halətim bəd, qüssə bihəd, vəsl məqsəd, nalə biş,
Bəxt vacun, dərd əfzun, didə pürxun, sinə riş.

Bəs ki, bir kafir qəmi könlümü bihal eylədi,
Riştəyi-canımı bu bitablıq nal eylədi,
Qamətimi qəm yükü möhnət ara “dal” eylədi,
Dərd ü möhnət səbr ilə taqəti pamal eylədi,
Sözləmək imkani yox, heyrət dilim lal eylədi,
Can yanıb, tən paymal ü dağı-təbxal eylədi,
Halətim bəd, qüssə bihəd, vəsl məqsəd, nalə biş,
Bəxt vacun, dərd əfzun, didə pürxun, sinə riş.

Əymə qəddim zə'fin ol sərv-i-xiraman bilmədi,
Oldu can aşüftəhal, ol lə'li-xəndan bilmədi,

Ləzzəti-tiği-şəhadət şərbətin can bilmədi,
Hicr ara can çəkənimi bəs ki canan bilmədi,
Halətim bəd, qüssə bihəd, vəsl məqsəd, nalə biş,
Bəxt vacun, dərd əfzun, didə pürxun, sinə riş.

Qıldı sərgərdan cünun vadisini rüsvalığım,
Saldi od əhli cahana şurişi-şeydalığım,
Dəhr ara əfsanə oldu bisər ü sevdalığım,
Əbru mülkünü tarac eylədi yəğmalığım,
Qisseyi-Məcnunu mənsux etdi bipərvalığım,
Budur onsuz külbeyi-qəm içrə bəzmaralığım,
Halətim bəd, qüssə bihəd, vəsl məqsəd, nalə biş,
Bəxt vacun, dərd əfzun, didə pürxun, sinə riş.

Halimə ol şuxi-bipərva tərəhhüm eyləməz,
Bəlki bir saat qəmi-tərki-təzəllüm eyləməz,
Rəhm yadın hərgiz ol aşubi bir züm eyləməz,
Lə'lindən bir söz idi kamım, təkəllüm eyləməz,
Ağlamaz divanəlik birlə, təbəssüm eyləməz,
Tüpfədir gər Qülzümü əşkim təlatüm eyləməz
Halətim bəd, qüssə bihəd, vəsl məqsəd, nalə biş,
Bəxt vacun, dərd əfzun, didə pürxun, sinə riş.

Canda ta ol hüsn şahın naz ü istiqnasıdır,
Başıma düşən cünun bazarının sevdasıdır,
Kim yenə mən tilbə tək eşq əhlinin rüsvasıdır,
Deyr ara hər yan mənin rüsvalığım qovğasıdır,
Bəndi-zənciri-cünunum zülfi-əjdərhasıdır,
Ta könül bir kafiri-bibakın şeydasıdır,
Halətim bəd, qüssə bihəd, vəsl məqsəd, nalə biş,

Bəxt vacun, dərd əfzun, didə pürxun, sinə riş.
Dəhr ara mən tək kişi hicr əlində zar olmasın,
Mübtəla yü xəstə yü məchur ü əfgar olmasın,
Heç kafir eşq dərdindən xəbərdar olmasın,
Bidil ü avarəyi hər şəhr ü bazar olmasın,
Külbeyi-əhzəndə mən tək zar ü bimar olmasın,
Halətim bəd, qüssə bihəd, vəsl məqsəd, nalə biş,
Bəxt vacun, dərd əfzun, didə pürxun, sinə riş.

Kişvəri-eşq içrə şahlar mən tək həşəm,
Çəkərim ənduh ü möhnətdir, sipahım xeyli-qəm,
Həmdənim ah ü fığan ü münisim dərd ü ələm,
Rüzgarım həsrət ü həmsöhbətim cövr ü sitəm,
Dərd iqlimin müsəxxər eylədim, ahım – ələm,
İşrətim xunabə udmaqdır, nədimimdir nədəm,
Halətim bəd, qüssə bihəd, vəsl məqsəd, nalə biş,
Bəxt vacun, dərd əfzun, didə pürxun, sinə riş.

Ağlamaqdan bəs ki qan oldu gözum nəzzarəsi,
Lalə rəng ərmiş siriş kim seylinin fəvvarəsi,
İntizarından ağardı diydələrin qarəsi,
Məhrəmi-kafurdan bitməz könlünün parəsi,
Rəzeyi-əlmasdan ləbriz köksüm yarəsi,
Tapmadım hərgiz, Əmir, ənduh üü fərqi çarəsi,
Halətim bəd, qüssə bihəd, vəsl məqsəd, nalə biş,
Bəxt vacun, dərd əfzun, didə pürxun, sinə riş.

Müxəmməs

Kimdir ol bağ içrə ərzi-qədd ü rüxsar eyləyən,
Od urub gül xirməninə, sərvdən ar eyləyən,
Ləbləri güftar ilə gül qönçəsin xar eyləyən,
Arəzin rəngin qılıb, aşıqlərin zar eyləyən,
Xəncəri-müjgan ilə köksümü əfgar eyləyən.

Sünbülü-zülfün gül üzrə zibi-rüxsar eyləbən,
Yüz түмən aşiqi vəslinə tələbgar eyləbən,
Cilvə qılğaç, var ü yoxumu nəmudar eyləbən,
Beli yü ağzi-xəyali-sirrin izhar eyləbən,
Təb'ini nazük qılıban, məzhəbin tar eyləyən.

Mən kimi məhzunə lütf ilə nigah eylər gözü,
Gərçi aşkim al edib, çöhrəmi kah eylər gözü,
Rüzgarımı saçı yanlıg siyah eylər gözü,
Sürmə çəkən çağda əhvalım təbah eylər gözü,
Lə'li-nabi-həsreti diydəmi xunvar eyləyən.

Ta sənin tək mah hüsn əflakdə tapdı vuqu',
Cümlə aşıqlər səri kuyinə qılmışlar rücu',
Naz bürcündə camalin ayi-mehr etdi şüru',
Aftabi-hüsni-pakin qıldı aləmə tülu',
Xubluqda Yusifi-Kən'ani bika eyləyən.

Qaşından dartıb qılınclar başıma hindu gözü,
Od urar könlüm öyünə necə atəşkü gözü,
Süzülmüş müşki-Xita içrə mægər ahu gözü,
Kakülünün tarından bənd eyləb ol cadu gözü,
İki əjdər zülfünü əfsun ilə mar eyləyən.

Qıldı ta hüsnü gözümlün məxzənin gəncinə tək,
Örtənir canım qəmindən dağ olan sinə tək,
Dağ nəqdinin məqamı yox dili-bikiynə tək,
Ol təcəlli ləm'əsini görkəzür ayinə tək,
Yarutub ol şəm'i rüxsarından izhar eyləyən.

Mevəyi-cənnət gülü rüxsari-səbi gəbğəbi,
Aftabi övci-istiğna camallı kövkəbi,
Gecələr kuyində aşıqləri “ya rəb, ya rəbi”,
Gözü öldürdü Əmiri, dirildib lə'li-ləbi,
Zülm zahir olmasın deb, özün qəmxar eyləyən.

Müsəddəslər

Ötdü əyyami-visal ü yetdi firqət növbəti,
İndi yox səbr edəli birdən könülümün taqəti,
Qəm hücumü, fitnə taraci yü hicran afəti,
Bunca gəvladan pərişandır könul cəm'iyəti,
Qalmadı bir zərrə səndən ayrı könlüm rahəti,
Lütf çağı, mərhəmət vəqti, mürüvvət saəti.

Səndən ayrılğac, mənin dərd ü bəladır hasilim,
Gecələr qəm bəzmində yadın çarağı-məhfəlim,
Sərxoş eylər badeyi-nab yerinə xuni-dilim,
Yüz tərəddüd birlə asan olmadı bir müşkilim,
Qalmadı bir zərrə səndən ayrı könlüm rahəti,
Lütf çağı, mərhəmət vəqti, mürüvvət saəti.

Ey ki, vardır qaşların mehrabi-hüsn əhlinə tağ,
Nərgisini aç, təğafül eyləmə, halimə bax,
Təndə zəxm ü, dağı-hicran, can ara dağı-fıraqlar,
Diyə xunvar ü ciyər əfkar ü dili-pürüştüyə.
Qalmadı bir zərrə səndən ayrı könlüm rahəti,
Lütf çağı, mərhəmət vəqti, mürüvvət saəti.

Hicr dəştində qoyun tək bisər ü saman olub,
Hər zaman bir görməyən səhrada sərgərdan olub,
Necə qalım mən baxıb öz halıma, heyran olub
Tüfə əhvalıma gəh giryan ü gəh xəndan olub,
Qalmadı bir zərrə səndən ayrı könlüm rahəti,
Lütf çağı, mərhəmət vəqti, mürüvvət saəti.

Məhsimalar ara xurşidsən alicənab,
Məhr rüxsarın məlahət məşriqində aftar,
Zərrə yanlıq eyləbən mehri-ruhindən iztirab,
Baş-əyağın üzrə qoysa, qılmağil naz ü itab,
Qalmadı bir zərrə səndən ayrı könlüm rahəti,
Lütf çağı, mərhəmət vəqti, mürüvvət səti.

Qeyri-bəzmi-visalin içrə dəmsaz eylədin,
Bülhəvəs tərdamən ərdi, məhrəmi-raz eylədin,
Nərgisini fitnə xeylinə füsunsaz eylədin,
Məndən ikrah etdin, istighna qılıb, naz eylədin,
Qalmadı bir zərrə səndən ayrı könlüm rahəti,
Lütf çağı, mərhəmət vəqti, mürüvvət səti.

Şahsan hüsn ü məlahət Misrində Yusifnişan,
Pərtövi-mehri-camalından münəvvərdir cahan,
Mən gədayi-dərgahın mən, sən Əmiri-kamran,
Necə olsun firqətindən gözdə su, bağrımda qan.
Qalmadı bir zərrə səndən ayrı könlüm rahəti,
Lütf çağı, mərhəmət vəqti, mürüvvət səti.

Dün gəldi yar, tilbə könül halını sorub,
Söylər idi rəqib ona, rubəru durub,
Ol zişt ruy siflə onun həmdəmin görüb,
Qeyrət qili birlə məni-rəşki öldürüb,
“Yanıdakı rəqib nə təndir?” – dedim, dedi:
“Yaxşı deyim sənə ki, yamanın dürur sənin”.

Ol gül ki, sağər içdi yü çıxdı hicabından,
Gül-gül açıldı mehri-ruxi-badə tabından,
Can biqərar oldu könül izzirabından,
Gördüm üzünü guşeyi-tərfi niqabından,
“Ey gül, üzün nə vəchi-həsəndir” – dedim, dedi:
“Bəhcətfizayi-can ü cahanın dürur sənin”.

Yar dedi: “Köksün üzə nədir qəm cərahəti?”
Dedim ki: “Düşdü başıma eşqin süubəti”.
Gəh qeyr cövrü, gah firaqın möhnəti,
Can ü könlünün qalmadı bir zərrə rahəti,
“Eşqin tamamı rəng ü mihəndir” – dedim, dedi:
“Bu işdə bərçə sud ü ziyanın dürur sənin”.

Əfsus kim, rəqibə nihan eşqim oldu faş,
Görgəc onu sarı üzüm üzrə yüyüdü yaş,
Qoydum təzəllüm eyləb, onun məqdəminə baş,
Ağlab dedim ki: “Ey büti-birəhm, bağrı daş!”
“Xətt ü üzümdə qan nə süxəndir?” – dedim, dedi:
Hər qətrə əşki-nəzmi-rəvanın dürur sənin”.

Xət zahir etdi lə'lində ol şuxi-nazənin,
Xızr eylədi həyatı-zulal ara kəmin,
Meygün ləbi xəyalında bir qərtə müşki-Çin
Gördüm əcəb təravət ilə türfə dilnişin,
“Kövsər qırağında nə zəyəndir” – dedim, dedi:
“Lə'limdə xali-nöqtəyi-canın dürur sənin”.

Şuxa ki, ayrı düşdü gözüm xətt ü xalından,
Sevdalar əsdi başıma zülfi-xəyalından,
Etgəc könlünə müjdeyi-rahət visalından,
Sordum fıraqlıq tiyrəliyini sualından:
“Hər tün qaranğuluq nə deyəndir?” – dedim, dedi:
Hicrimdə dudi-ahi-fiğanın dürur sənin”.

Ağzi-xəyalı ərdi könüllərin mətləbi,
Üz üzrə xal sübhi-səadətın kövkəbi,
Yer tapdı naz gülşənində sabi-ğəbğəbi,
Gül tək açıldı gülmək ilə qönçəyi-ləbi,
“Ey qönçələb, bu türfə dəhəndir” – dedim, dedi:
“Bil kim, yolunda nişanın dürur sənin”.

Ol gül ki, əksi-arəzin məhi-zəbun idi,
Xurşiddən kərəşməyi hüsni-füzun idi,
Divanə könlüm eşqində məsti-cünun idi,
Qəddi-nihali sərv, ətəyi laləgün idi,
“Pirəhənin məgər ki çikəndir?” – dedim, dedi:
“Asari-qətrə qətreysi-qanın dürur sənin”.

Bir gün sabahi-eyd idi, həngami-növbahar,
Ərdim məni-şikəstə vü məhzun ü dilfiqar,

Bağ içrə gəldi qaşıma ol sərv-i-güluzar,
Canımı eylədim qədd ü rəftarına nisar,
“Xali-ləbin nə müşki-Xütəndir”, – dedim, dedi:
“Can içrə əksi daği-nihanın dürur sənin”.

Lə’li-ləbi lətif idi kövsər zülalından,
Sərv oldu bağda qəddi-nihalından,
Aşüftə oldu xatirim ol xətt ü xalından,
Hali-dilimi sordu mürüvvət kəmalından,
“Yad etməyim adını nədəndir?” – dedim, dedi:
“Zikrim dilində hirzi-amanın dürur sənin”.

Nagah yoluxdum ol sənəmi-dilpəzirə,
Dedim, təzəllüm eyləb, uşal binəzirə,
“Ey bağrı daş, məni zar ü əsirə
Çox zülm qılma, dad edərəm ol Əmirə,
“Aşiqə bunca cövr nə fəndir?” – dedim, dedi:
“Bu imtihani-əşqi-nihanın dürur sənin”.

Külbəm sarıya qoydu çu ol məhliqa qədəm,
Sübh ü visali feyzində rəf’ oldu dərd ü qəm,
Hər dəm dilim təcəlli-yi-hüsnündən urdu dəm,
Sordum Əmiri-əşqdən: “Ey şah-i-möhtərəm,
Hansı çirəğ şəm’i-ləgəndir?” – dedim, dedi:
“Bu əncüməndə tiği-zəbanın dürur sənin”.

Lütfi qəzəllərinə müxəmməslər

Neçə dərd izhar etsəm, ol sənəmdən çarə yox,
Nə üçün qan tökməsin ol göz ki nəmdən çarə yox,
Rənc ilə mü'tad olanlara sitəmdən çarə yox,
Eşq düşsə hər könülə dərd ü qəmdən çarə yox,
Yetsə çün nəştər carahətinə ələmdən çarə yox.

Saldı zülf ü arəz ilə köksüm içrə tab ü təb,
Örtədi məhzun könlünü şəm'i-mühfil tək tutab,
Qönçə yanlıq qan olub bir əmr mövhumu diləb,
Ey vücud, ol dar ağızdan heç olsan, nə əcəb,
İşbu yolda yürüyənlərə ədəmdən çarə yox.

Çün nihan etdin saçından, arəzin, ey məhcəbin,
Bu əda birlə gizlətdin küfr şamı içrə din,
Təlx etdi eyşimi bəxtim qara, könlüm həzin,
Bir tutub zülfünü yüz min zəhr tapdım zülmin,
Ara-ara kim, ilan tutana səmdən çarə yox.

Bəs ki yox üşşaq xeyli içrə mən yanlıq gəyur,
Gər Əmir olsam məhəbbət kişvəri içrə olur,
Qılmağil mə'yus eyləb natəvanlardan nüfur,
Eşiyindən qovlama, bu Lütfinin cürmün keçür,
Kim bu bab içrə kərimlərə kərəmdən çarə yox.

Gördüm üzünü, taqət ilə səbr məndə yox,
Gül qönçəsində ləblərin alində xəndə yox,
Sən tək nigari-simbədən heç handa yox,
Nar tək yanaqların kimi şəm' əncüməndə yox,
Sərvi-qəddin mənzilə sənubəri-çəməndə yox.

Hicr əlində əgərçi sitəm görmüşəm, vəli
Olmuş dərdi-visal dərdi-səri eşq səndəli,
Səbr ü qərar qalmadı hüsnünü görəli,
Sənsiz çəməndə, yar açılmaz könül, bəli,
Naz ü kərəşmə sərv ü güli yəsuməndə yox.

Sən şahı-hüsn ərürsən ü mən binəva fəqir,
Lütfündən özgə yox bu sitəmkeşə dəstgir,
Ey aftabi-məşriqi-dil, ey məhi-münir,
Hər dəm camalın artar ü hüsnünə yox nəzir,
Mehr ü vəfa, dariğ ki, ey ömr, səndə yox.

Ey nazənin, məni sitəmin eylədi həlak,
Kimdir ki yox firaqın ara zar ü dərtnak,
Mən həm qəmində siyneyi-çak eyləsəm, nə bak,
Üzünü gül çü tapmadı, köynəyi qıldı çak,
Yusifin ətri, arı ki, hər pirəhəndə yox.

Ey aftab təl'ət ü vey arəzi-qəmər,
Kim, pərtövi-camalın ərür bərq ya şərər,
Çoxdur mana üzünün təməşasından xətər,
Canım çıxar, camalına qılanda bir nəzər,
Dərdə ki, baxmağa yena bir can təndə yox.

Çini-səvadi-sünbülün ənbər demək xəta,
Ol zülfi-tabdar ətri gər olsa müddəa.
Mümkün iməs tapılmağı, çox eyləmə həva,
Qoygil Xita yolun dəxi müşk izləmə, səba,
Çin saçı tək çü müşk Xita vü Xütəndə yox.

Gül üzrə şəbnəm incisidir, ya üzün təri,
Əmirin onun vəsfində söz deri,
Yoxdur məhəlli bəxt ərür afərin yeri,
Dışın dürrünü Lütfi sifət qılalı bəri,
Bir dür qiyməti sözü yanlıq Ədəndə yox.

Kimdir, ol ayinə tək hüsnünə heyran olmayan,
Hansı gözdür, arəzin şövqündə giryan olmayan,
Nə binadır, cövr ilə zülfündə viran olmayan,
Ey cəfadan bir zaman könlü peşiman olmayan,
Qatı bağrın zərrəyi-qayğım bilə qan olmayan.

Lütf qıl, əğyar qövlünü eşitmə, ey sənəm,
Bivəfa deb, aşıqi-zarını qılma müttəhəm,
Bülhəvəs də'vayi-eşq etsə, inanma, ey həkəm,
Baş-əyağ yalan ərür, eşq ağrısından urma dəm,
Zə'fəran tək saralıb, rəngi-hərasan olmayan.

Gər təkəllüm sözə gəltirsə ləbinin şəkkərin,
Mən fəda eylərəm onun əlində can cövhərin,
Açma şəkkərxənd ilə lə'lini gülbərgi-tərin,
Müddəi görmək dilər güləndə dişin gövhərin,
Görməz ol dürr ağla yu gözləri ümman olmayan.

Ötmə qafil məndən, ey məhvəş, təğafül görgüzə,
Seyli-əşkim vardı hər yan səbr bünyadın poza,
Necə söylərsən mana: "Cəm'iyyət əsbabın düzə!"
Sünbülü-zülfün təkin görəndə gül arəz üzə,
Adəmi ərməkdir ol əqli pərişan olmayan.

Ey qəddi tuba məsəllik sərvqamətlər ara,
Gül kimi üzdən götürgil sünbülü-zülfi-düta,
Düşməsin ondan könül başına sevda yü bəla,
Üzün üzrə nagahan zülfünü tərپətsə səba,
Zahiri-heyvan ərür şeyda yü heyran olmayan.

Yar birlə bəzmi-ülfət qılmaz ərmiş, anladım,
Nazəninlər birlə söhbət qılmaz ərmiş, anladım,
Gülbədənələr birlə işrət qılmaz ərmiş, anladım,
Hüsn əli birlə məişət qılmaz ərmiş, anladım,
Əql tədbirin qoyuban, gıl ü nadan olmayan.

Göyə yetirmə könüllərin fiğanın, fikr qıl,
Oda yandırma, Əmir, aşiqin canın, fikr qıl,
Üz-üzə gətirməgil əşki-rəvanın, fikr qıl,
Ey cəfaçı, tökməgil bu Lütfi qanın, fikr qıl,
Hanı nahəq qan qılıb, axır peşiman olmayan.

Nəvayi qəzəllərinə müxəmməslər

Düşdü sevdalar başıma, xətt ü xalını görüb,
Valeh oldum, geysuyi-sünbülü-salını görüb,
Sanıram xüldi-bərin, rüxsari alını görüb,
Səhldir tuba demək, rə'na nihalını görüb,
Ya ki cənnət bağı gülzari-camalını görüb.

Ey mələksima nigarım, görsədib ay tək camal,
Güzgü tək heyran edib, qıldı dilimi gün ü lal,
Ruhpərvər lə'lin üzrə ta nümayan oldu xal,
Rövdədə kövsər qırağında xəyal etdim Bilal,
Üz ara ləb, ləb üzə şəbrən xalını görüb.

Həsretindən hər haçan kim gözlərimdən çıxdı yaş,
Yaşlığından el ara pinhan qəmimni etdi faş,
Çərxdən yüz ögürüb, qoydu əyağın üzrə baş,
Sağınır, aşıqlıyınə rubəru gəlmiş günəş,
Güzgüdə məşşatə hər saət misalını görüb.

Nərgisin şə'nindədir, ey şux, əfsun eyləmək,
Ol sitəmgərə könül nəqdini tapşırmaq gərək,
Görmədi bu gülşən içrə nəxl qəddin tək fələk,
Sərvdən qumru, nə tan, rəm qılsa tubadan mələk,
Cilveyi-qədd halətində e'tidalını görüb.

Mane' oldu yaşıma, vəslin tərəhhüm eylədi,
Şami-hicrandan günəş tək rəf'i-əncüm eylədi,
Gəh itabi-naz eyləb, gəh təbəssüm eylədi,
Nərgisin əfsun, gülbərgin təkəllüm eylədi,
Əqli qul tapdı firib, ol məkri-alını görüb.

Necə izhar eylər ol bibak cəbr ü kiyin mana,
Qalmadı bidadından taqət bilə təmkin mana,
Vermədi hərgiz sürur əyyamı həm təskin mana,
Elə işrətdir yəni ay görsələr, lakin mana,
Üzlənir aşüftəlik müşkin hilalını görüb.

Heç mən xəstə tək məhcur ü hicran qalmaya,
Qorxuram kim, tufrağıma daği-xırman qalmaya,
Zar olub, nakamlıq kuyində heyran qalmaya,
Öldürər hicran tünü, ölsəm həm ərman qalmaya,
Düşdə həm olsa bir əyyami-visalını görüb.

Mey günəşi tapdı ta mina sipehrindən zaval,
Rindlərə qalmadı meysiz madəri-qiyl ü qal,
Bəs ki çox məxmurluqdur baisi-hüzn ü məlal,
Netdin, ey saqi ki, özdən vardım öylə ki zülal,
Alıb içməzdən qabaq cami-zülalını görüb.

Ey könül, eşq içrə xoş tut özün yüz işrət ilə,
Bivəfalıq gər görərsən, qılma aləmdən gilə,
Zülmələr çəkdin, Əmiri-hüsndən, vəslin dilə,
Südrə ol yan, ey Nəvayi, özün mühlik zə'f ilə,
Şayəd etsə rəhm ol qatil, bu halını görüb.

Bəs ki ol gül eşqindən mən natəvana düşdü od,
Örtənib, bağrım ilə könlümü cana düşdü od,
Dağlı köksüm odundan kəhkəşana düşdü od,
Laləzar ərməs ki, ahımdan cahana düşdü od,
Yox şəfəq kim, hər qıraqdan asmana düşdü od.

Düşdü hicrindən könül öyünə ol dildar odu,
Yağdırır gərdi bəla tək başıma idbar odu,
Yandırır öylə ki bülbul peykərin gülzar odu,
Dedilər: “El xanımının yaxar ol rüxsar odu”,
Bu söz eşitgəc məni-bixanimana düşdü od.

Çox firaqın şiddəti axızdı əşkim seylini,
Qaytarıb olmaz tərəddüd birlə tanrı meylini,
Necə çəkdim rəncilər hicrində görməz neylini,
Arəzinin ləm’əsi yandırdı səbrim xeylini,
Bərqi-afət çaqılıb, ol karvana düşdü od.

Saldi köksüm içrə od bir sərvqəddi-simtən,
Yanə-yanə şəm’ yanlıq peykərim, oldu tikən,
Tan iməs, əxgər kimi kül içrə gər qılsam vətən,
Oxların köksümə düşdü, yandı göz həm, həm bədən,
Kim, yanar hul ü quru çün neyistana düşdü od.

İztirab etmək məhəbbət rəsminə təskin ikən,
Biqərar olmaq könülə bəisi təmkin ikən,
Eşq dəşti bərçə oddur ya çəmən ayin ikən,
Sovurub gül xanımınımı qoyun rəngin ikən?
Ya fələk, bidadından sərv-i-rəvana düşdü od.

Kuhkən yanlıg gərək qəm dağı üzrə yürəli,
Fıkr ilə asan iməs şirin ləbini sorgəli,
Hüsn bərqindən məhəbbət əhlinə od urgəli,
Yandım, oldum ta yüz acdan xəlqi köydürgəli,
Elə od saldın, vəli mən natəvana düşdü od.

Heç kim etməz Əmiri eşq hökmündən güzar,
Varmadı aşıqlərə səbr ilə təskin ü qərar,
Necə oldum həsrət ü ənduh ilə zar ü fiqar,
Ey Nəvayi, bil ki, ah çekmişəm biixtiyar,
Desələr kim: “Meşəyi-Mazəndarana düşdü od”.

Ol büti-şirin liqa hər necə kim yad eyləməz,
Eşq dağında mən edən işi Fərhad eyləməz,
Xəstə könlüm bu cəfalardan neyçün dad eyləməz,
Yox demə kim, firqəti-canıma bidad eyləməz,
Qeyrini şad edəli könlümü naşad eyləməz.

Ol pəriru kim, ərür naz afərinlər sərvəri,
Baxmadı hərgiz tərəhhüm birlə aşıqlər sarı,
Həsərət ü ənduh birlə vardım özlükdən narı,
Ölməyimi bilməyən guya der ərmiş ol pəri,
Kim neçə gündür kim, ol divanə fəryad eyləməz.

Var idi könlümə zülf ü arəzindən tab ü təb,
Şami-hicran içrə yandım şəm'i-məhfıl tək tutab,
Peykərim oldu öküş, ox zəhmindən cəvşən ləqəb,
Saldı könlüm oduna peykanların hicran, əcəb,
Kim mənin qətlimə başdan tiği-pulad eyləməz.

Bəs ki elə faş edər ahım odu, canan qəmi,
Bu cəhətdən qalmadı köksüm ara pünhan qəmi,
Heç kimin başına gətirmədi dövrən qəmi,
Olca bağrıma qılar qəm nişindən hicran qəmi,
Dağın bağrına mətin birlə Fərhad eyləməz.

Elə canandan, Əmira, qılma izhari-qəmi,
Eşq əsrarını ərz etməyə yoxdur məhrəmi,
Həsərət odundan könülə yox asiğraq həmdəmi,
Ey Nəvayi, olma onun yadından qafil dəmi,
Sən kim oldun deyəli kim, məni ol yad eyləməz.

Bunca vəslindən məni, ey şux, nakam eylədin,
Elə halım bildirib, dəhr içrə bədnam eylədin,
Səbr ilə huşumu alıb, qəsd-i-aram eylədin,
Daneyi-xalın bilə könlüm quşun ram eylədin,
Gərdi-yəzdi mö'cizin din qəsdinə dam eylədin.

Ta xiram eyləb, gülüstan içrə oldun ciltvəgər,
Rəşkdən əhli-çəmənə eylədin xuni-cigər,
Çırmaşıbdır həlqeyi-sünbül ilə gülbərgi-tər,
Üz-üzə açdın saçın, zünnarın, ey kafir, mægər
Faş edib küfrünü, qəsd-i-əhli-islam eylədin.

Ey nihalın gülşəni can içrə afət gülbünü,
Qamətin şəmşad ü rüxsarın səbahət gülbünü,
Görmədi dövrən gözü sən tək nəzakət gülbünü,
Hüsn bağında qədan olmuş lətafət gülbünü,
Tüni-gülgün, düyməni ta qönçəəndam eylədin.

Ol pəriypeykər visalından xoşam peyğam ilə,
Mümkün ərməs etməyim bu bəxti-nafərcam ilə,
Bəzmi-vəsl istər isən ol sərv-i-güləndam ilə,
Tənlə cənnət huridən keç, ey könül, nakam ilə,
Gər bugün dünya ərusi-vəslini kam eylədin.

Gərçi çəkdin rənc ilə ənduhi-hicran, aqibət,
Eşq Əmiri tək düzəltədin şövkət ü şan aqibət,
Güy edib başını, qıldın vəqfi-çövqan aqibət,
Ey Nəvayi, zülfünə oldun pərişan aqibət,
Yaxşı cəm'iiyyət bu sevdadan sərəncam eylədin.

Dilrübaliq şivəsin arami-canlardan sorun,
Möhnəti-hicran təriqin bağrı qanlardan sorun,
Laləruxlar vəslini rəngi samanlardan sorun,
Eşq sirrin hicr əsiri natəvanlardan sorun,
Eys ilə işrət təriqin kamranlardan sorun.

Eşq bimarı olub qoyunda yatdım saralıb,
Gəl bu sərvəqtimə ölməzdən qabaqdan, ey təbib,
Mən olub mərdud ü yar yanında həmdəmdir rəqib,
Bizə cüz mehr ü vəfa ayini olmazdır nəsib,
Bivəfalıq rəsmiini namehribanlardan sorun.

Dəhr əyyamında vardır hər kişinin dilbəri,
Kam alır işrət bilə didardan olsa zəri,
Nazəninlər aşıqi-müflisi deyir dur bəri,
Bizi dövrən möhnəti həm aciz etmiş, həm qəri,
Hüsən ilə qüvvəti rə'nə növcavanlardan sorun.

Biməhəbbətlər bilər asudə tənlik rəsmini,
Tutmayan qürbətdə bilməz bivətənlik rəsmini,
Bilməsi eşq içrə Xosrov Kuhkənlik rəsmini,
Bidil el dilculuq ya dilşikənlik rəsmini
Fəhm qılmazlar, bu işi dilsitanlardan sorun.

Mən bilirmən eşq ara nakamlıqlar şivəsin,
Rind ü rüsvalıqda xunaşamlıqlar şivəsin,
Öyrədər Məcnuna biaramlıqlar şivəsin,
Niknam el eşq ara bədnamlıqlar şivəsin
Yaxşı bilməzlər, onu biz tək yamanlardan sorun.

Olasız ta fəqr ətvarında agah əhlindən,
Dərdi-dil kəsib edənsiniz nalə vü ah əhlindən,
İstəyənlər eşq zövqünü bu dərgah əhlindən,
Fərdlik zövqünü sorun şövkət ü cah əhlindən,
Ol süubət ləzzətin bixanimanlardan sorun.

Ey cəfacu dilrübalar, sizə yüz candır nisar,
Qəmzə birlə tökməyin aşıqlər qanın zinhar,
Natəvanları qəzəb tiri bilə qılman fiqar,
Əcz tufrağında eşq əhlinə ölən hökmü var,
Qətl hökmü eyləməyi qəhrəmanlardan sorun.

Anlamaz eşq ü məhəbbət dastanının əhli-rəsm,
Tanımaz mehr əhlinin yaxşı-yamanın əhli-rəsm,
Fəhm eylərmi vəfa sud ü ziyanın əhli-rəsm,
Bilmədi məqsud gəncinin nişanın əhli-rəsm,
Gər sorarsız, onu binam ü nişanlardan sorun.

Tərpenib könlüm ədəm şəhrinə getdi dostlar,
Bilmədim, ol natəvan nə yerə yetdi, dostlar,
Ah ü əfğanı Əmiri-eşq eşitdi, dostlar,
Çün Nəvayi eşq səhrasında itdi, dostlar,
Onu ol yandan yetişən karvanlardan sorun.

Yetdi mən naşadım eşq içrə rəvalıqda fərd,
İlki sirrim faş edib bu əşki-al ü rəng izərd,
Tilbə könlümə, nə dan, gər dəysə dərd üstünə dərd,
Öylə hicran daşların yağırdı çərxi-tezgərd,
Kim sipehr övcünəcən xaki-tənimdən çıxdı gərd.

Ol sənəm hicranında ta xəstə könlümdür həzin,
Təb'im eylər mükəddər, xatirim ənduxrin,
Bu ökuş bikəsliyimdən, nə üçün olmaz qəmin,
Yar ilə əhbab məndən ayrı yu mən bərçədin,
Yox əcəb, gər bərçənin dərdincə olsa məndə dərd.

Dağlı cismim görüb, ol şuxi-sərkəş qıldı nəng,
Rəm qılar öylə ki, ahu dəşt üzə görgəc pələng,
Arəz olan tək qəm ü mir'ati-rüxsarına zəng,
Hicr daşından göyərdi peykərim yaxud bu rəng,
Eylədi üryan tənimi, çəkdim ahi-sərd.

Necə zar olar qəm ü xiraman ilə həngami-hicr,
Kam alırlar vəslindən əğyar ü mən nakami-hicr,
Etmiş indi mənə külfət çəkməyə əyyami-hicr,
Kəhkəşandan çəkmə səf əncüm sipahın şami-hicr,
Mən ölüb-mən, ey fələk, hacət iməs qılmaq kəbər-d.

Bəs ki sərgərdan olub, gəzdim biyaban birlə bağ,
Mənə bax, gər istəsən Fərhad ü Məcnundan soraq,
Su bilə bad ü həvadan bizə olub, öylə ki bağ,
Əşki-ahımdan nəticə oldu qanlı tazə dağ,
Kuyi ol suyi-həvadan açılar bu növ' vərđ.

Çox görübmən gündüzü-lə gərdişi-dövrən tünü,
Görmədim firqət tünü tək lek bipəyan tünü,
Nə üçün saraltdı rüxsarını bu hicran tünü?
Ey könül, gər xud xəzan fəslə əməs, hicran tünü
Niyə bağ əhlinədir titrətmə vü rüxsari-zərd?

Eşqindən mən xəstəni ta zar ü heyran eylədi,
Qönçə tək, Əmir, ol siymbər qan eylədi,
Cəm' olur könlünü uşal tərki-imkan eylədi,
Xəlqin qeydi Nəvayini pərişan eylədi,
Kim ki cəmiyyət dilər, qılmaq gərəkdir özün fərd.

Füzuli qəzəllərinə müxəmməslər

Bəla dəştində qəm dağın mənim tək zar olandan sor,
Məhəbbət rəmzini Məcnun kimi əfgar olandan sor,
Məzaqi-lə'li-nabin eşq ara xummar olandan sor,
Şəfayi-vəsl qədrin hicr ara bimar olandan sor,
Zilali-zövq şövqün təşneyi-didar olandan sor.

Könül məcnunun oldu eşq cürmü birlə oturma,
Mənim tək mübtəladan cövr tərkinə rəva görmə,
Rəqibi-rusiyəh birlə dəmi oturma ü durma,
Ləbin şirin çöküb güftarə məndən özgədən sorma,
Bu pinhan nüktəni bir vaqifi-əsrar olandan sor.

Məhəbbət şivəsində əql tədbiri ərür batıl,
Birəv kim, eşq ara məcnunun oldu, ərdi ol qafil,
Məni kim, ağlamaqdan mən'im eylər zahidi-cahil,
Gözü yaşlıların halın nə bilsin mərdumi-qafil,
Kəvakib seyrini şəb ta səhər bidar olandan sor.

Təmənna qıldı xətti-arəzini bu çəmənlərdən,
Bu gül şövqündə bülbül aşyan qıldı tikənlərdən,
Qüruri-hüsn ilə qılma təğafül bu vətənlərdən,
Xəbərsiz olma fəttan gözlərin cövrün çəkənlərdən,
Xəbərsiz məstlər bidadını huşyar olandan sor.

Qəmindən hicr ara bir zərrə yanlıq oldu timsalım,
Ərürsən dilrübalar içrə həm birəhm ü həm zalım,
Edib sevdayi-zülfündən pərişan olmağa halım,
Qəmindən şəm' tək yandım, səbadən sorma əhvalım,
Bu əhvalı şəbi-hicran birlə yar olandan sor.

Mələhətli üzündür aftarı-övcü-iqbalım,
Mələmət daşları birlə üşəldi bu pər ü balım,
Dilin birlə dəhanın yadı ərdi qıyl ilə qalım,
Xərabi-cami eşqəm, nərgisi-məstin ərür halım,
Xərabat əhlinin əhvalını xummar olandan sor.

Səba ta qamətin sərvini hər yan eylədi mayıl,
Könül məcnunundan huş ü xirədi eylədi zayıl,
Əmiri eşqimi görgəc Xızr oldu əczinə qayıl,
Məhəbbət ləzzətindən bixəbərdir zahidi-qafil,
Füzuli, eşq zövqün zövqi-eşqi var olandan sor.

Gülşəni-rüxsarında ol çeşmi-ahularmıdır?
Cövri-köp ü mehri az bibak bədxularmıdır?
Xuni-nahaq qılğuçu iki cəfacularmıdır?
Guşeyi-əbr ü arında çeşmi-cadularmıdır?
Yoxsa, girmiş yaya tirəndaz hindularmıdır?

Dişlərinə nə münasib gövhəri-dür-ci-sədəf,
Güşvarin danəsidir əxtəri-bür-ci-şərəf,
Xubluq babında söyləsən təkəllüf bir tərəf,
Eydi-şəbnəmdir, güli-tər üzrə, yaxud hər tərəf
Qətreysi-tərdən güli-rüxsar üzə sularmıdır?

Bağ ara nərgis nigahidir işarət intizar,
Üz gizləmiş hər kəfi xak içrə bir simin üzər,
Bilğüst, hər kimsəyə olsa nigahi-e'tibar,
Açılan güllərmidir yer üzrə hər fəsli-bahar,
Ya fəna dəştində xak olan pərirularmıdır?

Qamətin şövqündə şümşadi-sənubərdir qulam,
Gülbüni-növrəstəsən bağ içrə ey aliməqam,
Nola eylərmən təmənnayi-ruhunda sübh ü şam,
Əşki-çəşmimdir sarı zülfün xəyali-lə müdam,
Ya dərilmiş rıştəyi-müşkinə lü'lülərmidir?

Dərgahında kim ki boş altına daş qoymuş yatır,
Demə baş kim, başın üstünə günəş qoymuş yatır,
Üzdə zülfün bir-birinə baş tutaş qoymuş yatır,
İki əjdərdir ki, bir gənc üzrə iki baş qoymuş yatır,
Ya müsəlsəl arəzin dövründə geysularmıdır?

Bərçə xublar ol pəri hüsnünün olmuş qayili,
Dəmbədəm xurşid ü məh köyüdülmüş sayili,
Dud ü ahım kim Əmiri hüsn bulmuş hayili,
Sənmisəm ancaq, Füzuli, böylə xublar mayili?
Yoxsa, eşq əhli hamı sən tək bəlacularmıdır?

Zəlili qəzəlinə müxəmməs

Qəmindən, ey pəri rüxsarə, cani-natəvanım var,
Qılmağa rəng hicranın, qılincın, qətrə qanım var,
Fıraqlı bağında bülbül kimi min dastanım var,
Üzünü görməgəc, ey gülüzarım, yüz fiğanım var,
Cahan bağında istərəm səni ta təndə canım var.

Tutuşdu eşq odu könlüm ara, tədbir edə biməm,
Güli-sərabi-rüxsarın ona təsvir edə biməm,
Məhəbbət şərhini can odlanır təhrir edə biməm,
Cünun məktubunun məzmununu təqir edə biməm,
Eşidən xalq ağlar şö'leyi-tiği-zəbanım var.

Qədəm qoyan məhəbbət kuyinə əfsanə olmazmı?
Pərilər birlə söhbət eyləyən divanə olmazmı?
Qəmi-yar istəyən əğyardan biganə olmazmı?
Cünun şəhri sərəsər, aqibət viranə olmazmı?
Gözüm yaşı çü dərya hər tərəf abi-rəvanım var.

Pərirular üzünü mah der mən, eyb saymayın,
Sihi-qədlər qəmindən ah der mən, eyb saymayın,
Hərimi-dilin beytullah der mən, eyb saymayın,
Könlünü payı-təxti-şah der mən, eyb saymayın,
Vücudum şəhrində ləşkərkəşi sahibqiranım var.

Əmira, mana oxşab qəmdə mü'tad olmagil hərgiz,
Əsiri-cilveyi ol sərvə-azad olmagil hərgiz,
Məni məhzun tapıb, ey eşq, cəllad olmagil hərgiz,
Yıxıldı deb Zəlilini, əduv, şad olmagil hərgiz,
Mədədkarım mənim sultan Satuqi-Buğraxanım var.

TUYUĞLAR

1

Arəzin gülzari-cənnət bağıdır,
Tari-zülfün can quşunun bağıdır,
Həlqeyi-zünnar zülfün dövründə
Kafiri-eşq olmayanlar bağıdır.

2

Badəsiz bitabam bu gecə mən,
Lə'lin istəb indi candan keçə mən,
Sahili-məqsədə yetəmməm deyib,
Göz yaşım dəryasında su keçə mən.

3

Binəvayam yar göz ü qaşından,
Tilbə könlüm gəlməz onun qaşından,
Kafir ü mömin onun heyranıdır,
Küfr izhar etdi zülf ü qaşından.

4

Ol pəri canıma odlar yaxadır,
Köynəyim könlünə yaxşı yaxadır,
Eşqində hər yan düşüb ceybimə çox,
Tilbəyəm, pırəhənim biyaxadır.

5

Növxəttim zülfündən açan çağda çin,
Münfeyildir müşkdən ahuyi-Çin.
Çin ü Maçın zülfi-pürtabındadır,
Bu sözüm yalan iməkdir, bərçə çin.

6

Ey sihiqamət, başıma sayə sal,
Tablar geysuyi-ənbərsayə sal,
Eşq səhrasında, ey sərv-i-rəvan
Sə l'ərür əşkim, əyağın sayə sal.

7

Nə üçün dağ etdi zahir lələzar,
Gül üzünə gər iməsdir lələ zar.
Gül eşitməz nalə, süsən sözləməz,
Bülbüli-biçarə günü lələzar.

8

Şəm' yanlıq yanədir başımda od,
Göz yaşımdan yer üzündə bitdi ot,
Qan yaşı m qıldı üzünü lələzar,
Bunca təqsir eylədim, qanından öt.

9

Ol pəri ta eylədi əzmi-Buxar,
Dudi-ahımdan fələk üzrə buxar,
Gülün rüxsarı deyən fərq etmədi
Kim lətafət içrə ol güldr, bu – xar.

10

Həmnişin əğyar ta ol yarədir,
Kürəyim həsrət oxundan yarədir,
Mey bilə, saqi, himayət olmasa,
Şahneyi-hicran ürəyi yarədir.

Lüğət

-A-

Abcu – təşnə.

Abdar — parlaq.

Abi-bəqa – baqilik suyu, abi-həyat.

Abi-həyat — dirilik suyu.

Abnusi – qara rəngli.

Acizə — qarı, yaşlı qadın.

Ağaz — başlanğıc, ibtida.

Ahuçeşm – qara göz.

Aləmsuz – aləmi yandıran.

Aludə — bağlanma, mübtəla, əsir olma.

Amadə — hazır.

Amir – böyük, buyruq verən.

Arayış — bəzək, ziynət.

Arəz — üz, sifət, çöhrə.

Ari – rast, doğru, çin.

Asar — «əsər»in cəm şəkli, əsərlər.

Asi — üsyankar, itaətsiz.

Asiğ — fayda, xeyir, nəf.

Asudə — dinc, xatircəm, azad, sərbəst, boş.

Aşam — içmək; mey aşam — mey içən, meyxor.

Aşub — fitnə, fəsad, qovğa.

Aşüftə — mübtəla, aşıq, pərişan.

Aşüftəhal — acınacaqlı halətdə.

Ayin — adət, rəsm, təntənə.

Azurdə — incik.

-B-

Bab — qapı, astana, kandar, eşik.

Bal ü pər — qol-qanad.

Badə – mey, şərab.

Badənuş – mey içən.

Bal – qanad.

Bal ü pər — qol-qanad.

Bala – yuxarı, bülənd.

Balin — yastıq.

Baran – yağış.

Bargah – padşah sarayı, qəsr.

Bari-xicalət – xəcalət yükü.

Bazü – bilək.

Beyt ül-əhzən – qəm evi.

Bədxah — pis fikirli, yaman fikirli.

Bədmehr – iltifatsız, bəpərvə.

Bədr – dolunay, 14 günlük ay.

Bəhr – dəniz.

Bəxşeyiş — hədiyyə etmə, bəxş etmə.

Bəqa — daimi, əbədi.

Bələd — şəhər.

Bənaguş – qulaq məməsi.

Bərcəstə — ən yaxşı, gözə xoş gələn.

Bərgəştə — sındırılan, öldürülən.

- Bərxurdar — bəxtəvər, bəhrəvər, bəxtli.
Bərq – çaxmaq, nur, ildirim, şimşək.
Bətha — Məkkə yaxınlığında vadi adı. Sulu yer deməkdir
Bəzl — səxilik, səxavət; hədiyyə.
Biçün – misilsiz, bənzərsiz.
Bidad – zülm.
Biganə – təriqət yoluna qədəm qoymayan adam.
Bigəh, bigah – bivaxt, qəfil.
Bixar – tikansız, nöqsansız.
Bixudluq – bixəbərlik, məstlik, aşiqlik məqamı.
Bixürdi-xab — taqətsiz, yuxusuz.
Bikəran – hüdudsuz, sərhədsiz.
Bikiynə - kinsiz.
Binəva — kimsəsiz, yardımsız.
Biniyaz – ehtiyatsız; azad, ərkin.
Bisaman — kasıb, aciz, yoxsul.
Bisərü pa – başayaq; məcazi: tilbə, biçarə.
Bismillah – Allahın adı ilə. “Qur’an”ın 114 sürəsindən 113-ü bu sözlə başlanır.
Bistər – yataq.
Bisyar — çox.
Biş – çox, artıq.
Biyik – ulu, böyük; bülənd, yüksək, ali.
Börk – papaq.
Brəhmən – hind din alimi, bütperəstlərin piri, mürşüdü.
Bülhəvəs – biqərar, həvəsli, həyəcanlı.
Bünyad etmək — əsasını qoymaq.
Bürk — dəvə yunundan paltar.
Büruc – bürclər.
Büt – sənəm; məcazi: məhbubə.

Büti-gülrüx – gülüzlü gözəl.

Büzürg – böyük, ulu.

-C-

Cah – 1) mənsəb, mərtəbə; 2) var-dövlət; 3) şan-şövkət.

Cansipər – fədakarlıqla, sədaqətlə.

Cavid / cavidan – əbədi.

Cə'd – saç, zülf.

Cəfacu – cəfa çəkdirən.

Cür'ə – qurtum, udum.

Cürm – eyb, günah.

Cüz – başqa, hissə.

-Ç-

Çabük — tez, sürətli.

Çabüksüvar — atlı, süvari.

Çakər — xidmətçi, nökər.

Çaspan — yaraşan; çarpaz.

Çeşm – göz.

Çəng – yay şəklindəki çalğı aləti.

Çərik – qoşun.

Çirik — çürük.

Çövgan – “at üstü xokkey” adlanan oyun.

Çuğz — bayquş.

-D-

Dadrəst — ədalətli.

Dadxah – zülmədən şikayət edən.
Daman – ətək.
Daməntər – həyasız, əxlaqsız.
Dar ül-qərar – istirahət yeri.
Dara – Kəyaniylər sülaləsinin nümayəndəsi.
Davər — padşah, hakim.
Dey – qış fəslı.
Deycur – zülmət.
Deyri-fani — bıvəfa dünya, fani dünya.
Dəbiristan — məktəb.
Dəbistan – məktəb, dərşxanə.
Dər – qapı, eşik.
Dərban – eşikağası, hacib, pasıban.
Dəst — əl, qol.
Dəstgır –mədədkar rəhnüma.
Dəstrəs – imkanı olan, əli çatan.
Didə — göz.
Dılara — sevimli, məhbub, qəlb oxşayan.
Dılavər — mərəd, batır, qəhrəman, cəsır.
Dılavız — ətirli, rayihəli.
Dilbər – dilin əzablarına də'va edən.
Dilgüşa — xoşbəxt edən.
Dilnəvaz – ürək alan.
Dilnişin – dilruba.
Dilsitan — dilbər, könül ovlayan.
Dılşah – qəlbın istəyi, könül arzusu.
Dirhəm – gümüş pul.
Dövri-fələk – fələkin fırlanması.
Dü – iki
Dür ü dərız – davamlı, uzun.

Dürəxşan – parlaq.
Dürfəşan — dürr saçan.
Dürri-qəltan – iri dürr.
Dürri-yekta – əziz, sevimli.
Düruc – qiymətli daşlar.
Düşvar — ağır, müşkül, çətin.
Düta — bükülən, əyilən, ikiqat olan.

-E-

E'caz – mö'cüzə.
E'timad – güvənmə.
Ehtiraz – həzər etmə.
Eyd — bayram.

-Ə-

Əbcəd — ərəb əlifbasının baş hərfləri, yəni a, b, c, d.
Əbəs — bifayda, boş yerə.
Əbru – qaş.
Ədəm — yoxluq; ədəm olmaq — yox olmaq.
Ədhəm – qara at.
Ədl ü dad – ədalətpərvərlik.
Əfgar — yaralanan, əfgar eyləmək — yaralamaq.
Əflak — «fələk» sözünün cəmi, fələklər, asiman.
Əfridun (Fəridun) – pişdadilər sülaləsinin altıncı hökmdarı.
Əfsər– tac.
Əfsun — diqqəti cəlb etmə, ram etmə.
Əfsüрдə — zavallı, yazıq.
Əğyar – beganələr.

Əhbab — «həbib»in cəmi, dostlar, yarlar, sevimlilər.
Əhli-nəzər – ariflər, nazikfəhm və aqıl adamlar.
Əhli-fəna – sufilər.
Əhmədi-muxtar — Məhəmməd peyğəmbərin ləqəbi.
Əqiq — qiymətli daş; məcazi: gözəlin ləbi (qızılı ləb).
Əl'an – açıq-aydın, aşkar, əyan.
Ələm – bayraq.
Əllamə — alim; bir sahənin bilicisi.
Əmn ü aman — asayış, əmin-amanlıq.
Ənasir – ünsürlər, elementlər (su, hava, od, torpaq)
Ənbər – xoşətirli maddələrdən hazırlanan qara maddə.
Ənbərəfşan – ənbər saçan.
Ənbərfam – ənbər ətirli.
Ənbiya – peyğəmbərlər, nəbilər.
Ənbərsa – ənbərə bənzər.
Əncüm — nücumlar, ulduzlar.
Əndam – tən, dolğun bədən.
Əndəlib – bülbül.
Ənəlhəqq — ərəbcə: «mən haqqam».
Ənfəs – nəfəslər.
Əngəbin – əsəl, bal.
Ənisi – yaxın dost, ülfət, aşna.
Ənişt — barmaq.
Ənkəbüt – hörümçək.
Ənqa — əfsanəvi quş, quşların padşahı sayılır.
Ənsəb – ən müvafiq, ən layiq
Ənvər – nurlu, parlaq.
Ər – əgər.
Əraq – tər.
Ərgüvan — qızılı ağac.

Ərsə — meydan, sahə, tarla.
Ərüs – gəlin, gəlincik.
Ərzi-niyaz – yalvarış.
Əsbab – mal-mülk, naz-ne'mət; qabiliyyət.
Əsrar — sirlər.
Əşhəb – boz at.
Əşk — göz yaşı.
Əşki-şadi – sevinc göz yaşları.
Əşkiya – quldurlar, yolkəsənlər.
Əta — bağışlama, hədiyyə etmə.
Ətfal — «tifl»in cəmi, uşaqlar, balalar
Ətvar — «tövr»ün cəmi; xülq, hərəkət; miqdar.
Əvbaş — tərbiyəsiz.
Əvraq – vərəqlər.
Əyağ — piyalə, mey içilən qədəh.
Əyar — hava, dərəcə, atmosfer.
Əyn – göz; bulaq; günəş.
Əyyam — «yövm»ün cəmi, günlər.
Əz bəs – çünki, onun üçün, zira.
Əzm eyləmək / əzm etmək — niyyət etmək, qəsd qılmaq.
Əxmər – qızıl.

-F-

Fariğbal — canı rahat, xatircəm.
Faxtə – göyərçin, qumru.
Feyz ül-ənvər — nurlu, işıqlı.
Feyzasər — lütf-kərəmli.
Fəğfür, xaqan – qədimdə türk hökmdarlarının ünvanı.
Fəna — yoxluq; pis.

Fərəh – şadlıq.

Fərxundə — mübarək, qutlu, bəxtiyar.

Fərrux — gözəl, bəxtli.

Fəryadrəs – adamın dadına yetən, himayə edən.

Fərz — buyruq, tapşırıq, məcburiyyət, məcburi olan iş.

Fərzanə — müdrik, ağıllı.

Fəsaḥət — gözəl, bəlağətli danışmaq.

Fəsanə – əfsanə, hikayə

Fəth — almaq, ələ keçirmək,

Fəttan – fitnəçi, fitnəkar (gözəl haqqında).

Firdövs — bağ, cənnət.

Fitrət – yaradılış, təbiət.

Fövt — yox olma, ölüm.

Fürqət – ayrılıq cüdalıq, hicran.

Füzün – artıq, ziyadə.

-G-

Geyr – başqa, özgə, yad.

Geysu — hörük, qadanların saçı.

Gəbr – dinsiz, kafir.

Gəncinə – xəzinə, kan.

Gəran – ağır.

Gərdun — asiman.

Gila — ağlama, ah-vah, tə'nə, heyfslənmə.

Girdibad — küləyin əsməsi, şiddətli külək.

Girih — düyün.

Girüdar – hökmdar, hökmfərma.

Giryan — ağlayan, gözü yaşlı.

Göftar — gap, söz-söhbət.

Göftigu — gap, söz-söhbət.
Gövhərəfşan – gövhər saçan.
Gül'üzar – gül üzlü, gözəl, gülçöhrə.
Gülab – gül yarpağından hazırlanan ətirli içki.
Güləndam — gülbədən.
Gülfam — gül rəngli.
Gülgün – qızılı.
Gülgünqəbə – qızıl donlu, gülgün don geyən.
Gülru — gül üzlü.
Gümrah — yolunu azan, doğru yoldan çıxan.
Güvarə – dadlı, tez həzm olunan.
Güzərgah — marşrut, yol.

-Ğ-

Ğazə – üzə sürtülən qızılı maddə, ənlilik-kirşan.
Ğəni / qəni – varlı, zəngin.
Ğiza – təam.
Ğizal — geyik, ceyran.
Ğülü – hay-küy.

-H-

Hadi – rəhbər, yol göstərən.
Halə – ay və qünəş ətrafındakı disk.
Hədəf — nişan, nəzərdə tutulan nöqtə.
Hədis — Məhəmməd peyğəmbərin və səhabələrin sözləri, hərəkət və adətləri haqqında rəvayətlər.
Hərim — hörmətli, möhtərəm; çox qoca.
Hərzə – hap-gop, quru söz, yalan.

Həsud — həsədçi, paxıl.

Həşmət — dəbdəbə, böyüklük; səltənət, şan-şövkət.

Həşr — ağlaşma.

Həvadis — «hadisə»nin cəmi, hadisələr.

Həzar – min.

Hicab — pərdə, örtük, yaşmaq, pərəncə, niqab.

Hicr — ayrılıq, fəraq.

Hicrət — köç etmə.

Hilal — yeni ay, üç günlük ay.

Hübab – su üzündəki köpük, qovucuq.

Hüdhüd — şanapipik.

Hükəma — «hakim»in cəmi; alim, filosof; doktor.

Hümayun — mübarək, qutlu, bəxtli.

Hümra — qızıl.

Hüveyda — açıq, aşiq-aşkar, görünən.

-X-

Xak — torpaq, yer; məmləkət.

Xakistər — kül.

Xeyl — güruh, dəstə, qrup.

Xəm — əyri, çəp.

Xirəd — əql, zəhn, fikr, fərasət.

Xotən — Şərqi Türkünstanın bir vilayəti.

Xun — qan, ölüm.

Xuraman — nazla yeriyən, məhbub.

Xurşid — gün, günəş.

Xaki-tiyərə – qara torpaq.

Xaqan – Çin hökmdarının adı, ünvanı.

Xali-hindu – qara xal.

Xamə – qələm.
Xamün – dəşt, çöl, səhra.
Xar – tikan.
Xara – daş, qranit.
Xar-xar – qəm, qayğı.
Xatəm – üzük.
Xeyl – taifə, gürüh, cəmaət, el.
Xərabat – meyxanə, kamil insan hüsuru.
Xətm – tamam, təməmləmə.
Xətmi-ənbiya – nəbilərin sonuncusu.
Xirgah – çadır.
Xisrəv – padşah.
Xy – adət, fe'l, təbiət.
Xub – çiraylı, gözəl
Xubru – gözəl, gülüzlü.
Xunab – qanlı yaş.
Xünfəşan – qan saçan, qanlı.
Xunxar – qan tökən.
Xüffaş –
Xüld – əbədi; cənnət.
Xümmar – müştəq, meypərəst; təsəvvüfdə kamil pir, mürşid.
Xürd ü xab – eyş və yuxu.
Xürşid – aftar.
Xüsumət – düşmənçilik.
Xüşab – təzə.
Xüşəda – yaxşı ifadə, gözəl nitq, şirin söz.
Xütur – xatirlər.

-Q-

Qadim – qədəm qoyan.

Qanun – musiqi aləti, ərğanun.

Qeysər – Rum (Kiçik Asiya, Bizans və Yunanıstan) padşahlarının ümumi adı.

Qəba – cübbə altından geyilən kişi geyimi.

Qəhhar – Allahın adlarından biri.

Qələndər – dərviş; qələndəriyyə təriqəti üzvü.

Qəllaş – e'tibarsız, xain.

Qəmpərvər – qəmgin, qayğılı.

Qəni – bay, varlı, dövlətli.

Qəvi – güclü, qüvvətli.

Qəyur – qeyrətli.

Qəza – vəfat etmək.

Qövsi-qüzeh – göyqurşağı.

Qüdum – qədəmlər.

Qülzüm – dəniz, Qırmızı dəniz.

Qürs – dairə, gərdiş.

İ

İhtisab — hesaba alma, nəzərə alma.

İki türk – iki göz nəzərdə tutulur.

İqtida — bir şeyi təqlid etmə.

İqtidar — qüdrət, güc.

İltizam — zəruri, məqsədə müvafiq.

İmdad – mədəd, yardım, bəhrə

İnşa — əsər, yazma, tikmə.

İntixab — seçmə.

İrsal — göndərmə, yollama.

İrşad — rəhbərlik, doğru yol göstərmə.

İstiğna – ehtiyacsızlıq.

İstisna — qaydadan kənar.

İştidad – şiddətli, sərt.

İtab qılmaq — tə'nə qılmaq.

-K-

Kah – saman.

Kam — məqsəd, arzu, xahiş, dilək.

Kam – məqsəd, ləzzət.

Kamyab — məqsədinə çatan, niyyətinə yetən.

Kəckülah – məğrur mütəkəbbir; şux gözəl, məhbubə.

Kəhkəşan — saman yolu, qalaktika.

Kərim – səhi; Allahın sifəti.

Kəvakib — «kövkəb»in cəmi, ulduzlar.

Kibriya — böyüklük; güc, qüdrət, üstünlük.

Kilk – qələm.

Kiştzar — əkin yeri, zəmi, tarla.

Kiynəpərvər — düşmən gözü ilə baxan, pis niyyətli.

Kövkəb — ulduz.

Kövn ü məkan – aləm, varlıq.

Kuh – tağ.

Kuhkən — Fərhadan ləqəbi, dağyaran mə'nasında.

Kafər – kafir, qafiyə tələbi ilə bu şəkildə yazılır.

Kukə — bayquş.

Küdurət — kin bəsləmə.

Küffar – kafirlər.

Külalə — saçlar, kakillər, güldəstə.

Küllah – baş geyimi.

Küşad – açılma, açıqlıq.

Kütəh – qısa, gödək.

-L-

Lacərəm — şübhəsiz; əlacsız.

Laməkan – məkansız. Allahın sifətlərindən biri.

Lami' – parlaq, nurlu.

Lə'l — yaquta oxşar qızılı rəngli qiymətli daş; məcazi: qırmızı şərab və ya dilbərin ləbi.

Lə'li-şəkərbar — şəkər kimi şirin ləb.

Ləbriz –ləbaləb.

Ləmə' – şö'lə.

Liva – bayraq.

Lövs — güc, qüdrət.

-M-

Maçin — Xitay imperiyası.

Mah / məh — ay.

Mahi – balıq.

Manənd — bənzər, oxşar.

Mar – ilan.

Meyi-nab — təzə mey.

Meykədə — meyxana.

Meymənət — bəxt.

Mə'bəd — ibadət edilən yer.

Mə'dələt – ədalət, insaf.

Mə'mən – əminlik, amanlıq.

- Mə'va — can, məskən, pənah.
Məani — «mə'na»nın cəmi, mə'nalar.
Məgəs – çibin, ağcaqanad, milçək.
Məhcəbin – ay üzlü.
Məhək — qızıl-gümüşün əyarını təyin edən daş.
Məhfil — məclis yeri, dərnək.
Məhliqa – ay üzlü.
Məhrəmi-əsrar – sirdaş, səmimi dost.
Məhşər – qiyamət günü adamların toplanacağı yer.
Məhvəş — ay çöhrəli, ay üzlü.
Məhzun – qəmgin.
Məxmur — xumar olan, sərxoş.
Məqdəm — qədəm qoyma.
Məqdur — zəruri, təqdir edilən, imkaniyyət.
Məqtəl — qətl, öldürmə.
Məlayik – fəriştələr.
Məlih — gözəl.
Məlul – qəmgin.
Mənsur – Mənsur Həllac (858–922) .”Ənəl həq” dediyi üçün vəhşicəsinə öldürülən şəxs.
Mənşur – yayılan; yarlıq, fərman.
Mənzər — görünüş, üz, üz ifadəsi.
Mənzur — gözəl, gömgöy olan.
Məratib — «mərtəbə»nin cəmi, dərəcələr, ünvanlar.
Mərdud – rədd etilən, qovulan.
Mərdüm — xalq; gözün qarası.
Mərgub – yaxın, sevimli.
Mərhələ — günün keçməsi, istirahət yeri.
Məriz — xəstəlik.
Mərvə – Məkkeyi-mükərrəmə yaxınlığında yer adı.

Məsih / Məsiha — İsanın ləqəbi, məcazi: can verən, dirildən.

Məşşatə — qrimçi, bəzəkçi, gəlin bəzəyən qadın.

Məzhəb — vasitə; dini fikir, qayda, tərtib.

Məzmum — yığılan, birləşdirilən, cəm olan.

Miftəh — açar, kilid.

Miğfər — dəbilqə, kaska.

Mina — şüşə.

Miyan – bel.

Mövla — sahib, malik, cənab.

Mövzun — vəznə salınan.

Mur — qarışqa.

Mü'tad — adət, adət halını alan.

Mü'təməd — inamlı.

Mücella — məşhur, şöhrət tapan.

Müci – səbəb, bais.

Müənbər — ətirli.

Müfərrih — könül açan, şad edən.

Müğtənəm — qənimət.

Mühəyya — mövcud, hazır, hazırlanan.

Müxlis — ixlasmənd, verilən.

Müjdə — muştuluq, xətt, məktub, şad xəbər.

Müjgan — kirpik.

Mükrimət – izzətli, hörmətli.

Müqərrəb — yaxın, dost.

Müqəşşər – iki bölünən, çatlayan.

Mülaqat — söhbət, müsahibə.

Müləvvəl — aciz, qəmgin.

Mülkət – padşahlıq.

Münacat — xudaya iltica, yalvarış.

Münadi – carçı.

Münəvvər — nurlu, nur saçan, ziyalı, aydın.
Münfəil — xəcil olma, heyrət etmə.
Münhəzim — yenilən, tar-mar olan, məğlub edilən.
Münir – nurlu.
Müntəxab — seçilən.
Mürğzar — çəmən, çəmənlik.
Müsavi – tən ,bərabər.
Müsəhhər — güclə ələ keçirilən, zəbt edilən.
Müsəlla – nəmazgah.
Müsəlsəl – silsilə, ard-arda düzülən.
Müsiqar – çalğı aləti; musiqi avazlı əfsanəvi quş.
Müsləx — hazırlanan.
Müslih — islah edən, düzəldən.
Müstəmənd — fəqir, fağır, bəxtsiz, qayğılı.
Müşkin — xoş ətirli.
Müşkvar — müşk saçan, ətirli.
Müştəri – xiridar.
Müştəri – Yupiter ulduzu, altıncı fəlek.
Mütrib — musiqiçi, artist, əyləndirən.
Müttəkə – yastıq, balış.
Müzəyyən – bəzəkli.
Müzmə – bərkidilən.
Müxtəsər – qısa.
Medad – qələm.
Mehr – günəş.
Möhnət – məşəqqət, əzab-əziyyət, qəm-qayğı.

-N-

Nafə – müşk, müşkdan.

Nafeyi-tatar – təzə və xoşətirli müşk.
Nakam — məqsədinə yetməyən, bəxtsiz.
Nan ü nam — ar-namus.
Naşat — yaratma, tərəqqi etmə.
Navək – ox-kaman, məcazi: kirpik oxu.
Nayab — nadir, aztapılan.
Naz – mə’suqun cəlvə tökməsi.
Neyistan – qamışlıq.
Nə’t – mədh etmə.
Nədəm – nədamət, peşman olma.
Nəxl – ağac.
Nəxlistan — xurma bağı.
Nəim – nemətlər, dövlət; şadlıq.
Nəjad — ailə, tayfa, xalq.
Nəng – ar, namus.
Nərgis — bir gül növü; məcazi: gözəlin gözü
Nəsəq – hal-əhval.
Nəval – loxma, dişləm.
Nəzzarə – nəzər salma.
Nəxçir – ov, ovlanan heyvan, şıkar.
Nigin – möhürlü üzük, möhür.
Nik – yaxşı, gözəl.
Niknam — yaxşılıqda ad çıxaran, şöhrətli.
Nilgün – göy rəngli, lacivərd; zəngari.
Nisar — saçma, səpmə (pul, qızıl).
Nişimən — məclis, yığıncaq.
Niyaz – ehtiyac; iltica, yalvarış.
Növmid — ümitsiz.
Nun — ərəb əlifbasında «n» hərfi.
Nuş — içki; nuş qılmaq — içmək.

Nübüvvət – nəbilik, pəyğəmbərlik.

Nücüm – ulduzlar.

Nüfur – nifrət.

Nüktə – incə söz, sirr, hikmət.

Nüzur – nəzərlər.

-Ö-

Övqat — vaxtlar, vəqt sözünün cəmi.

-P-

Pa / pay — ayaq.

Padaş – əvəz, mükafat, bədəl.

Pakdamən — ağıllı, təzə, pakizə, pak.

Pamal – paymal, ayaq altda əzilən.

Pas – ehtiyat, mühafizə; izzət ü ikram, hörmət ü ehtiram.

Paybənd – ayağı bağlı.

Peyğam / pəyam – xəbər; bəşarət, muştuluq, müjdə.

Peyk — xəbərçi, çapar.

Peyk – xəbərçi, vəhy gətirən fəriştə.

Peykan – ox, kaman.

Peymanə – mey qədəhi.

Peymanişkən — və'dəyə xilaf çıxan, əhdini pozan.

Peyvəstə — birləşən, yaxın olan, calaq.

Pədidar — açıq, görünən.

Pənbə — pambıq.

Pəriru — pəri üzlü, pəriyə oxşayan gözəl.

Pərtöv — şö'lə, nur.

Pirəhən — köynək.

Piri-muğan — meyxanaçı, tarktir.

Pünhan — gizli(n), məxfi, sirli.

Pürtab — ağ, parıltılı, nurlu.

-R-

Raqim — yazıçı, xəttat.

Rasim — rəsm-rüsüm edən.

Rayqan — müftə, pulsuz.

Rəf — yox etmə.

Rəfət — yüksəklik; yuxarı.

Rəg — damar.

Rəha — azad, xilas olmuş.

Rəhnüma — başçı, rəhbər.

Rəhşə — damla.

Rəhzən — yolkəsən, qaçaq-quldur.

Rəiyyət — xalq, təbəələr; dehqan.

Rəncür — xəstə, gücsüz, əzilən.

Rəstəxiz — qiyamət, məhşər günü.

Rəxş — yüyrək at

Rifət / rəfət — yüksəklik, böyük mərtəbə.

Rikab — üzəngi, at.

Rind — mey içən, aşıq.

Risalət — pəyğəmbərlik.

Riş — deşilən, deşilmiş.

Riştə — ip.

Riya — ikiüzlülük.

Riyaz — bağ, bağça.

Riza — razılıq.

Rizvan — cənnət, bağ, bostan.

Ruhəfza — könül alan.
Rusiyəh — üzü qara.
Ruz ü şəb — gecə-gündüz.
Rühəfza – rühləntirüvçi,
Rüq'ə– xətt, namə.
Rüqum – xətlər, hərflər.
Rümman – ənar

-S-

Sabir — səbr edən.
Sağər – mey içilən piyalə, cam, qədəh.
Sahibfıraş – bimar, xəstə.
Sakin — bir yerdə yaşayan; sakit, hərəkətsiz.
Saqi — mey paylayan; gözəl.
Saman – mal-mülk; imkan; yardım, kömək; tərtib, nizam.
Samur — qiymətli dərisi olan su heyvanı.
Sani' – yaradıcı, xuda.
Seyd – ov, şıkar.
Sə'b – məşəqqətli.
Sə'd – bəxt, tale, iqbal.
Səba – şərqdən əsən dan yeli.
Səbih — gözəl üzlü, ağ üz.
Səbu — piyalə, qədəh.
Səbz — göy, fərəş, yeni, təzə.
Səd — yüz.
Səhab — bulud.
Səhba — qızıl mey.
Səhih — mükəmməl, sağlam, həqiqi, əsl.
Səlasil — zəncir, halqalar.

Səlatin — sultanlar, padşahlar.

Səm – zəhər.

Səməd — cənab, başçı, rəhbər.

Səndəli – sarı-qara rəngli ağac, yananda xoş iy verir.

Sənubər – dik bitən daima yaşıl ağac. Məcəzi: gözəlin qaməti.

Səra – bina, saray; məcəzi: dünya, aləm.

Sərapa – başdan-ayağa.

Sərd – soyuq.

Sərdəftər – bir sahəni yaxşı bilən adam.

Sərəfraz — yüksək, bülənd, bəxtli.

Sərgəştə — havalı, heyran, başı hərlənən.

Sərgəştəlik – sərsəng, avara.

Sərxoş — sərməst, məst.

Sərih — açıq, açıq-aşkar.

Sərmənzil — mehmanxana, istirahət yeri.

Sərsər — axmaq, ağılsız.

Sərşar — dolu, dolub daşan; məst.

Sərv– ilboyu yaşıl ağac, məcəzi: yarın qəddi.

Sərvasa – sərvə bənzər.

Sərvi-azad – dik və bələnd sərv; məcazən: məhbubə.

Sərvinaz – gözəl, nazlı qız.

Sərvi-sihi – düz bitən sərv.

Səvad – qara, qaralıq.

Səyqəl – şəffaf, işıldayan, parlaq; lak.

Səyyad — ovçu.

Sib – alma.

Sihi — doğru, dik.

Sihi qədd — qamətli, boy-buxunlu, sərvqamət.

Sinan — nizə.

Sincab — su heyvanı.

Sipehr — asiman, təqdir, dünya.
Sirişk — göz yaşı.
Sitəm — cəbr, cəfa, haqsızlıq.
Sitəmkar — zülmkar.
Siyah — qara, bəxtsiz.
Siyimtən — gümüşbədən.
Siymbər — gümüş tənli, ağbədən.
Sövmə — ibadətخانə.
Sud — fayda, nəf.
Sun' — ustalıq, hünər; yaradılış, qüdrət.
Sübheyi-səddanə — yüz danəli təsbeh.
Süciüd əhli — səcdə edənlər.
Sügüvar — ağlaşma; şikayət etmə; qəmgin.
Sülasil — təzə şərab.
Süluk — yol; təriqət yoluna girib ibadətlə məşğul olma.
Sümən — ağ rəngli gül.
Sümənsa — gözəl.
Sünbül — hörüyəbənzər uzun və xoş ətirli bitki.
Sürəyya — ülkər ulduzu.
Sürud — nəğmə.

-Ş-

Şadab — hal, ad-san, nam.
Şaf'i — himayə etmə, vasitəçi.
Şahbaz — laçın.
Şahid — gözəl, dilbər, sevgili, məhbubə.
Şahvar — şahənə, şahlara məxsus.
Şanə — daraq.
Şayistə — layiq, münasib, şayan, yaraşan.

Şeş qatar — (altı qatar), düzülən (göz yaşı haqqında).

Şeyxi-şəb – cavan şeyx.

Şəbab – gənclik dövrü.

Şəbi-yelda – ilin ən uzun gecəsi.

Şəbistan – tün, şəb, keçə.

Şəhd – əsəl, bal.

Şəhid — müqəddəs savaşda həlak olan şəxs.

Şəhnə / şihnə — qoruqçu, pasiban.

Şəhriyar – padşah.

Şəkərbar — şirin sözlü.

Şəkərgüftar – şirin sözlü.

Şəqq olmaq – yarılmaq, ikiye bölünmək.

Şəmayil — şəkil, surət, görünüş.

Şəms – günəş.

Şəmşad — bülənd; ağac (cananın qamətinin təşbehi).

Şərar — od, atəş, qığılıcı.

Şəhsüvar – mahir minici; məcazi: məhbubə.

Şiftə – aşıq, mübtəla.

Şihab – od, alov; uçan ulduz, kometa.

Şikar – ov.

Şitab — tələsmə.

Şuridə – pərişan.

Şuxçəşm – şux baxan, işvəkar məhbubə.

Şührə — şöhrət, ad-san.

Şümarə — san, ədəd; nömrə.

-T-

Ta'im – aşpaz.

Tab – güc, qüvvət, təqət.

Tab ü təb — güc, qüvvət.
Taban — parlaq, işıqlı, münəvvər.
Taha – Qur’ani-kərimdə surə adı.
Tamuğ – duzəx, cəhənnəm.
Tame’ – təmə qılan, tamahkar.
Tan iməs – eybi yoxdur.
Tarəm – asiman.
Təbah — pozulan, xarab.
Təcəmmül — gözəllik, bəzək.
Təəmmül – mülahəzə yürütmək.
Təəyyün – aşkar olma.
Təğafül – qəflətə düşmə, diqqət etməmə.
Təğəllüb — basıb alma, aldatma, saxtakarlıq.
Təhəmmül — dözümlü, taqət.
Təhərrük — hərəkət etmə, hərəkətlilik.
Təhəyyür — heyratə düşmə.
Təxtəssara — yerin tağı, mehvəri.
Təkavər – yüyürək at.
Təkəllüm — söhbətləşmə.
Təl’ət — üz, bet, çöhrə, görünüş; gözəllik.
Tələttüf – lütf qılma, mərhəmət göstərmə.
Təlx — acı.
Təlxkam — işi düz getməyən, bəxtsiz, qayğılı.
Təmə’ — açgözlülük, doymazlıq, tamah.
Təmənna — istək, arzu, tələb, dua.
Tənab – ip.
Təravət — təzəlik, yenilik.
Tərəb — şadlıq, sevinc.
Tərəssül – xətt, namə nümunələri.
Təriq — yol, üslub, qayda, adət.

Tərrar – oğru, talançı; məcazi: əyyar, məkli, hiyləgər.
Tərsa – nəsrani, xristian.
Təvəhhüm — xəyal, fərz, təsəvvür etmə.
Təzəllüm – zülmdən şikayət etmə.
Təzmin – birisini öz pənahına alma.
Tifl — bala, uşaq.
Tiği-düdəm – iki üzlü xəncər.
Tihi – xali, boş, bəhrəsiz.
Tilavət — oxuma (Qur'anı), fikir yürütmə.
Tiraz – ipək parça; ziynət, bəzək; üslub, tərz.
Tiryək – əf'yun.
Tiyrbəran – ox yağışı.
Tiyre / tirə — qaranlıq, qara.
Tövfiq — yardım, kömək.
Tövsən – oynaq at.
Tuğra — padşahlıq simvolu, atributu; gerb; buyruq, fərman.
Tul — vuruş, gülüş.
Tü'um – təamlər.
Tügən – damğa, dağ, bəlgə (heyvanlara basılan damğa).
Tüli-əməl – bihüdə xəyal, dünyaya acıq etmə.
Tündbad — şiddətli külək, tufan.
Türrə – kakıl, hörük.
Tüxm – toxum, danə, dən.

-U / Ü-

Utru – qarşı, rubəru.
Üftadə – aciz, zəif.
Üqba – axirət.
Üqdə – düyün.

Ülüm – elmlər.

Üməm – ümmətlər.

Ümur – buyruqçu.

Ürüc – çıxma, götürmə.

Üşşaq — aşıqlər.

Üzar — üz.

Üzlük – insanın nəfs və dünyaya bağlılığı.

-V-

Vaqif — xəbərdar.

Vala – bülənd, yuxarı, ulu.

Vale / valeh — heyran, çaşıb qalan.

Vaze' — pərəncəsiz, çarşabsız qadan.

Vazih / vazeh — açıq, təzə; xəstəlik adı.

Vəfabab — vəfalı, sadıq.

Vəhdət – Allah təalanın yeganəliyi.

Vəqf – məscid və xanəqahlara verilən mal-mülk, əmlak.

Vəli – lakin.

Vəsl — yetişmə; qovuşma, birləşmə.

-Y-

Yavər – yardımçı, köməkçi, mədədkar.

Yə'cuc — dini əfsanəyə görə, qısa boylu eybəcər xalq.

Yədi-qüdrət – qüdrət əli.

Yəğma – talan, tarac.

Yəsrib — Mədinə şəhərinin qədim adı.

Yəsümən – yasəmən gülü.

Yövm ül-hesab — qiyamət.

Yümn – yaxşılıq, bərəkət, bəxtiyarlıq.

-Z-

Zaği-siyah – qara qarğa.

Zaği-zəğən – qarğa-quzğun.

Zahid — dünya işlərindən uzaq, ibadətlə məşğul olan, sufi.

Zal – ağbirçək qarı.

Zali-fələk – qoca dünya, gidi dünya.

Zat ül-bürç – bürclər sahibi.

Zə’f — acizlik, qüvvətsizlik, zəiflik.

Zəlalət əhli – yoldan azanlar.

Zəlil – xar.

Zəməzəm — Məkkədəki bulağın adı.

Zənəxdan – yanaqdakı çökək.

Zəngar – pas.

Zərq — ikiüzlülük; saxtalıq, hiylə.

Zərrat — «zərrə»nin cəmi; atomlar, qismlər.

Zəxm – yara, cərahət.

Zihi – çox yaxşı.

Zir ü zəbər – alt-üst.

Zübdeyi-bəşər – insanların ən yaxşısı.

Züfünun – elmlı, fənlər sahibi.

Zühd / zöhd — haram işlərdən uzaq olan; sufilik.

Zümrə — dəstə, guruh, qrup.

Zümürred – zümrüd, yaşıl rəngli qiymətli daş.

Zünnar – müsəlman ölkələrində xristianların bağladığı qurşaq.

Prof. Dr. Ramiz ƏSKƏR



1954-cü ildə Gümrünün Ama-siya rayonuna bağlı Qaraçanta kəndə (hazırda Ermənistan sərhədləri içindədir) doğuldu. Orta məktəbi qızıl medalla bitirərək 1972-ci ildə Bakı Dövlət Unuversitetinin jurnalistika fakültəsinə daxil oldu, 1975-ci ildə M.V. Lomonosov adına Moskova Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinə keçdi və 1978-ci ildə məzun oldu.

1978-83-də *Azərbaycanın Səsi* radiosunda çalışdı.

1983-84-də Azərbaycan, türk, ərəb, fars, inilis, fransız və alman dillərində çıxan *Azərbaycan bugün* jurnalının baş redaktarı oldu.

1984-91-də latın, kiril və ərəb əlifbalarıyla nəşr olunan *Odlar yurdu* qəzetinin baş redaktarı oldu.

1991-93-də *Hürriyyət* qəzeti (İstanbul) və Uluslararası Haber Ajansının (UHA) Azərbaycan müxbiri oldu.

1993-97-də *Yeni Forum* jurnalının (Ankara) təmsilçisi oldu.

1993-94-də Xarici Turizm Şurasının idarə rəisi işlədi.

1994-96-da *XXI əsr* qəzetinin baş redaktarı oldu.

1992-97-də Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin katibi ol-

du (ictimai əsaslarla).

1997-dən Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin baş katibidir (ictimai əsaslarla).

2002-2006-da Bakı Dövlət Universiteti türkologiya kafedrasında işlədi, azərbaycanca və rusca *Türk mədəniyyət tarixi, Türkologiyanın əsasları, Divanü lüğət-it-türk, Kitabı-Dədə Qorqud, Qutadğu Bilig, Manas* dərsləri dedi.

2007-2012-də filologiya fakültəsi bədii tərcümə elmi-tədqiqat laboratoriyasının müdiri oldu. 2012-də türk xalqları ədəbiyyatı kafedrasının, 2017-də türkologiya kafedrasının müdiri seçildi.

Namizədlik dissertasiyasını *Qutadğu Bilig* üzrə, doktorluq dissertasiyasını *Divanü lüğət-it-türk* üzrə yazdı.

Jurnalistika sahəsində *Qızıl qələm, Həsən Bəy Zərdabi, Humay*, Türkiyənin *Yeni Orhun*, Küveytin *İslama xidmət* mükafatlarını aldı. Akademik araşdırmalarına və tərcümələrinə görə Türkiyənin *Türk Dünyasına xidmət* və *Qızıl alma* ödüllərinə, Özbəkistanın *Babur*, Türkmənistanın *Altın əsr*, Ukraynanın *Bəkir Çobanzadə*, Beynəlxalq Türk Akademiyasının *Vilhelm Tomsen* mükafatına və *Əlişir Nəvayi* qızıl medalına, Rusiyanın *Qaysın Quliyev*, Azərbaycanın *Nizami Gəncəvi* və *Rəsul Rza* ödüllərinə, TürkSOY-un Özəl ödülünə, Qazaxıstanın, Qırğızıstanın, Türkmənistanın, Tatarıstanın və TürkSOY-un mükafatlarına layiq görüldü.

Beynəlxalq Mətbuat İnstitutunun (İPİ, Vyana) və Avraşiya Yazarlar Birliyinin (Ankara), Azərbaycan və Özbəkistan Yazıçıları İttifaqının üzvüdür, Beynəlxalq “Turan” Elmlər Akademiyasının akademikidir.

70-ə yaxın beynəlxalq simpozium və konfransda iştirak etdi.

2010-da Azərbaycanın Əməkdar jurnalisti fəxri adına, 2014-də Azərbaycanın “Şöhrət” ordeninə layiq görüldü.

Türkologiya, ədəbiyyat, tarix və jurnalistika sahələrində kitablar yazdı. Türk, rus, özbək, qazax, türkmən, qırğız, tatar, başqırd, qaqauz dillərindən tərcümələri var.

Yazdığı kitablar:

1. İqlimdən iqlimə, təqvimdən təqvimə. Bakı: 1987, 104 s.
2. Qutadğu Bilig. Bakı: Elm, 2003, 320 s.
3. M.K.Atatürk TBMM-in bonusidir. Bakı: Milli Məclis mətbəəsi, 2003, 26 s.
4. Mahmud Kaşğari və onun Divanü lüğat-it-türk əsəri. Bakı: MBM, 2008, 432 s.
5. Mahmud Kaşğarının 1000 illik yubileyinə 1000 bibliografik göstərici. Bakı: MBM, 2008, 96 s.
6. Mahmud Kaşğarının Divanü lüğat-it-türk əsəri üzrə bibliografik və qrammatik göstərici. Bakı: MBM, 2008, 192 s.
7. Mahmud Kaşğari və onun Divanü lüğat-it-türk əsəri. Bakı: MBM, 2008, 532 s.
8. Mahmud Kaşğarının Divanü lüğat-it-türk əsərinin tədrisi. Bakı: MBM, 2010, 192 s.
9. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı: MBM, 2011, 320 s.
10. Orxon abidələri. Bakı: Elm və təhsil, 2012, 272 s.
11. Kutadgu Bilig Bibliyografyası. Bakü: BXQR, 2016, 192 s.
12. Bağımsızlık Dönemi Azərbaycan Edebiyatı. Bakü: 2016, 280 s.
13. Kitabı-Dədə Qorqud bibliografiyası. Bakı: BXQR,

2017, 1-ci cild, 624 s.

14. Kitabı-Dədə Qorqud bibliografiyası. Bakı: BXQR, 2017, 2-ci cild, 336 s.

15. Yusif Balasagunlu və Kutadgu Bilig Bibliyografiyası. Bakı: BXQR, 2017, 336 s.

16. Qutadğu Bilig hikmətləri. Bakı: BXQR, 2017, 136 s.

17. “Kitabi-Dədə Qorqud”un üçüncü əlyazması. Bakı, 2019, 160 s.

18. Əlişir Nəvayi və onun xəmsəsi, Bakı: Füyuzat, 2020, 96 s.

19. Türkologiyanın şah əsəri. Bakı: Füyuzat, 2020, 176 s.

20. Dahi türk dilçisi Mahmud Kaşğari. Bakı: 2020, 176 s.

21. Müstəqillik davri Ozarbayjon adabiyoti. Taşkent: 2020, 336 s.

22. Özbək ədəbiyyatı tədqiqatları. Bakı: Füyuzat, 2020, 192 s.

23. Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı. Bakı: Füyuzat, 2021, 288 s.

24. Əlişir Nəvayi: şəxsiyyəti və sənəti. Bakı: Füyuzat, 2021, 404 s.

25. Əlişir Nəvayinin lirikası. Bakı: Füyuzat, 2021, 360 s.

26. Alişer Navoiy va uning “xamsasi”. Toşkent, Renesans press, 2021, 152 b.

27. Uzbek adabiyotidan tadjikotlar. Toşkent, Renessans press, 2021, 220 b.

Tərcümə etdiyi kitablar:

1. Azərbaycan Masalları. Türkiyə Türkcəsinə. Bakı: Yazıçı, 1982, 196 s.

2. M.B.Məmmədşad. Milli Azərbaycan hərəkəti. Türk-cədən. Bakı: Nicat, 1991, 248 s.

3. Fəruq Sümər. Oğuzlar. Türkcədən. Bakı: Yazıçı, 1992, 432 s.

4. Yusif Balasəğunlu. Qutadğü Bilig. Əski türkcədən. Bakı: Azərnəşr, 1994, 492 s.

5. Murad Dağı. Həyatım. Türkcədən. Bakı: Oka ofset, 1998, 92 s.

6. Erik Fiçtelius. Jurnalistikanın on qızıl qaydası. Rus-cadan. Bakı: CBS, 2002, 192 s.

7. Bahəddan Ögəl. Türk mifologiyası. Türkcədən. Bakı: Səda, 2004, I cild, 626 s.

8. Mahmud Kaşğari. Divanü lüğət-it-türk. Əski türkcədən. Bakı: Ozan, 2006, I cild, 512 s.

9. Mahmud Kaşğari. Divanü lüğət-it-türk. Əski türkcədən. Bakı: Ozan, 2006, II cild, 400 s.

10. Mahmud Kaşğari. Divanü lüğət-it-türk. Əski türkcədən. Bakı: Ozan, 2006, III cild, 400 s.

11. Mahmud Kaşğari. Divanü lüğət-it-türk. Əski türkcədən. Bakı: Ozan, 2006, IV cild, 752 s.

12. N.Ozerov. İlham Əliyev: Mən Azərbaycanıma inanıram. Ruscadan. Bakı: Azərnəşr, 2007, 376 s.

13. Mahmud Kaşğari. Divanü lüğət-it-türk. Ruscaya. Bakı: MBM, 2009, I cild, 512 s.

14. Mahmud Kaşğari. Divanü lüğət-it-türk. Ruscaya. Bakı: MBM, 2009, II cild, 400 s.

15. Mahmud Kaşğari. Divanü lüğat-it-türk. Ruscaya. Bakı: MBM, 2009, III cild, 492 s.

16. Oraz Yağmur. Qarabağlı ananın ağısı. Türkməncədən. Bakı: MBM, 2009, 84 s.

17. XX əsr özbək şeiri antologiyası. Özbəkçədən. Bakı: MBM, 2009, 96 s.

18. Molla Nəfəs. Bu məkana gəlmişəm. Türkməncədən. Bakı: MBM, 2010, 160 s.

19. Molla Nəfəs. Seçilmiş əsərləri. Türkməncədən. Bakı: MBM, 2010, 240 s.

20. Todur Zanet. Ana dilim. Qaqauzcadan. Bakı: MBM, 2010, 104 s.

21. Məxdumqulu Faraqi. Seçilmiş əsərləri. Türkməncədən. Ankara-Bakı: 2010, 448 s.

22. Türk ədəbiyyatı tarixi. Türkcədən. Bakı: MBM, 2010, 602 s., I c.

23. Türk ədəbiyyatı tarixi. Türkcədən. Bakı: MBM, 2010, 658 s., II c.

24. Nurməhəmməd Əndəlib. Şeirlər. Poemalar. Dastanlar. Türkməncədən. Bakı: MBM, 2011, 292 s.

25. Zəhirəddan Məhəmməd Babur. Seçilmiş əsərləri. Çağataycadan. Bakı: MBM, 2011, 328 s.

26. Sultan Hüseyn Bayqara. Divan. Çağataycadan. Bakı: MBM, 2011, 248 s.

27. Abdulla Tukay. Millətim. Tatarcadan. Bakı: MBM, 2011, 268 s.

28. Abdulla Tukay. Seçilmiş əsərləri. Tatarcadan. Bakı: Nağıl Evi, 2011, 268 s.

29. Mehri xatun. Divan. Türkcədən. Bakı: MBM, 2011, 368 s.

30. Zəhirəddan Məhəmməd Babur. Baburnamə. Çağataycadan. Bakı: BXQR, 2011, 432 s.+ 32 s. rəngli miniatür.

31. Qurbanqulu Bərdimühəmmədov. Axaltəkə atı. Türkməncədən. Bakı: CBS, 2011, 232 s.

32. Türkmən şeiri antologiyası. Türkməncədən. Bakı: 2011, MBM, 400 s.

33. Abdulla Şahbəndə. Seçilmiş əsərləri. Türkməncədən. Bakı: MBM, 2011, 104 s.

34. Türkmən müəmmaları, dəyişmələri və vücudnamələri. Türkməncədən. Bakı: MBM, 2011, 128 s.

35. Monqolların gizli tarixi. Türkcədən, ruscadan, almancadan. Bakı: MBM, 2011, 360 s.

36. Əli Ağbaş. Seçilmiş şeirləri. Türkcədən. Bakı: Elm və təhsil, 2011, 150 s.

37. Bəkir Çobanzadə. Seçilmiş şeirləri. Kırım-tatarcadan. Bakı: Nurlan, 2011, 160 s.

38. Bəkir Çobanzadə. Seçilmiş bədii əsərləri. Kırım-tatarcadan. Bakı: BXQR, 2012, 240 s.

39. Dövlətməmməd Azadi. Seçilmiş əsərləri. Türkməncədən. Bakı: Nurlan, 2012, 264 s.

40. Fəruq Sümər. Oğuzlar (Türkmənlər). Türkcədən. Bakı: BXQR, 2013, 456 s.

41. Gülzura Cumakunova. Toktoqul. Qırğızcadan. Eskişehir: 2014, 320 s.

42. Qız Cibək. Qazaxcadan. Bakı: BXQR, 2016, 244 s.

43. Rəcəb Albayraq. Türklərin İranı. Türkcədən. Bakı: Mütərcim, 2016, I cild, 628 s.

44. Rəcəb Albayraq. Türklərin İranı. Türkcədən. Bakı: Mütərcim, 2016, II cild, 628 s.

45. İbrahim Qəfəsoğlu. Türk milli mədəniyyəti. Türkcə-

dən. Bakı: BXQR, 2017, 474 s.

46. Osman Turan. Türk cahan hakimiyyyəti məfkurəsi tarixi. Türkcədən. Bakı: BXQR, 2017, 546 s.

47. Robert Minnullin. Bülbüllərin tayu. Tatarcadan. Bakı: BXQR, 2018, 184 s.

48. Mağcan Cumabay. Ölüm, mənə ağı de. Qazaxcadan. Bakı: BXQR, 2018, 112 s.

49. Mağcan Cumabay. Türkünstan. Qazaxcadan. Ankara, 2018, 192 s.

50. Xasiyyət Rüstəm. Məcnun söylüdü. Özbəkçədən. Bakı: 2020, Füyuzat, 130 s.

51. Əlişir Nəvayi. Məhbub ül-qülub. Çağataycadan. Bakı: 2021, Füyuzat, 262 s.

52. Əlişir Nəvayi. Heyrət ül-əbrar. Çağataycadan. Bakı: Ecoprint, 2021, 480 s.

53. Əlişir Nəvayi. Fərhad və Şirin. Çağataycadan. Bakı: Ecoprint, 2021, 624 s.

54. Əlişir Nəvayi. Leyli və Məcnun. Çağataycadan. Bakı: Ecoprint, 2021, 400 s.

55. Əlişir Nəvayi. Səb'ayi-səyyar. Çağataycadan. Bakı: Ecoprint, 2021, 520 s.

56. Əlişir Nəvayi. Səddi-İskəndəri. Çağataycadan. Bakı: Ecoprint, 2021, 740 s.

57. Əlişir Nəvayi. Beş risalə. Çağataycadan. Bakı: Füyuzat, 2021, 328 s.

58. Əlişir Nəvayi. Seçilmiş əsərləri. Çağataycadan. Bakı: Füyuzat, 2021, 504 s.

59. Əlişir Nəvayi. Əsərləri. Çağataycadan. Bakı: "Red N Line" MMC, 2021, 576 s. + 56 s. rəngli miniatur.

60. Nadirə. Seçilmiş əsərləri. Çağataycadan. Bakı: Füyuzat, 2021, 504 s.

yuzat, 2022, 160 s.

Evlidir, üç övladı var.

Türkcə, rusca, almanca və ermənicə bilir.

Telefon: (+99 050) 354-24-41.

E-mail: ramizasker@gmail.com.



**Uluslararası Türk Kültürü Təşkilatı
TÜRKSOY kitabxanası seriyası – 59**

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası
Folklor İnstitutu Elmi Şurasının
qərarı ilə nəşr edilir

**Əmiri. Seçilmiş əsərləri.
Bakı, Füyuzat, 2022, 168 s.**

Tərtib edən, özbəkcedən uyğunlaşdıran, ön söz,
qeyd və şərhlərin müəllifi: Prof. Dr. Ramiz Əskər

Elmi məsləhətçi:
**Özbəkistan FA-nın vitse-prezidenti,
Prof. Dr. Bəhram ABDUHƏLİMOV**

Elmi redaktorlar:
**Prof. Dr. İsa HƏBİBBƏYLİ,
Prof. Dr. Şöhrət SİRACƏDDİNOV**

Rəyçi:
Prof. Dr. Dilməvaz YUSUPOVA

Redaktorlar:
**Əli ŞAMİL,
Nailə ƏSKƏR**

Kompüterdə yığdı: Şəfəq
Korrektor: Ülviyyə
Kompüter tərtibatçısı: Fateh

Çapa imzalanmışdır: 15.04.2022
Kağız formatı: 60/84 1/16
Həcmi: 10,5 ç/v
Tirajı: 500